

Vergaderjaar 2006–2007

30 800 XIV

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV) voor het jaar 2007

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

Inhoudsopgave		blz.
A.	Artikelsgewijze toelichting bij het begrotingswetsvoorstel	2
B.	Begrotingstoelichting	4
	Lijst met afkortingen	149
	Trefwoordenregister	152

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGSWETSVORSTEL

Wetsartikel 1 (begrotingsstaat ministerie)

De begrotingsstaten die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om de begrotingsstaat van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit voor het jaar 2007 vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor het jaar 2007 Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota 2007.

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de uitgaven, verplichtingen en de ontvangsten voor het jaar 2007 vastgesteld. De in de begroting opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze Memorie van Toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

Wetsartikel 2 (begrotingsstaat baten-lastendienst(en))

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de baten en lasten en de kapitaaluitgaven en -ontvangsten van de baten-lastendiensten Algemene Inspectiedienst, Dienst Landelijk Gebied, Dienst Regelingen, Plantenziektenkundige Dienst en Voedsel en Waren Autoriteit voor het jaar 2007 vastgesteld. De in die begrotingen opgenomen begrotingsartikelen worden toegelicht in onderdeel B (Begrotingstoelichting) van deze Memorie van Toelichting en wel en de paragraaf inzake de diensten die een baten-lastenstelsel voeren».

Wetsartikel 4

In maart 2005 is door de Minister van Financiën met de Tweede Kamer overleg gevoerd over de uitkomsten van het *interdepartementale beleidsonderzoek (IBO) regeldruk en controletoren* en de naar aanleiding daarvan door het kabinet in december 2004 gedane voorstellen. Tijdens het algemeen overleg op 2 en 3 maart 2005 en in de brief van 9 maart 2005 (Kamerstukken II, 29 949 en 29 950, nr. 5) is toegezegd de getrouwbeeldverklaring van de departementale auditdiensten parallel aan de gewijzigde bedrijfsvoeringsparagraaf over het verslagjaar 2007 in te voeren. De departementen hebben sindsdien belangrijke voortgang geboekt met het treffen van de hiervoor noodzakelijke maatregelen. Om op het ingroeitraject naar met name de getrouwbeeldverklaring geen wettelijke obstakels te laten ontstaan, dienen enkele bepalingen in de Comptabiliteitswet 2001 (CW 2001) te worden aangepast. Dat zal regulier gebeuren via het moderniseringsproject van die wet dat thans gaande is. Om de getrouwbeeldverklaring al over het jaar 2007 te kunnen toepassen is echter een tijdelijke – op het jaar 2007 gerichte – afwijking van de wet nodig. Dat gebeurt via het onderhavige wetsartikel. Het betreft concreet de aanpassing van artikel 66, vijfde en zesde lid, van de CW 2001. De gewijzigde insteek voor de bedrijfsvoeringsparagraaf in het jaarverslag leidt niet tot een aanpassing van de CW 2001. De inhoud van die paragraaf wordt in de Rijksbegrotingsvoorschriften geregeld.

Samengevat komen de wijzigingen in de bedrijfsvoeringsparagraaf en in de accountantsverklaring op het volgende neer.

Over eventuele rechtmatigheidsfouten en -onzekerheden die de terzake gestelde artikelsgewijze tolerantiegrenzen te boven gaan, zal door de betrokken minister in de bedrijfsvoeringsparagraaf van zijn departementaal jaarverslag worden gerapporteerd. De departementale auditdienst verstrekt bij het aldus opgestelde jaarverslag (en saldibalans) een getrouwbeeldverklaring in plaats van een zogenaamde eisenverklaring. De getrouwbeeldverklaring heeft betrekking op de elementen die onder a tot en met d van het nieuwe zesde lid van artikel 66 in de CW 2001 zijn opgenomen. Daarbij beoordeelt de auditdienst op grond van onderdeel b of de rapportage over de rechtmatigheid van de begrotingsuitvoering klopt en op grond van onderdeel d of er in het jaarverslag eventueel sprake is van strijdigheid tussen de gepresenteerde financiële informatie en de opgenomen beleidsinformatie.

Om aan te sluiten bij de in artikel 58 gehanteerde terminologie wordt in lid 6 van artikel 66 gesproken van *deugdelijke weergave* in plaats van de in accountantskring gebruikelijke formulering van *getrouwe weergave*. Daarmee wordt echter hetzelfde bedoeld. Het is geen bezwaar dat de accountant in zijn verklaring het begrip *getrouwe weergave* gebruikt.

De oordeelsvorming van de Rekenkamer blijft ten opzichte van het verleden ongewijzigd.

In het oude vijfde lid van artikel 66 kan de reikwijdte van de accountantsverklaring (een verklaring omtrent de financiële informatie in het jaarverslag en de saldibalans) worden geschrapt. De reikwijdte staat thans geheel in het zesde lid.

De formulering van de aanhef van het onderhavige wetsartikel luidende: «...komt voor de accountantsdienst van het ministerie van voor het jaar 2007 als volgt te luiden» is zodanig gekozen, dat de accountantsdienst de gewijzigde reikwijdte van de verklaring zowel dient toe te passen met betrekking tot het departementale jaarverslag van het betrokken departement als met betrekking tot een eventueel niet-departementaal jaarverslag waarvoor de betrokken minister verantwoordelijk is (zoals bijvoorbeeld een jaarverslag van een begrotingsfonds of van een van de begrotingshoofdstukken I, II, IV of IXA).

Er wordt in de wettekst nog gesproken van *accountantsdienst* in plaats van *auditdienst*, omdat die terminologie in de Comptabiliteitswet 2001 nog wordt gehanteerd. Bij de voorziene modernisering van de Comptabiliteitswet zal *accountantsdienst* worden vervangen door *auditdienst*.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
C. P. Veerman

B. BEGROTINGSTOELICHTING

Inhoudsopgave		blz.
1.	Leeswijzer	5
2.	Het beleid	9
2.1	Beleidsagenda	9
2.1.1	Hoofdpijnen van beleid	9
2.1.2	Financieel kader voor 2007	23
2.2	De beleidsartikelen	30
	21 Duurzaam ondernemen	30
	22 Agrarische ruimte	47
	23 Natuur	52
	24 Landschap en Recreatie	63
	25 Voedselkwaliteit en Diergezondheid	71
	26 Kennis en Innovatie	79
	27 Bodem, water en reconstructie zandgebieden	91
2.3.	De niet-beleidsartikelen	96
	28 Nominaal en onvoorzien	96
	29 Algemeen	97
3.	Bedrijfsvoering	100
4.	Diensten die een baten-lastenstelsel voeren	102
	Algemene Inspectie Dienst (AID)	102
	Dienst Landelijk Gebied (DLG)	107
	Plantenziektenkundige Dienst (PD)	112
	Dienst Regelingen (DR)	117
	Voedsel en Waren Autoriteit (VWA)	123
5.	Verdiepingshoofdstuk	128
	Bijlage Moties en Toezeggingen	137
	Bijlage ZBO's en RWT's	143
	Bijlage Europese geldstromen	144
	Lijst met afkortingen	149
	Trefwoordenregister	152

1. LEESWIJZER

Het LNV-beleidsprogramma 2004–2007, dat u met de begroting 2004 is aangeboden, heeft als titel «Vitaal en samen». De meeste concrete beleidsvoornemens uit «Vitaal en samen» zijn de afgelopen jaren uitgevoerd. Nu ligt vooral de nadruk op de begrippen «vertrouwen» en «verbinden».

De Beleidsagenda is ingedeeld in de vier hoofdthema's die ik ook in «Vitaal en samen» heb gebruikt. Het zoeken naar verbinding zal daarin vaak terugkomen.

In de Beleidsartikelen wordt verder toegespitst aangegeven wat LNV wil bereiken, wat daarvoor gedaan wordt en wat dat mag kosten.

Maatschappelijke effecten in de begroting

In het Algemeen Overleg met de Commissie voor de Rijksuitgaven van 26 april 2006 is afgesproken dat de Tweede Kamer op de hoogte zal worden gesteld van de stand van zaken omtrent het presenteren van de maatschappelijke effecten en de prestaties in de Rijksbegrotingen. Daarbij is aan ieder departement gevraagd om het «comply-or-explain» principe toe te passen en de Kamer daarover in juni te informeren.

Met brief (TRCFEZ/2006/1067, 21-6-2006) is de Tweede Kamer geïnformeerd over de wijze waarop de verschillende outcome- en outputindicatoren in de LNV-begroting 2007 worden weergegeven.

In deze brief is naar voren gebracht dat in de LNV-begroting van 2006 de doelstellingen reeds zoveel mogelijk waren voorzien van outcome- en outputindicatoren. Die positieve ontwikkeling is mede onderkend door de Algemene Rekenkamer (zie rapport bij Jaarverslag 2005).

Bij het opstellen van de LNV begroting 2007 is ingezet op het verder verbeteren van de indicatoren. Zo is op artikel 21 de «maatschappelijke appreciatiescore» nader uitgewerkt, wordt voor artikel 22 als outcome-indicator de «toegevoegde waarde primaire sector» gehanteerd en wordt op artikel 25 de indicator «basisscholen met smaaklessen» geïntroduceerd.

Nagenoeg alle algemene en operationele beleidsdoelstellingen in de LNV begroting 2007 zijn daarmee voorzien van een indicator «comply». De laatste open eindjes liggen vooral op de beleidsterreinen die gelieerd zijn aan doelstellingen van het Rijksmeerjarenprogramma van de Agenda Vitaal Platteland (MJP2). De Tweede Kamer heeft begin 2006 weliswaar al met de doelstellingen ingestemd, maar de vertaling naar outcome- en output indicatoren is nog niet op alle punten afgerond. Dit heeft met name betrekking op onderdelen van artikel 24 Landschap & Recreatie en artikel 27 Reconstructie.

De verwachting is dat als de streefwaarden en het bijbehorende meet-instrumentarium voor de artikelen 24 en 27 in de loop van 2007 zijn vastgesteld, in de LNV begroting 2008 alle beleidsdoelstellingen zijn voorzien van outcome- en outputindicatoren.

Meerjarenprogrammering beleidsdoorlichting

Naar aanleiding van aanbevelingen uit de VBTB-evaluatie zijn in de Regeling Rijksbegrotingsvoorschriften 2006 van de minister van Financiën voorschriften opgenomen voor de programmering van beleidsdoorlichtingen per beleidsartikel. Het nieuwe aan beleidsdoorlichting is dat dit een evaluatie is op het niveau van de algemene (of operationele) doelstelling, waar reguliere evaluaties zich veelal richten op een deel van het beleid of een beleidsinstrument. Beleidsterreinen dienen eens in de 5 à 7 jaar

doorgelicht te worden, afhankelijk van de beleidscyclus. De totale programmering voor LNV ziet er als volgt uit:
2007: Voedselkwaliteit/Diergezondheid (artikel 25)
2008: Realiseren Natuur (artikel 23)
2009: Duurzaam ondernemen (artikel 21)
2010: Agrarische Ruimte, Landschap en recreatie en Reconstructie (artikelen 22, 24 en 27)
In 2006 vindt de beleidsdoorlichting Kennis en Innovatie (artikel 26) plaats. De programmering van de beleidsdoorlichtingen zijn bij de desbetreffende beleidsartikelen opgenomen in het overzicht «Onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van beleid».

Overzichtsconstructies

Er zijn in de LNV-begroting twee overzichtsconstructies opgenomen, nl. de overzichtsconstructies ILG en Groene Hart. Daarnaast zijn in de begrotingen van Buiza en VROM respectievelijk de overzichtsconstructies HGIS en Milieu opgenomen, waar ook LNV-middelen deel van uitmaken.

De Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) is een aparte budgettaire constructie binnen de Rijksbegroting. In de HGIS worden de buitenlanduitgaven van de verschillende departementen gebundeld. Zo wordt inzicht verschaft in de belangrijkste uitgaven die Nederland jaarlijks doet in het kader van internationale samenwerking. De coördinatie van deze overzichtsconstructie ligt bij het ministerie van Buitenlandse Zaken. Voor wat betreft LNV maken deel uit van de HGIS de uitgaven uit hoofde van de Agrarische Vertegenwoordiging Buitenland, de contributie aan de Food and Agricultural Organisation (FAO), de bijdrage aan het Afrika Studie Centrum en een deel van de bekostiging van de niet-EU studenten bij de Wageningen Universiteit en het groene HBO.

LNV draagt tevens de inhoudelijke verantwoordelijkheid voor internationale natuurprojecten die voortvloeien uit internationale verdragen. Het betreft projecten die worden gefinancierd uit middelen die op de begroting van LNV staan en die deel uitmaken van de HGIS. De desbetreffende uitgaven worden nader toegelicht in beleidsartikel 23 onder de operationele doelstelling «beheer van de natuur en beschermen van de internationale biodiversiteit».

De overzichtsconstructie «Milieu» geeft inzicht in de beleidsvoornemens en de daarbij behorende uitgaven voor de jaren 2007 tot en met 2011 voor het onderwerp Milieu. De coördinatie van deze overzichtsconstructie ligt bij het ministerie van VROM. De hiermee gemoeide LNV-uitgaven hebben betrekking op diverse artikelen van de LNV-begroting.

De in deze LNV-begroting opgenomen overzichtsconstructie Groene Hart biedt inzicht in de Rijksmiddelen die in het Groene Hart neerslaan.

Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) en overzichtsconstructie ILG

Met ingang van 1 januari 2007 treedt naar verwachting de Wet inrichting Landelijk Gebied (WILG) in werking. Deze wet vormt de basis voor het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) dat aan de provincies ter beschikking wordt gesteld ter realisering van de Rijksdoelen uit het tweede Meerjarenprogramma van de Agenda Vitaal Platteland (MJP2). In december 2006 worden hiertoe tussen Rijk en provincies bestuursovereenkomsten gesloten waarin de prestaties en de bijbehorende budgetten worden vastgelegd. In deze begroting zijn de budgettaire consequenties

van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) van LNV op een consistente en transparante wijze verwerkt.

Op vier beleidsartikelen van de LNV-begroting staan budgetten die per 1 januari 2007 opgaan in het ILG (artikel 22, 23, 24 en 27). Per beleidsartikel is op instrumentniveau aangegeven welke budgetten van de LNV-begroting in het ILG opgaan.

Tevens zijn in deze begroting op basis van het Rijksbod de ILG-prestaties opgenomen voor de totale ILG-periode (2007–2013). In de begroting 2008 zullen de prestaties worden opgenomen, die definitief in de bestuurs-overeenkomsten tussen Rijk en provincies zullen worden vastgelegd. De provincies verantwoorden zich hierover na zeven jaar. In de tussentijdse jaren zal de voortgang in de realisatie van de prestaties niet in de LNV-jaarverslagen worden gepresenteerd. Wel zullen de jaarlijkse voortgangsrapportages van de provincies u ter informatie worden toegezonden. In 2010 vindt een midterm review van het ILG plaats.

Om een goed inzicht te bieden in de totale omvang van het totaal beschikbare ILG-budget en de herkomst ervan is de overzichtsconstructie opgesteld over de totale ILG-periode van 2007–2013. In deze overzichtsconstructie zijn ook de bijdragen van andere departementen aan het ILG opgenomen. In het kader van het ILG is afgesproken dat de andere betrokken departementen (VROM, V&W en OCW) hun bijdragen overboeken naar de LNV-begroting en dat de minister van LNV zorgdraagt voor de jaarlijkse stortingen ten behoeve van de provincies. De bijdragen van andere departementen dienen in een aantal gevallen nog naar LNV te worden overgeheveld.

Hoewel in de begroting 2007 de budgetten meerjarig tot en met 2011 worden vastgelegd, is er in de overzichtsconstructie voor gekozen de budgetten tot en met 2013 (dus voor de gehele ILG-periode) weer te geven. Voor de jaren 2012 en 2013 zijn de budgetten opgenomen onder het voorbehoud van definitieve extrapolatie van deze budgetten in de begrotingen van 2008 en 2009.

Budgetflexibiliteit

De Regeling Rijksbegrotingvoorschriften 2006 van de minister van Financiën vermeldt voorschriften voor het opnemen van de juridisch verplichte uitgavenbudgetten in de ontwerpbegroting. Deze budgetten zijn per beleidsartikel opgenomen in de tabel «budgettaire gevolgen van beleid». Net zoals in de begroting 2006 is als toelichting op de tabel «budgettaire gevolgen van beleid» grafisch per doelstelling een overzicht gegeven van de budgetten die gelden als juridisch verplicht, bestuurlijk gebonden of beleidsmatig gereserveerd voor het begrotingsjaar 2007.

Fiscale instrumenten

Het beleidsinstrumentarium dat LNV inzet om zijn doelstellingen te realiseren bestaat naast de instrumenten die de LNV-begroting belasten, ook uit fiscale instrumenten. Deze fiscale instrumenten worden, voor zover ze direct betrekking hebben op een beleidsartikel, benoemd onder de beleidsinstrumenten bij de operationele doelstellingen van dat beleidsartikel. Er zijn ook fiscale instrumenten die niet direct aan een beleidsartikel zijn te koppelen, omdat ze worden ingezet ter realisering van een breder scala aan doelstellingen. Dit kunnen maatregelen zijn die specifiek op LNV zijn gericht dan wel algemene maatregelen.

Doelgroep	Directe belastingen	Indirecte belastingen
LNV-specifiek Algemeen	Landbouwwijstelling O.m. zelfstandigenaftrek, doorschuiving stakingswinst, bedrijfsopvolgingsfaciliteit uit successiewet, aftrek speur-/ontwikkelingswerk, vervroegde afschrijving milieu-investeringen, energie- en milieu-investeringsaftrek.	Landbouwregeling O.m. tariefdifferentiatie accijnzen tractoren en mobiele werktuigen, vrijstelling overdrachtsbelasting bij overdracht aan de volgende generatie

De budgettaire gevolgen van de fiscale instrumenten zijn onder de noemer belastinguitgaven te vinden in de bijlage bij de Miljoenennota 2007.

Plattelandsbeleid, gemeenschappelijk visserijbeleid en structuurbeleid

In 2005 heeft de Raad van Ministers een nieuwe verordening inzake steun voor plattelandsontwikkeling vastgesteld. Deze verordening vormt de basis van het Europese plattelandsbeleid voor de periode 2007–2013. De EU-bijdrage voor plattelandsontwikkeling aan de lidstaten moet nog definitief worden vastgesteld. Naar verwachting kan Nederland in de hele programma-periode rekenen op een EU bijdrage van € 490 mln. voor plattelandsontwikkeling, inclusief de modulatiegelden (middelen uit de eerste pijler GLB die worden toegevoegd aan het plattelandsbudget).

In de periode 2007–2013 vervangt het Europees Visserijfonds (EVF) het huidige Financieringsinstrument voor de Oriëntatie van de Visserij (FIOV). De Europese Commissie wil de komende periode haar middelen inzetten op verduurzaming van het visserijbeleid. Op basis van een voorlopig verdelingsvoorstel kan Nederland rekenen op een EU-bijdrage van € 48 mln. in de hele programma-periode.

Daarnaast zal Nederland voor de periode 2007–2013 een bedrag ontvangen uit de structuurfondsen. Het grootste deel hiervan heeft betrekking op Doelstelling 2 Regionale Concurrentiekracht en Werkgelegenheid waaruit Nederland bijna € 1,5 miljard ontvangt.

De EU-bijdragen voor plattelandsbeleid, gemeenschappelijk visserijbeleid en structuurbeleid aan de lidstaten zijn nog niet definitief vastgesteld en nog niet meerjarig in de LNV-begroting verwerkt. Een nadere toelichting is opgenomen in de bijlage Europese geldstromen.

2. HET BELEID

2.1 Beleidsagenda

2.1.1. Hoofdpijnen van beleid

Verbinden door vertrouwen (Beleidsagenda 2007)

Het LNV-beleidsprogramma 2004–2007, dat u met de begroting 2004 is aangeboden, heeft als titel «Vitaal en samen». De kern van de beleidsopgave luidde: «het realiseren van een duurzame landbouw, een vitale natuur, een vertrouwd platteland en een hoogwaardig voedselaanbod op een samenhangende wijze te combineren met de wensen van burgers op het gebied van wonen, werken en vrije tijd. Door een integrale benadering kunnen nieuwe verbindingen worden gelegd tussen landbouw, natuur en landschap. Vitaliteit zag en zie ik als een absolute voorwaarde voor de beleidsterreinen die vallen onder LNV. Het «Samen» kwam voort uit de filosofie dat de overheid beperkt is in haar mogelijkheden, anderen nodig heeft om maatschappelijke doelen te bereiken en een belangrijke rol heeft in het samenbrengen van mensen.

De meeste concrete beleidsvoornemens uit «Vitaal en samen» zijn de afgelopen jaren uitgevoerd. Nu ligt vooral de nadruk op de begrippen «vertrouwen» en «verbinden».

In de beleidsagenda's van 2005 en 2006 is aandacht besteed aan «vertrouwen». Aan hoe welvaart en concurrentievermogen van een land afhangen van één overheersend aspect van de cultuur, namelijk de mate van onderling vertrouwen tussen burgers. Het «van zorgen voor, naar zorgen dat»-principe dat zo'n centrale rol speelt in mijn beleid, is er op gericht dat onderling vertrouwen te versterken. Door mensen om de tafel te brengen, maatschappelijke dialogen te organiseren en aan ontstane initiatieven van burgers ruimte te geven door belemmeringen weg te nemen, kan de overheid veel tot stand helpen brengen.

De Spaanse socioloog Manuel Castells heeft in zijn boek «The Rise of the Network Society» beschreven dat de sociale structuur in de wereld ingrijpend aan het veranderen is door vooral de opkomst van informatietechnologie. Hij ziet twee belangrijke gevolgen hiervan. De eerste is het ontstaan van een economie op wereldschaal. Een nieuwe economische ordening die weinig respect heeft voor landsgrenzen, reputaties en tradities en diep ingrijpt in het dagelijks leven van mensen. Het tweede gevolg: een toenemende sociale fragmentarisering. Vergaande decentralisatie en de desintegratie van grote verticale organisaties hebben geleid tot kleine flexibele netwerken van kleine verspreide eenheden. De vaste verbindingen die men gewend was, zijn verdwenen en een netwerkeconomie is ontstaan. Deze netwerkeconomie wordt in wezen door niemand beheerst, het is een autonoom gegeven. «Politici en bestuurders moeten leren hoe om te gaan met deze nieuwe werkelijkheid. Ze moeten trachten de verbanden te doorzien, proberen nieuwe verbindingen te leggen, mensen, bedrijven en instellingen aan elkaar te knopen», aldus Castells.

Het «samen» uit het beleidsprogramma duidt op deze verbindingen. Door samen te werken ontstaat het vertrouwen dat nodig is om slagvaardig, efficiënt en ook plezierig te kunnen opereren. Ik leg daarom de nadruk op

het leggen van verbindingen tussen personen en functies. Meer in het bijzonder op mijn eigen beleidsterrein:

- De stedeling en het platteland en ons landschap
- De consument en zijn voedsel
- De ondernemer en de markt
- De burger en de natuur
- De landbouw en het landschap

Vaak bestaan die verbindingen nu nog niet. Zo heeft de consument vaak geen inzicht waar zijn voedsel vandaan komt, hoe het gemaakt is en wat er in verwerkt is. Gezien het essentieel belang van voedsel voor mensen is het belangrijk binding met dat voedsel te houden. Te weten dat melk van een koe komt en boerenkool van het land. Met eigen ogen zien hoe boeren en tuinders op veilige en schone wijze voedsel produceren geeft vertrouwen en zekerheid.

Soms is men zich te weinig bewust van een bepaalde verbinding of is deze verdwenen. Landbouw en landschap bijvoorbeeld. Boeren beheren tweederde van ons grondoppervlak. Naast melk, graan en aardappelen «produceren» zij rust, ruimte en een keur aan cultuurlandschappen. Tot nu toe betaalt de samenleving daar weinig voor. Dat cultuurlandschap wordt als een gegeven beschouwd. Maar omdat ruimte in ons land schaars is, moet meer geïnvesteerd worden in een mooi, toegankelijk cultuurlandschap. En boeren dienen waardering te ondervinden voor de essentiële rol die zij daarbij vervullen.

Deze twee voorbeelden illustreren de dieper liggende belangen bij bepaalde verbindingen. Die verbindingen leiden tot vertrouwen. Dit is het algemene kader waarbinnen wij vanuit LNV werken aan het versterken van de concurrentiekracht, de vernieuwing van het platteland en de versterking van de positie van de natuur. Dit alles in onderlinge samenhang en niet gescheiden. Juist op het vlak van verbindingen tussen natuur, platteland en landbouw doen zich tal van mogelijkheden voor in de vorm van verbreding van de landbouw, van een combinatie van functies en van versterking van de concurrentiekracht gekoppeld aan verbetering van de vitaliteit, de inkomensvorming en daarmee de leefbaarheid van dorpen op het platteland.

Om zelf die verbindingen te onderzoeken en te versterken heb ik het Programma Ontmoetingen ontwikkeld. Met dit programma investeer ik in publieke relaties in brede zin, en met name in gesprekspartners die voor LNV nieuw zijn. Het doel is om het werkveld, de spanningsvelden en dilemma's van LNV onder de aandacht te brengen van een breed publiek en daarover in gesprek te gaan. Aanvullend toets ik of de publieke waarden, en de tot de taak van de overheid behorende waarden met betrekking tot de landbouw, het platteland en de natuur door deze gesprekspartners worden gesteund en nagaan of eventuele waarden moeten worden toegevoegd.

Het Nederlandse landschap speelt een cruciale rol in het leggen van verbindingen. Het landschap is de fysieke grondlegger voor alle ruimtelijke ingrepen. Door allerlei oorzaken is het Nederlandse landschap er de afgelopen decennia niet mooier op geworden. Door de ruimtelijke druk zijn de landschappelijke kwaliteiten terug gelopen. Om krachtige verbindingen te realiseren heb ik gekozen tot het opzetten van een Programma Landschap. Het programma Landschap heeft als hoofddoel

de kwaliteit van het Nederlands landschap verhogen, met als speerpunt het in beeld brengen van de maatschappelijke baten van de Rijksinvesteringen.

Ook het verbinden van beleid en uitvoering heeft mijn aandacht. Een belangrijk deel van de realisatie van LNV-beleid is inmiddels gedecentraliseerd. Zo wordt het beleid dichterbij de praktijk en bij ondernemers en burgers gebracht. De inwerkingtreding van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) per 1 januari 2007 is daarbij een belangrijke mijlpaal. Ook in de periode daarna is het zaak dat het opereren van LNV en de signalen uit de praktijk over de werking van het beleid met elkaar verbonden blijven. Door goed te luisteren naar deze signalen kan het ministerie het contact met de maatschappij versterken.

Administratieve lasten

De administratieve lasten zijn inmiddels met 33% gereduceerd. Daarmee is in kwantitatieve zin nu reeds een resultaat geboekt dat duidelijk uitgaat boven de doelstelling van 25%. Het grootste deel van het laag- en middelhoog hangende fruit is geoogst. Dit betekent echter geenszins dat de ambitie om de administratieve lasten verder te reduceren vermindert. De additionele reducties zullen echter voor een belangrijk deel in meer kwalitatieve trajecten worden gerealiseerd, zoals in de voortgang van de aanpak van de beleefde lasten, de verdere stroomlijning van het wetgevingsstelsel, het verbeteren van de dienstverlening en het verder reduceren van de handhavings- en inspectiedruk. Daarnaast zal ook de aanpak van interbestuurlijke lasten meer op de voorgrond treden en wordt op EU-niveau het traject van vereenvoudiging van het GLB voortgezet.

Fiscale aspecten

In het wetsvoorstel «Werken aan winst» heeft het kabinet fiscale maatregelen voorgesteld om de internationale concurrentiepositie van Nederland te versterken en daarmee de positie van Nederland als vestigingsplaats voor ondernemingen te verbeteren. Voorgesteld wordt een forse verlaging van het vennootschapsbelastingtarief (Vpb-tarief) van 29,1% naar 25,5%. Het bestaande MBK-tarief in de Vpb voor winsten tot € 25 000 wordt verlaagd van 24,5% naar 20% en voor winsten van € 25 000–€ 60 000 wordt een tussentarief ingevoerd van 23,5%. Voor zelfstandigen die onder de inkomstenbelasting vallen wordt een MKB-winstvrijstelling ingevoerd van 10%. Ter versterking van het innovatiebeleid van het kabinet wordt in de Vpb een optionele octrooi-box ingevoerd, waarvan de winst wordt belast tegen een tarief van 10%. Voorts wordt een optionele rentebox ingevoerd, waarvan de winst wordt belast tegen een tarief van 5%. De maatregelen zullen ingaan per 1 januari 2007. Bovenstaande maatregelen zijn voor de internationaal georiënteerde Agrosector van groot belang.

Financiering van het Vpb-pakket vindt deels plaats uit grondslagverbredende maatregelen en deels uit lastenverlichting. Zo zal de afschrijving op gebouwen in eigenlijk gebruik worden beperkt tot 50% van de WOZ-waarde en op gebouwen die worden verhuurd tot 100% van de WOZ-waarde.

Voor de landbouwsector is in het Vpb-pakket € 75 miljoen aan specifieke maatregelen opgenomen. Dit bedrag betreft met name een compensatie voor de grondslagverbredende maatregelen. Invulling van dit bedrag zal plaatsvinden door middel van een drietal maatregelen. Ten eerste zal de

beperking van de afschrijving op gebouwen in eigen gebruik tot 50% van de WOZ-waarde niet van toepassing zijn op VAMIL-investeringen in gebouwen (met name Groen Label Kasen en duurzame stallen). De VAMIL-investeringen in gebouwen kunnen dan, net als nu, tot de restwaarde worden afgeschreven. Ten tweede zal de milieu-investeringsaftrek (MIA) worden verbreed met dierenwelzijn- en plattelandsinvesteringen en zullen de aftrekpercentages worden verhoogd. Het aftrekpercentage voor de Groen Label Kas zal worden verhoogd naar 50% en voor investeringen in duurzame stallen naar 60%, welk percentage eveneens zal gelden voor plattelandsinvesteringen. Ten derde zal een integrale vrijstelling van de overdrachtsbelasting voor bedrijfsmatig geëxploiteerde cultuurgrond worden ingevoerd. Voor de twee eerstgenoemde maatregelen zal in verband met een onderzoek naar staatssteunaspecten instemming nodig zijn van de Europese Commissie.

De Milieuinvesteringaftrek (MIA) en de Willekeurige afschrijving (VAMIL) zullen vanaf 1 januari 2007 worden ingezet op de duurzame maatlat veehouderij (MDV) en mogelijk ook het Borgstellingsfonds+. Deze maatlat is in samenwerking met VROM ontwikkeld. Dierenwelzijn en milieu zijn binnen de maatlat de twee duurzaamheidsthema's waarmee gestart wordt. Op termijn kunnen ook andere duurzaamheidsthema's worden toegevoegd. De maatlat biedt dan ook goede mogelijkheden om dierenwelzijn en milieu te stimuleren. Het ligt verder in de bedoeling duurzame veehouderij in de loop van 2007 voor Groen Beleggen in aanmerking te laten komen. Met de inzet van de maatlat worden investeringen in duurzame ontwikkeling, vooral bij nieuwbouw en verbouw van huisvestingssystemen voor dieren, ondersteund en worden innovaties uitgelokt.

Vanaf 1 januari 2007 zullen rundvee, schapen, geiten, varkens en paarden onder het algemene BTW-tarief, nu 19% gaan vallen. Voor dieren die bestemd zijn voor de voortbrenging of productie van voedingsmiddelen dan wel gebruikt worden in de landbouw blijft het verlaagde BTW-tarief, nu 6% gelden. Het algemene BTW-tarief zal onder meer aan toepassing zijn voor ren-, rij-, spring-, dressuur en manegepaarden, en voor leveringen van rundvee, geiten, schapen en varkens voor hobby-doeleinden. Een en ander vloeit voort uit EU-regelgeving.

Internationaal

Europese en mondiale samenwerking staan ook in 2007 hoog op de agenda van LNV en maken dan ook integraal deel uit van deze begroting.

In de periode 2003–2005 is het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) fundamenteel hervormd. De Europese Commissie zal begin 2008 een evaluatierapport presenteren over de implementatie van de overeengekomen hervormingen van het GLB. Naar verwachting zal zij voorstellen voor een brede «review» van het GLB presenteren. Nederland zal zich daarom in 2007 moeten prepareren op de discussies, die medio 2007 waarschijnlijk in Brussel gaan spelen.

In multilateraal verband streeft LNV naar een meer duurzame rurale en landbouwontwikkeling (people, planet, profit) in met name ontwikkelingslanden en Oost Europa. Partnerschappen voor met name verbetering van de markttoegang, integraal ketenbeheer en de bestrijding van dierziekten (zoals Aviaire Influenza in Azië en Oost-Europa), zijn daarbij instrumenten die ook in 2007 zullen worden ingezet.

Verder zal de EU in 2007 tot partnerschapovereenkomsten dienen te komen met haar grote handelspartners om de illegale kap en handel aan te pakken (FLEGT). De inzet voor legaal hout maakt onderdeel uit van een samenhangende inzet van LNV gericht op het behoud en duurzaam beheer van bossen. Het VN-Bossenforum, dat door Nederland (in casu LNV) in 2006–2007 wordt voorgezeten, heeft daarbij de opdracht om te komen tot een wereldwijd internationaal instrument voor duurzaam beheer van alle bossen. De Internationale Tropisch Hout Raad (ITTO) vormt een prima kader voor het bevorderen van duurzaam bosbeheer en de handel in hout uit duurzaam beheerde tropische bossen.

In juni 2007 zal verder in Den Haag de 14e Conferentie worden gehouden van landen die het CITES-verdrag hebben geratificeerd. Met ons gastheerschap onderstrepen we het belang van een effectieve en strikte regulering van handel in bedreigde planten- en diersoorten.

Groen ondernemen, innovatieve kracht

Innovatie en kennis

Drijvende kracht achter duurzame ontwikkeling is innovatief ondernemerschap. Innovatie is in de eerste plaats een opdracht voor bedrijven en ondernemers. De opdracht en verantwoordelijkheid voor LNV is te zorgen voor een goed innovatieklimaat voor het verbinden, afstemmen en waar nodig uitlokken van initiatieven en structuren bij het bedrijfsleven. De overheid moet ook ruimte bieden aan ondernemers. Het kenmerk van innovatie is de bereidheid en de mogelijkheid om door koppeling van kennis aan initiatief te komen tot vernieuwingen, tot ongedachte nieuwe combinaties die voor die tijd onmogelijk leken of niet waren opgekomen en tot een nieuwe samenstelling leiden van oude onderdelen of vernieuwing van die onderdelen.

Voor het (beroeps)onderwijs is een belangrijke rol weggelegd, niet alleen voor de opleiding van toekomstige beroepsbeoefenaren, maar ook als partij bij regionale kenniscirculatie en innovatie. Leerlingen en docenten komen immers meer dan voorheen in contact met de beroepspraktijk en onderzoek via onder andere stages, leerbedrijven en kenniskringen.

Wisselwerking tussen wetenschap, beleid en praktijk, tussen bedrijven en kennisinstellingen en tussen beroepsonderwijs en hoger onderwijs is essentieel. In de Groene Kenniscoöperatie wordt daaraan gewerkt. Via deze Groene Kenniscoöperatie werken Agrarische Onderwijscentra, HBO-groen en Wageningen UR samen op het gebied van onderwijsvernieuwing en kenniscirculatie, en de ICT-ondersteuning daarvan. Hierover zijn met de gezamenlijke groene kennisinstellingen binnen de Groene Kenniscoöperatie meerjarenafspraken gemaakt (2006–2010). Een project «kennisbenutting» is gestart om te bevorderen dat ontwikkelde kennis een maximaal maatschappelijk effect heeft. Onderzoeksresultaten moeten bruikbaar en gemakkelijk beschikbaar zijn: publicatie van resultaten op Internet wordt een voorwaarde voor financiering. Netwerken die gebruik en uitwisseling van kennis aanjagen krijgen steun, zoals ondernemers die samen leerkringen starten, bijvoorbeeld in de melkveehouderij en in de tuinbouw.

Het kennisstelsel wordt gewaarborgd door structureel een belangrijk deel van de onderzoeksinfrastructuur voor voedsel en groen te financieren via de Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek (DLO) als onderdeel van Wageningen UR. Het Kabinet wil de samenhang in het beleidsondersteu-

nende onderzoek versterken, o.a. in het overheidsbrede traject voor meer vraaggestuurd onderzoek (Brugfunctie TNO en Grote Technologische Instituten).

Een departementale aanpak van innovatie is ontwikkeld en samen met het bedrijfsleven worden innovatie-agenda's opgezet. Extra aandacht gaat uit naar het door het Innovatieplatform genoemde sleutelgebied Flowers & Food, waarvoor samen met het ministerie van Economische Zaken een innovatieprogramma is opgesteld. De deelgebieden Food and Nutrition, Tuinbouw, en Groene Genetica (veredeling) ontwikkelen innovatie-agenda's.

Om innovatie echt ingang te doen vinden is het ontsluiten van kennis voor initiatiefnemers en intermediairen van wezenlijk belang. Ik zal het initiatief nemen om in samenspraak met de provincies concrete acties te benoemen om de toegang tot kennis en kennisontwikkelaars op de werkvelden van LNV te verbeteren. Wellicht kan mijn ministerie een rol spelen als «kennismakelaar» in de regio.

Duurzaam ondernemen

De LNV-beleidsvisie ten aanzien van duurzaam ondernemen is ik in de nota «Kiezen voor landbouw» uitgebreid uiteengezet. Het is een voorbeeld van de verbindende rol die ik voor de overheid zie weggelegd. Verbinden van mensen en kennis. Door de kennis breed beschikbaar te maken help ik de ondernemer zich te wapenen tegen de onzekerheden van de toekomst. Daarbij zijn de drie elementen van duurzaam ondernemen – people, planet, profit – leidend. De ontwikkelingen rond het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) zullen de komende jaren van groot belang zijn voor de duurzaamheid van de agrosector.

Om de ondernemers in het algemeen beter te faciliteren is het zogenaamde ondernemersprogramma opgezet. Onder deze noemer worden het subsidiestelsel vereenvoudigd, de elektronische dienstverlening sterk verbeterd en de administratieve lastendruk verder verminderd. Specifieke aandacht zal ook in 2007 uitgaan naar jonge agrariërs. De Investeringsregeling Jonge Agrariërs zal daarom gecontinueerd worden.

LNV richt zich op de totstandkoming in de markt van een vorstschadeverzekering vóór de winter van 2007. Daarbij zal het rijk voor een deel garant staan zodat de verzekeringspremie laag kan blijven.

Dierlijke sectoren

Voor de dierlijke sectoren staat een doorgaande ontwikkeling van verduurzaming in het beleid centraal. Samen met de sectoren worden innovatieagenda's opgesteld en goede initiatieven worden ondersteund. Samen met VROM zal ik de introductie van luchtwassers stimuleren om niet alleen fijn stof, maar ook geurhinder en de uitstoot van ammoniak sterk te reduceren.

Het verbeteren van dierenwelzijn blijft een speerpunt dat zoveel mogelijk in Europees verband wordt aangepakt. Ik zal de Europese Commissie steunen in de uitwerking van het Actieplan dierenwelzijn. Specifiek aandacht wordt besteed aan het zo snel mogelijk overbodig maken het castreren van biggen. Het naleven van de Transportverordening zodat dieren op verantwoorde wijze binnen Europa worden vervoerd heeft grote aandacht.

De aanpak ter verbetering van het welzijn van gezelschapsdieren is een mooi voorbeeld van de verbinding tussen samenleving en overheid. Vanuit een gezamenlijke doelstelling en aanpak kunnen overheid en maatschappelijke organisaties samen meer bereiken dan ieder apart. Het Actieplan van het Forum Gezelschapsdieren zal worden uitgevoerd. Goede informatie en voorlichting, kwaliteitsverbetering door de sector zelf (certificering) en betere handhaving zijn de belangrijkste elementen van deze aanpak.

Het mestbeleid vraagt veel van de agrarische ondernemers, zeker in de beginfase. In 2007 zal door middel van een officiële evaluatie de tussenbalans worden opgemaakt. Er is een koers ingezet die voldoet aan de eisen vanuit de Europese Commissie en perspectief biedt voor de komende jaren. Waar er ruimte ontstaat voor verbetering en stroomlijning zal die worden benut. Het betreft onder andere de verhandeling van de overige meststoffen die vaak ontstaan als bijproduct van de voedingsmiddelenindustrie.

Ook bij de be- en verwerking van dierlijke mest ontstaan nieuwe mogelijkheden. Ik zal deze ontwikkelingen actief ondersteunen. Zowel in Europees verband als via onderzoek. Ik overweeg een nieuwe openstelling van de regeling waarbij bedrijven die alle mest verwerken en afzetten buiten de Nederlandse landbouw in aanmerking kunnen komen voor gedeeltelijke vrijstelling voor de aankoop van mestrechten.

De ontwikkelingen rond co-vergisting wil ik verder stimuleren. Samen met het bedrijfsleven streef ik in dat kader naar uitbreiding van de positieve lijst voor organische stoffen die met mest vergist mogen worden. In Europa pleit ik voor het creëren van mogelijkheden om producten uit mestverwerking aan te merken als kunstmestvervanger. Daarnaast laat ik onderzoeken of naast maïs alle landbouwgewassen vergist kunnen worden waarbij het restant als meststof kan worden afgezet. Ik streef ernaar de resultaten van dit onderzoek te betrekken bij de vereenvoudiging van de kwaliteitsregels voor het verhandelen van meststoffen per 1 januari a.s. Ten algemene laat ik een integrale strategische studie uitvoeren naar de perspectieven van co-vergisting. Het bedrijfsleven kan de uitkomsten gebruiken bij haar keuzes en het geeft de overheid inzicht op welke wijze deze ontwikkeling kan worden begeleid en ondersteund.

Glastuinbouw

De toegenomen kosten in de glastuinbouw als gevolg van de snel gestegen energieprijzen geven aanleiding tot zorgen. Een versnelde transitie naar minder gebruik van fossiele brandstoffen in de glastuinbouw is dringend gewenst. Hiertoe is het nodig dat innovatieve energieconcepten- en systemen worden doorontwikkeld en zijn forse investeringen noodzakelijk. Het kabinet wil de glastuinbouwsector helpen de transitie aan te gaan door een krachtige investeringsimpuls te geven. Deze impuls richt zich op het gebruik van alternatieve energiebronnen (aardwarmte en biobrandstoffen), innovatieve samenwerking middels aanleg van gezamenlijke energie-infrastructuur en innovatieve energiebesparingsmaatregelen op bedrijfsniveau.

In de periode 2007–2009 wordt in totaal € 210 mln. beschikbaar gesteld, waarvan € 105 mln. via de LNV-begroting. Daarnaast kunnen bedrijven die investeren in innovatieve energiebesparingsmaatregelen gebruik maken van het bestaand fiscaal instrumentarium. Dit zal naar verwachting eveneens € 105 mln. beslaan.

Daarnaast, en deels ook in samenhang hiermee, is van belang dat het proces van herstructurering en modernisering van het tuinbouwcluster

niet stagneert, maar verder vorm krijgt. Hier ligt een gezamenlijke opgave voor bedrijfsleven en overheden, zoals ook is verwoord in de gezamenlijke «Greenportvisie».

Ook om andere redenen (en breder dan glastuinbouw) is voortgaande inzet op verduurzaming van belang. Innovatie is een belangrijk instrument om tot deze verduurzaming te komen. Goede voorbeelden zijn naast het programma «Kas als energiebron» het project Kennis op de Akker (KODA) en de Kennis- en Innovatieagenda Flowers & Food.

Daarnaast wordt in het kader van het convenant Gewasbescherming en het doelgroepenoverleg Glastuinbouw en Milieu gewerkt aan verdere verduurzaming. Hier blijkt dat ook langs andere wegen dan technische innovaties aanzienlijke verbeteringen mogelijk zijn. Zo leidt het project «Schone bronnen» van VEWIN, Unie van Waterschappen, LTO en Nefyto tot gezamenlijk inzicht in zowel het probleem dat bepaalde stoffen in het water veroorzaken, als mogelijke oplossingen daarvoor. Met deze aanpak wordt actief geanticipeerd op de Kaderrichtlijn Water, onder het motto: voorkomen is beter dan genezen.

Het fytosanitair beleid heeft de afgelopen 2 jaar extra versterking gekregen. Dit heeft ondermeer geleid tot overeenstemming tussen bedrijfsleven en overheid over de uitkomsten van het project «Plantkeur». Deze overeenstemming betreft een andere inrichting van de keuringen voor fytosanitair en kwaliteit. De implementatie van Plantkeur is inmiddels ter hand genomen.

Biologische landbouw

Biologische landbouw heeft een nauwe band met de natuurlijke omgeving en de bewuste consument. Biologische veehouders en natuurbeheerders werken al geruime tijd samen ten voordele van beiden. Veel biologische ondernemers staan in direct contact met de sociale omgeving, er zit een verhaal achter de producten dat burgers en consumenten aanspreekt. Vaak gaat de verbinding nog verder door het leveren van diensten als zorg en recreatie en door het verkorten van de keten met directe huisverkoop. De verbinding is duidelijk, maar kent ook een hogere prijs. Daarom is mijn inzet gericht op de consument, en op kwaliteitsverbetering in de keten. Dit loopt via de Task Force Marktontwikkeling Biologische Landbouw. LNV geeft het goede voorbeeld door 100% biologische catering op het ministerie in Den Haag vanaf 2007.

Visserij

De komende jaren zal de druk op de overheid blijven bestaan om de visserij te ondersteunen in de overgang naar een kleinere, maatschappelijk aanvaardde, en beter renderende sector. Het imago van vis ondergaat een positieve herwaardering. Vis is gezond en lekker. Een aantal zaken moet de sector zelf oppakken. De mogelijkheden van de overheid om het proces te ondersteunen door belemmerende nationale en Europese regelgeving te versoepelen of weg te nemen zijn beperkt.

In de visserij op de Noordzee is een grote culturomslag dringend noodzakelijk. Dat concludeert de Task Force Duurzame Noordzevisserij in het advies, van begin 2006. De belangrijkste opgave is tweeledig: rendementsverbetering en tegelijkertijd werken aan een in alle opzichten duurzame visserij. Innovatie van de keten, energie-efficiency, alternatieve vangstechnieken, kwaliteitsverbetering en het onderling delen van kennis daarover zijn doorslaggevende factoren in dit proces.

Om innovatie verder te stimuleren wordt een Visserij Innovatie Platform ingesteld. Daarnaast draagt LNV, via een garantieregeling en middelen ter stimulering van aanpassing en vernieuwing van de sector (incl. pulskor), bij aan de noodzakelijke cultuuromslag. Hiervoor is met ingang van 2007 jaarlijks € 7 mln. aan de LNV-begroting toegevoegd.

In lijn met het advies van de Task Force Duurzame Noordzeevervisserij blijft LNV zich inzetten om verbinding te brengen tussen de visserij, de keten, en de maatschappelijke organisaties en zo het zelfregulerend vermogen te vergroten. Daarbij is de consument het sluitstuk van de keten.

De schelpdiersector heeft op grond van het beleidsbesluit «ruimte voor een zilte oogst» tot 2020 de tijd zich om te vormen tot een rendabele bedrijfstak, die ecologisch verantwoord werkt en brede maatschappelijke acceptatie heeft. De sector heeft de handschoen opgepakt en ontwikkelt, onder meer via het innovatieplatform aquacultuur, initiatieven om naar die situatie toe te groeien. De mosselsector heeft een eigen innovatie-agenda opgesteld en er lopen tal van experimenten met alternatieve visserijmethoden. De eerste resultaten daarvan zullen in de loop van 2007 zichtbaar worden en een rol spelen bij de verdere implementatie van het schelpdierbeleid.

LNV zal een aantal proefprojecten ondersteunen die leiden tot betere afspraken over duurzaam beheer en duurzame benutting van de visbestanden in de binnenwateren. Voor het IJsselmeer zal in 2007 een visstandbeheercommissie worden opgericht. Verder draagt LNV in het kader van de Europese Aalverordening bij aan het doorlichten van de omvang van het nationale palingbestand en stemt beheermaatregelen hierop af.

Veilig voedsel, bewuste keus

Het voedselkwaliteitsbeleid verbindt verschillende waarden die raken aan voedsel en voedselproductie. Veiligheid van voedsel moet onbetwistbaar zijn en blijven. Maar ik constateer dat de samenleving de kwaliteit van voedsel steeds vaker afmeet aan de mate waarin bij de productie daarvan rekening is gehouden met andere waarden als gezondheid, dierenwelzijn (scharrelvlees), natuur en milieu, landschap (koeien in de wei), authenticiteit (rauwmelkse kaas en streekproducten) en eerlijke handel en arbeidsomstandigheden (fair trade). Daarmee is voedselkwaliteit een dynamisch domein geworden, waarbij gezocht moet worden naar een juist evenwicht tussen en samenhang in de genoemde voedselwaarden. Het beleid voor voedselkwaliteit is niet alleen gericht op producenten en product maar nadrukkelijk ook op consumenten. Onder meer het Voedingscentrum is gevraagd om tot 2010 aandacht te besteden aan de diverse waarden van Voedselkwaliteit en invloed die consumenten daarop hebben.

Voedselveiligheid is de basis van voedselkwaliteit. Instrumenten en maatregelen moeten daarop worden afgestemd. Naar aanleiding van de in 2006 uitgevoerde onderzoeken naar bredere afweging, en het in 2006 geformuleerde kabinetsstandpunt over «Nuchter omgaan met risico's» zullen maatregelen en instrumenten worden bepaald die aan dit bredere perspectief invulling kunnen geven.

Voor het vertrouwen in voedsel van goede kwaliteit is ook transparantie vereist. In 2006 is ervaring opgedaan met de openbaarmaking van controlegegevens. Na evaluatie hiervan zal in 2007 de openbaarmaking

van controlegegevens verder worden vormgegeven en zal – met de VWA en het ministerie van VWS – gezocht worden naar verbreding van dit instrument.

Bijzondere aandacht wil ik besteden aan het verbinden van de jeugd met voedsel en natuur. De smaaklessen maken kinderen bewust van voedsel en het productieproces. Een kind gaat anders over mayonaise denken als het heeft gezien hoeveel olie daar ingaat. Bewuster met voedsel omgaan zal kinderen de mogelijkheid geven gezonder te eten. Niet omdat het moet, maar omdat ze het zelf willen. Voor de periode tot medio 2007 (schooljaar 2006–2007) zal worden ingezet op het bereiken van tenminste 500 basisscholen met smaaklespakketten. In het verlengde hiervan wordt een actieprogramma opgesteld om de doelstelling voor de langere termijn (bereik van tenminste 25% van de jongeren door middel van smaaklessen) te kunnen realiseren. Hiermee zal in het schooljaar 2007–2008 een begin worden gemaakt.

Begin 2007 komt een rapportage gereed over de «Staat van voedselkwaliteit in Nederland». Dit rapport zal bezien welke opvattingen er in de samenleving leven over waarden van voedsel: voor welke doelgroep zijn welke waarden belangrijk. De resultaten daarvan hebben ongetwijfeld betekenis voor het beleid ten aanzien van voedselkwaliteit.

Dierziektebestrijding

Het dierziektebestrijdingsbeleid is de afgelopen jaren maatschappelijk meer acceptabel gemaakt. De uitbraken die in Nederland in de afgelopen tien jaar plaats hebben gehad, hebben duidelijk gemaakt dat de maatschappij het doden van grote aantallen gezonde dieren niet meer accepteert. Ook is duidelijk geworden dat in Nederland weliswaar het overgrote deel van de landbouwhuisdieren om economische redenen wordt gehouden, maar dat het aantal houders van landbouwhuisdieren voor niet-economisch doeleinden zeer groot is. Er zijn naar schatting enkele honderdduizenden van deze hobbydierhouders, mensen die vanzelfsprekend een heel andere belang hebben dan commerciële dierhouders. Nederland heeft er dan ook veel aan gedaan om het alternatief voor ruiming, vaccinatie van dieren die een risico lopen, Europees en wereldwijd geaccepteerd te krijgen. Mede dankzij die inspanningen is het nu mogelijk te vaccineren tegen een aantal belangrijke dierziekten. In 2007 heeft het doen ontwikkelen van vaccins tegen vogelgriep die ook in noodsituaties toegepast kunnen worden prioriteit.

Vaccinontwikkeling

Wereldwijd groeit de ongerustheid over een mogelijk catastrofale griep пандemie: een snelle uitbraak van een zeer ernstige, menselijke griepvariant. Nieuw is dat nu een ernstig ziekmakend vogelgriepvirus H5N1 zich snel over de wereld verspreid zonder dat er adequate bestrijdingsmiddelen beschikbaar zijn. Dit H5N1-virus blijkt in staat ook een reeks zoogdiersoorten, inclusief de mens, te kunnen besmetten en daarbij nu al dodelijke slachtoffers te kunnen maken. De beste preventie voor het uitbreken van een griep пандemie is de bestrijding van vogelgriep onder gehouden vogels. Vaccinatie speelt daarbij een grote rol. Er is € 15 mln. uitgebrokken voor een vierjarig onderzoek voor versnelde ontwikkeling van veterinaire vogelgriepvaccins die gericht en grootschalig kunnen worden ingezet bij vogels en andere diersoorten die in de overgang van dier–dier naar mens–mens transmissie een rol kunnen

spelen. Het onderzoek bouwt voort op eens tevig fundament an Nederlandse kennis over veterinaire vaccins en zal dat fundament verder uitbreiden en versterken.

Vertrouwd platteland, verrassend perspectief

Het jaar 2007 zal voor het platteland vooral in het teken staan van de inwerkingtreding van het ILG. Daarmee wordt de decentralisatie van de inrichting van het landelijk gebied een feit. Onder regie van de provincies zal op lokaal en provinciaal niveau samenwerking plaatsvinden tussen diegenen die zelf in het gebied wonen en werken. Overheden, ondernemers en maatschappelijke organisaties zullen elkaar moeten vinden om gezamenlijk tot mooie resultaten te komen. Een duidelijk voorbeeld van verbinden. Tot 2013 krijgen de provincies de tijd om de doelen zoals met het Rijk vastgelegd te bereiken. Expliciet heeft het Rijk hiermee een groot vertrouwen naar de provincies vorm gegeven. Desgevraagd zal mijn ministerie de provincies daarbij ondersteunen en adviseren, zodat we er gezamenlijk voor zorgen dat het ILG een succes wordt. Met inwerkingtreding van de WILG komen diverse instrumenten en regelingen te vervallen.

Platteland Ontwikkelingsprogramma (POP2)

In 2007 zal het tweede Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP2) operationeel worden voor de periode 2007–2013. Dit programma vormt de basis voor Europese medefinanciering van onderdelen van het plattelandsbeleid in Nederland zoals neergelegd in Kiezen voor Landbouw, Agenda en Meerjarenprogramma Vitaal Platteland alsmede provinciale beleidsvisies. De basis voor het POP2 is neergelegd in de Nationale Plattelandsstrategie. Ik streef er naar het POP2 in te zetten op ondersteuning van de integrale (agrarische) transformatieopgave, waarvoor de doelen van de Lissabonstrategie een belangrijk uitgangspunt vormen. Innovatie en versterking van ondernemerschap zijn daarom belangrijke ijkpunten binnen het aanstaande POP. Geheel in de filosofie van Kiezen voor Landbouw zal het POP in belangrijke mate worden gericht op versterking van het agrarisch ondernemerschap en op de rol van de landbouw voor het behoud van natuur en landschap. Voor het POP komt in de hele programmaperiode naar verwachting 490 miljoen euro aan cofinanciering uit het EU-Plattelandsfonds voor Nederland beschikbaar.

Reconstructie Zandgebieden

In de reconstructie van de zandgebieden komt het in samenhang versterken van de concurrentiekracht, de vernieuwing van het platteland en de versterking van de positie van de natuur bij uitstek naar voren. De uitvoering is nu goed op stoom. Dit biedt kansen voor ondernemers, maatschappelijke groepen en burgers. Onder regie van de provincies worden in gebieden het geld en nieuwe instrumenten als ruimte voor ruimte ingezet voor landbouwontwikkelingsgebieden de natuurkwaliteit, verbetering van het landschap en de leefbaarheid van dorpen. Begin 2007 wordt de evaluatie van de reconstructie zandgebieden afgerond waarin ook lering wordt getrokken uit regionale ervaringen.

Landschap

In de Agenda Vitaal Platteland en in de nota Ruimte is onderscheid gemaakt tussen het beleid voor behoud en ontwikkeling in de Nationale Landschappen en het generieke landschapsbeleid. Een grote zorg voor het behoud en ontwikkeling van het Nederlandse landschap zit in de gebieden buiten de Nationale Landschappen. Deze gebieden vallen ook onder de

kwaliteitsagenda landschap. Want ook in deze gebieden bevinden zich karakteristieke landschappen. Het Nederlandse landschap is interessant, omdat het land voor bijna 100% met mensenhanden is ingericht en hiermee een product is van de samenleving.

De zorg voor mogelijk kwaliteitsverlies van het landschap wordt breed gevoeld in onze samenleving. We zien het landschap langs de snelwegen ingevuld worden met bedrijventerreinen en we maken ons zorgen over de toekomst van de landbouw, die vanouds de belangrijkste beheerder is van 70% van de Nederlandse open ruimte. Bovendien staan we de komende tijd voor een aantal grote transformaties in ons land als gevolg van klimaatverandering, de grote wateropgave, veiligheid en wellicht ontwikkelingen in de energiesector. Deze transformaties zullen de toekomst van het Nederlandse landschap voor een belangrijk deel beïnvloeden. Onder andere via het actieprogramma Ruimte en Cultuur 2005–2008 krijgt ruimtelijke kwaliteit de aandacht die het verdient. LNV wil voor het landschapsbeleid adequaat gebruik maken van de bewegingen, opvattingen en signalen in de samenleving.

Nationale landschappen

In de Nota Ruimte en de Agenda Vitaal Platteland zijn 20 Nationale Landschappen aangewezen. Het zijn de landschappelijk meest waardevolle gebieden van ons land, deels uniek in Europa en verdienen een extra inzet van het Rijk. Ze hebben elk een unieke combinatie van cultuurhistorische en natuurlijke elementen en vertellen daarmee het verhaal van het Nederlandse landschap. Met provincies zijn afspraken gemaakt over begrenzing, uitwerken van de kwaliteiten in streekplannen en het opstellen van uitvoeringsprogramma's. De eerste plannen zijn klaar en uitvoeringsprojecten zijn gestart. Nationale Landschappen is één van de thema's waarover in ILG verband voor de komende 7 jaren prestatieafspraken worden gemaakt. 2007 wordt dus in dat opzicht een belangrijk jaar voor de Nationale Landschappen. Ook monitoring van landschapskwaliteit, communicatie, kennis en ondersteuning van provincies zijn belangrijke thema's in 2007.

Ligging, omvang en karakter van het Groene Hart rechtvaardigen extra rijksbetrokkenheid bij dit Nationale Landschap. In de Nota Ruimte is aangegeven dat een ontwikkelings- en gebiedsgerichte aanpak nodig is. Om die reden is het Groene Hart één van de vier gebieden (de overige zijn de Noordvleugel, de Zuidvleugel en ZO-Brabant/N-Limburg) waarop de programma-aanpak van toepassing is. Dat houdt in dat door een gecoördineerde rijksinzet de uitwerking van de opgaven in deze gebieden door decentrale overheden en marktpartijen wordt ondersteund. Het rijksprogramma Groene Hart (waarin ook opgenomen zijn de Nationale Landschappen Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam) wordt door mijn ministerie gecoördineerd en bevat de projecten en thema's waar het rijk prioriteit aan wil geven. Dit programma vormt het kader voor het door de drie betrokken provincies in gang gezette Ontwikkelingsprogramma Groene Hart. In 2006 zal door de betrokken provincies in dat verband een Uitvoeringsprogramma Groene Hart worden opgesteld zodat in 2007 realisatie van een aantal belangrijke Groene Hart-projecten van start kan gaan.

Recreatie

Het recreatiebeleid is bij uitstek geschikt om een brug te slaan tussen de stedeling en het platteland. Iedereen in ons land moet kunnen recreëren en vakantie houden op ons platteland. De aantrekkelijkheid van het platteland als recreatieve gebruiksruimte wordt bepaald door een mix van

omgevingskwaliteiten (natuur, groen, landschap en water), de aanwezigheid van openbare recreatieve infrastructuur en de inspanningen van recreatie ondernemers en agrarische ondernemers. Er ontstaat zo een wisselwerking: het platteland biedt mensen rust ruimte en ontspanning; toerisme en recreatie worden steeds belangrijker als economische drager van het platteland. De nadruk blijft ook in 2007 liggen op het realiseren van grootschalige recreatiegebieden in de stedelijke omgeving en op de landelijke routes. Daarnaast blijf ik actief om de toegankelijkheid van het platteland te vergroten.

Water

Voor water ligt de komende jaren het accent op de implementatie van de Europese Kaderrichtlijn water (KRW) en Waterbeheer 21e eeuw (WB21). Meer concreet gaat het om het zo goed mogelijk in beeld brengen van kosten en baten voor landbouw, natuur en recreatie en het realiseren van een maximale synergie tussen maatregelen op gebied van kwaliteit en kwantiteit. LNV gaat voor voldoende (schoon) water in het landelijk gebied; zodanig dat een duurzame ontwikkeling van de sectoren in het landelijk gebied mogelijk is. Uitgangspunt is een level playing field in Europa, met een haalbare & betaalbare implementatie van de KRW. In 2007 is tevens de doorwerking van de evaluatie van het mestbeleid in 2007 in het waterspoor aan de orde.

Nieuwe paden, vitale natuur

Natuur is een essentiële levensbehoefte voor de mens. Dat realiseren we ons soms te weinig. En natuur verbindt mensen en functies. Zo wordt ons economisch vestigingsklimaat er mede door bepaald, is de luchtkwaliteit ook afhankelijk van het aantal bossen in ons land, wordt door de mogelijkheid te bewegen in het groen onze gezondheid verbeterd enzovoort. Niet voor niets heb ik vaker aangegeven dat investeringen in groen zich op vele wijzen terugbetalen. Maar die investeringen in zowel geld als aandacht zijn wel nodig om de natuur die functie te laten behouden. Daarom investeer ik veel in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), maar heeft ook de natuur daarbuiten mijn aandacht.

Voor natuur is het van essentieel belang dat mensen zich ermee verbonden voelen. Als de natuur van anderen, van de overheid is, zal het nooit duurzaam behouden kunnen blijven. Dat is een van de voornaamste redenen dat ik zoveel nadruk leg op agrarisch en particulier natuurbeheer. Juist ook bij de totstandbrenging van de EHS. Diegenen die letterlijk in de natuur wonen en werken worden er, door hen medeverantwoordelijk te maken, nog sterker mee verbonden. Maar de natuur dient nog beter verankerd te geraken bij mensen.

Speciale aandacht is in 2007 nodig voor jongeren en natuur. Net als bij voedsel is het van belang dat jongeren zich de waarden van natuur beter gaan realiseren. Zeker nu steeds grotere aantallen jongeren opgroeien in een stedelijke omgeving is regelmatig contact met «natuur» in de breedste zin des woord helaas géén vanzelfsprekendheid. Een versterkte inzet is hier nodig. Dat kan door fysieke voorzieningen zoals speelbossen en door het aanbieden van programma's, zoals excursies naar natuurgebieden, en andere projecten zoals Ecokids, Wildzoekers en «Groene Hangplekken», die ik via de Regeling Draagvlak Natuur ondersteun. Maar mijn aandacht gaat ook uit naar de natuur in de directe leefomgeving en de betekenis hiervan voor spelen, gezondheid en mogelijkheden voor educatie. Samen met VROM en OCW presenteer ik nog dit jaar een

vernieuwd beleid voor natuur en milieu-educatie. Ook een breder programma Jeugd, natuur en gezondheid heb ik in voorbereiding.

EHS

De vorming van de EHS ligt nog altijd goed op schema. De laatste grondaankopen worden naar verwachting in 2015 uitgevoerd, op enkele robuuste verbindingen na, die ook daarna nog moeten plaatsvinden. Voor de natte natuur zullen reeds in 2008 de laatste grondaankopen plaatsvinden om conform de nota ruimte deze gebieden in de bestemmingsplannen opgenomen te hebben. Vanaf 2007 wordt de positie van de provincies bij het realiseren van de EHS, in het kader van het ILG, nog prominenter dan zij al was. Dat geldt ook voor de aanleg van robuuste verbindingzones, als fundamenteel onderdeel van de EHS, en de aanpak van knelpunten met de Rijksinfrastructuur in deze zones, zoals omschreven in het Meerjarenprogramma Ontsnippering (MJPO). De ingezette omslag van minder verwerving naar meer agrarisch en particulier natuurbeheer wordt in 2007 geëvalueerd. Zoals in de Nota Ruimte is vermeld, zullen met provincies en terreinbeheerders afspraken worden gemaakt over de kwaliteit van de natuur.

Natuurbeschermingswet en Natura 2000

Met de inwerkingtreding van de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 per 1 oktober 2005 zijn de Vogel- en Habitatrichtlijn adequaat geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving. Conform de Natuurbeschermingswet worden in 2007 162 Natura 2000-gebieden aangewezen en zal een begin worden gemaakt met het opstellen van beheerplannen voor deze gebieden. Het aanwijzen van de betreffende gebieden, die overigens voor meer dan 95% door de EHS overlapt worden, levert een bijdrage aan het Europese netwerk van natuurgebieden, Natura 2000.

Gegevensautoriteit Natuur

De afgelopen jaren hebben zich regelmatig spanningen voorgedaan tussen de wettelijke bescherming van flora en fauna en bedrijven met plannen voor economische (bouw)initiatieven. Vertragingen in bouwprojecten waren veelal het gevolg. Om deze reden is er bij overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties een grote behoefte aan betrouwbare informatievoorziening over de aanwezigheid van beschermde flora en fauna in die gebieden waarin de komende decennia economische ontwikkelingen plaats zullen vinden. Er is besloten eenmalig € 20 mln. te reserveren voor het opzetten van een Gegevensautoriteit Natuur. Via de Gegevensautoriteit Natuur worden de initiatiefnemers van ruimtelijke economische ontwikkelingen in staat gesteld om – zonder dat sprake is van economische fricties of onevenredig hoge kosten – te voldoen aan de verplichtingen die voortvloeien uit de wettelijke bescherming van natuurwaarden. Daarnaast wordt via de leefgebiedenaanpak een aantal gerichte maatregelen getroffen zodat de overlevingskansen van beschermde soorten in kansrijke leefgebieden worden vergroot.

Wadden

De Waddenzee is het grootste en internationaal bekendste natuurgebied dat Nederland herbergt. Ook hier speelt de verbinding met mensen die er wonen, werken en recreëren een belangrijke rol. Heel concreet is dit aan de orde bij de nominatie van de Waddenzee als werelderfgoed. Ik zal een proces in gang zetten dat in 2007 zal leiden tot een door de regio gedragen nominatie. Verder heeft dit kabinet in de Derde Nota Waddenzee een ontwikkelingsperspectief geschetst voor de natuur en de sociaal economische thema's in het waddengebied. De regio kleurt het ontwikke-

lingsperspectief nader in. Het kabinet heeft de komende 20 jaar € 800 mln beschikbaar gesteld voor de realisatie van dit ontwikkelingsperspectief. In 2007 zullen op het gebied van natuur en duurzame vormen van landbouw, visserij en recreatie de eerste projectaanvragen voor het Waddenfonds naar verwachting worden gehonoreerd.

2.1.2 Financieel kader voor 2007

deel A. Mutaties

2.1.2.1 Uitgaven

De begroting van de uitgaven voor 2007 is ten opzichte van de meerjarencijfers in de begroting 2006 bijgesteld met € 85 mln. Deze bijstelling bestaat uit de mutaties, zoals opgenomen in onderstaande tabel.

Bedragen x € 1 mln.		2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stand begroting 2006		2 135	2 166	2 141	2 138	2 118	2 118
1	Nota van Wijziging	9	15	- 3	- 3	- 3	- 3
2	Ramingsbijstelling	- 20	- 20	- 20	- 20	- 20	- 20
3	Eindejaarsmarge	- 14					
4	Nadeelcompensatie kokkelvisserij Waddenzee	104					
5	Sanering kottervisserij	13					
6	Dierziekten	32					
7	EU-verplichtingen (Nitraatrichtlijn)	12	10	8	6		
8	Loon-/prijsbijstelling	39	35	35	35	35	34
9	Bijdragen derden landinrichting		- 26	- 26	- 26	- 26	- 26
10	Energietransitie glastuinbouw		35	35	35		
11	FES	20	17	10	12	10	1
12	Verduurzaming Visserij		7	7	7	7	7
13	Welzijn Gezelschapsdieren	1	3	3	3	3	3
14	BTW-compensatie praktijkleren		5	5	5	5	5
15	POP2			7	7	7	7
16	Reconstructie correctie extrapolatie					17	
17	Sanering Kottervloot				- 5	- 5	
18	Gegevensautoriteit Natuur	20					
19	Overig	11	4	5	2	3	- 48
Stand begroting 2007		2 362	2 251	2 207	2 196	2 151	2 078

De mutaties 1 t/m 8 zijn reeds in de eerste suppletore wet samenhangende met de Voorjaarsnota 2006 aan de Kamer voorgelegd.

1. Nota van Wijziging

Het betreft een efficiency-taakstelling VWA (€ 3 mln negatief structureel) en versnelde inrichting Groene Hart als Nationaal Landschap (€ 12 mln in 2006 en € 18 mln in 2007).

2. Ramingsbijstelling

In relatie tot een aantal intensiveringen, is besloten tot een ramingsbijstelling structureel van € 20 mln. op de LNV-begroting.

3. Eindejaarsmarge

De LNV-begroting wordt uit hoofde van de negatieve eindejaarsmarge 2005 met € 14 mln. verlaagd.

4. Nadeelcompensatie kokkelvisserij Waddenzee

Om schade aan het Wadden-milieu te voorkomen, is besloten om met ingang van 1-1-2005 geen vergunningen meer te verlenen voor de mechanische kokkelvisserij in de Waddenzee. Een deel van de compensatie voor de kokkelvisserij voor het beëindigen van deze vergunningen is al in 2005 betaald; het resterende bedrag wordt in 2006 uitgekeerd.

5. Sanering kottervisserij

In verband met de kosten voor de sanering van de Noordzee-kottervloot, wordt in 2006 € 13,3 mln. vanuit het Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor de Visserij (O&S-fonds Vis) aan de LNV-begroting toegevoegd.

6. Dierziekten

Ten behoeve van destructie en preventieve maatregelen als vaccinatie in het kader van wering en bestrijding van dierziekten, is € 32 mln. aan de LNV-begroting toegevoegd. Onderzocht zal worden of het mogelijk is om deze uitgaven via het Diergezondheidsfonds (DGF) te laten lopen.

7. EU-verplichtingen (Nitraatrichtlijn)

Nederland heeft eind 2005 van de Europese Commissie een derogatiebeschikking ontvangen voor de Nitraatrichtlijn. Voor o.a. onderzoeks- en monitoringsverplichtingen die uit deze derogatie voortvloeien worden voor de periode 2006–2009 middelen aan de LNV-begroting toegevoegd.

8. Loon-/prijsbijstelling

De loon- en prijsbijstelling 2006 is overgeboekt naar de departementen.

9. Bijdragen derden landinrichting

Met de komst van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) krijgen vanaf 2007 de provincies de verantwoordelijkheid voor het realiseren van bijdragen van derden voor landinrichtingsprojecten. Dat leidt tot verlaging van de uitgaven en ontvangsten voor dit doel op de LNV-begroting.

10. Energietransitie glastuinbouw

Voor innovatieve projecten gericht op ondersteuning van de glastuinbouw in de overgang naar minder gebruik van fossiele brandstoffen worden middelen aan de LNV-begroting toegevoegd.

11. FES

Dit betreft diverse kennisprojecten in het kader van het Fonds Economische Structuurversterking (FES) te weten: AI-vaccinontwikkeling (€ 15 mln.), praktijklokale VMBO (€ 4,3 mln), beroepskolom MBO (€ 16,3 mln.), transitie duurzame landbouw (€ 1,5 mln.), Potato Genome Sequencing (€ 3,0 mln), Phytophthora (€ 9,9 mln.), Technologisch Top Instituut (TTI) Groene Genetica (€ 20,0 mln.).

12. Verduurzaming visserij

Ten behoeve van een verdere verduurzaming in de visserijsector wordt met ingang van 2007 jaarlijks € 7 mln aan de LNV-begroting toegevoegd. Deze middelen zullen onder meer worden ingezet voor onderzoek naar en introductie van duurzame vistechnieken als de pulskor en ter dekking van mogelijke verliesdeclaraties uit hoofde van een te introduceren garantieregeling voor de visserij.

13. Welzijn Gezelschapsdieren

Om het welzijn van gezelschapsdieren beter te beschermen, worden middelen aan de LNV-begroting toegevoegd voor extra voorlichting, verstevigen en uitbreiden van de handhaving, kennisontwikkeling en het opzetten van een certificatiesysteem.

14. BTW-compensatie praktijkleren

In verband met de beëindiging van de bekostigingsrelatie tussen LNV en de Innovatie- en Praktijkcentra (IPC's) vervalt de wettelijke status volgens de Wet Educatie en Beroepsonderwijs. Hierdoor is met ingang van 1 januari 2007 BTW verschuldigd aan de IPC's. De LNV-begroting wordt hiervoor gecompenseerd.

15. POP2

In verband met een lagere EU-bijdrage POP2 ten opzichte van POP1 is vanaf 2008 € 7 mln. aan de LNV-begroting toegevoegd.

16. Reconstructie extrapolatie

Dit betreft een technische correctie samenhangend met de extrapolatie 2010.

17. Sanering kottervloot

Dit betreft de terugbetaling aan V&W van de bijdrage in 2005 aan de sanering kottervloot (€ 10 mln).

18. Gegevensautoriteit Natuur

Er is € 20 mln. gereserveerd voor het oprichten van een Gegevensautoriteit Natuur. Met dit systeem wordt het bedrijfsleven in staat gesteld om bij geplande ruimtelijke activiteiten op een effectieve manier rekening te houden met de wettelijke verplichtingen op het gebied van de natuurregelgeving.

19. Overig

De verlaging 2011 betreft het saldo van extra budget van olopende beheerslasten en een verlaging in verband met het aflopen van ICES2.

2.1.2.2 Ontvangsten

De begroting van de ontvangsten voor 2007 is ten opzichte van de meerjarencijfers in de begroting 2006 technisch neerwaarts bijgesteld met € 7 mln.

Bedragen x € 1 mln.						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stand begroting 2006	478	403	393	392	392	392
1 Sanering kottervisserij	13					
2 Bijdragen derden landinrichting		- 26	- 26	- 26	- 26	- 26
3 FES	20	17	10	12	10	1
4 Overig	16	2	- 2	- 4	- 4	- 12
Stand begroting 2007	527	396	375	374	372	355

1. Sanering kottervisserij

Voor het uit de vaart nemen van kotters in verband met de sanering van de Noordzee-kottervloot, wordt in 2006 13,3 mln. vanuit het Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor de Visserij (O&S-fonds Vis) aan de LNV-begroting toegevoegd.

2. Bijdragen derden landinrichting

Als gevolg van het in werking treden van het Investeringsbudget Landelijk Gebied met ingang van 2007 lopen de bijdragen van derden aan uitgaven voor landinrichtingsprojecten niet meer via LNV maar via de provincies. Dit leidt tot een verlaging van de uitgaven en ontvangsten.

3. FES

Dit betreft de bijdrage voor diverse kennisprojecten in het kader van het Fonds Economische Structuurversterking (FES).

deel B. Overzichtsconstructies

Om een goed inzicht te bieden in de totale omvang van het totaal beschikbare ILG-budget en de herkomst ervan is overzichtconstructie opgesteld over de totale ILG-periode van 2007–2013. In deze overzichtconstructie zijn ook de bijdragen van andere departementen aan het ILG opgenomen. In het kader van het ILG is afgesproken dat de andere betrokken departementen (VROM, V&W en OCW) hun bijdragen overboeken naar de LNV-begroting en dat de minister van LNV zorgdraagt voor de jaarlijkse stortingen ten behoeve van de provincies. De bijdragen van andere departementen dienen in een aantal gevallen nog naar LNV te worden overgeheveld.

Hoewel in de begroting 2007 de budgetten meerjarig tot en met 2011 worden vastgelegd, is er in de overzichtconstructie voor gekozen de budgetten tot en met 2013 (dus voor de gehele ILG-periode) weer te geven. Voor de jaren 2012 en 2013 zijn de budgetten opgenomen onder het voorbehoud van definitieve extrapolatie van deze budgetten in de begrotingen van 2008 en 2009.

De totale omvang van het ILG-budget komt uit op € 3,2 miljard. Hierin is de reservering ten behoeve van de tweede fase van de uitvoering Wester-Schelde inbegrepen. Dit budget is exclusief de bijdragen van onder andere de EU en exclusief de bedragen die via de PNB-leningconstructie worden aangewend.

De minister van LNV zal op basis van de bestuursovereenkomsten met de provincies namens het Rijk per provincie een verplichting aangaan voor de gehele ILG-periode. De hiertoe benodigde verplichtingenruimte zal bij Najaarsnota 2006 worden aangevraagd. Dit zal leiden tot een correctie (verplichtingschuif) op de gepresenteerde ILG-verplichtingenbudgetten in de jaren 2007 en volgende jaren.

Meerjarig overzicht ILG-budgetten

ILG overzichtskonstructie									
OD	Naam	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Totaal
<i>Reeds beschikbaar op de LNV-begroting</i>									
22.11	Grondgebonden landbouw*	16 228	21 054	28 348	16 379	24 424	25 082	25 175	156 690
22.12	Infrastructuur glastuinbouw	1 000	9 000	8 000	7 400	–	–	–	25 400
23.11	Verwerving EHS*	36 307	26 276	28 068	40 416	33 353	35 948	37 812	238 180
	Verwerven en inrichting Westerschelde	9 382	15 862	20 682	10 209	p.m.	p.m.	p.m.	56 135
23.12	Inrichting EHS*	48 774	67 911	58 055	55 520	62 440	63 507	63 496	419 703
	Milieukwaliteit EHS/VHR	29 045	23 050	11 400	7 200	3 600	3 600	3 600	81 495
	Waarvan V&W verdrogin	3 600	3 600	3 600	3 600				14 400
23.13	Programma beheer binnen EHS	91 001	96 244	101 654	105 591	101 785	107 725	114 115	718 115
23.14	Nationale parken	3 922	3 922	3 923	3 923	3 850	3 850	3 850	27 240
	Soortenbescherming	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	8 400
	Beheer buiten EHS	8 198	8 198	8 950	9 711	10 649	11 309	12 019	69 034
24.11	Nationale Landschappen*	20 429	17 473	20 359	21 463	20 130	21 142	21 407	142 403
	Waarvan Belvedere, incl. VROM/OCW ⁵	2 282	2 282	2 282					6 846
24.12	Landschap generiek	2 874	2 719	953	13	13	13	14	6 599
24.13	Recreatie om de stad	54 580	45 333	45 673	45 924	39 582	40 049	40 208	311 349
24.14	Landelijke routenetwerken	5 437	5 437	5 437	5 437	5 437	5 437	4 756	37 378
	Waarvan V&W Stichting recreatie toervaart ⁶	681	681	681	681	681	681	0	4 086
	Ontwikkelen & versterken toegankelijkheid*	10 321	7 321	6 821	6 221	4 051	3 167	2 967	40 869
27.11	Reconstructie Zandgebieden*	81 574	78 879	81 383	74 711	69 697	69 686	68 996	524 926
<i>Nog toe te voegen aan de LNV-begroting van andere departementen</i>									
Vrom									
22.11	VROM Duurzaam ondernemen ¹		659	1 062	2 070	2 070	2 070	2 070	10 001
23.11/									
24.13	VROM bufferzones EHS/rods ²	8 360	6 072	5 283	5 845	5 845	5 845	5 845	43 095
23.12	Waarvan VROM milieukwaliteit ³		3 886	6 265	12 212	12 212	12 212	12 212	58 999
27.12	VROM Bodemsanering ⁷				17 000	17 000	17 000	17 000	68 000
	VROM Duurzaam bodemgebruik ⁹		356	573	1 118	1 118	1 118	1 118	5 401
V&W									
23.12	V&W verdroging ⁴					3 600	3 600	3 600	10 800
27.12	V&W Waterbodem ⁸				9 075	9 075	9 075	9 075	36 300
FES									
23.11	Westerschelde vanaf 2011								80 000
Totaal		428 632	440 852	444 089	458 638	431 131	442 635	450 535	3 176 512

* inclusief terugbetaling provinciale voorfinanciering.

Toelichting

Ten aanzien van de bijdragen van de andere betrokken ministeries geldt het volgende:

1. Het ILG budget voor duurzaam ondernemen zijn vooralsnog opgenomen in de VROM begroting onder Operationeel Doel 7.2.5 Bevorderen duurzame landbouw. Dit budget zal naar de LNV-begroting worden overgeboekt.
2. De ILG budgetten voor bufferzones (Verwerven EHS; Recreatie om de stad) zijn vooralsnog opgenomen in de VROM begroting onder OD

- 5.2.2 «Landelijke Gebieden van nationaal belang». Dit budget zal naar de LNV-begroting worden overgeboekt.
3. De bijdrage van VROM ten behoeve van de milieukwaliteit EHS/Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) is vooralsnog opgenomen in de VROM begroting onder OD 7.2.4 «Bevorderen gebiedsspecifieke milieumaatregelen in het landelijk gebied». Dit budget zal naar de LNV-begroting worden overgeboekt.
 4. De bijdrage van V&W voor verdroging, is reeds tot en met 2010 overgeheveld naar de LNV-begroting. In de begroting 2011 zullen de budgetten van 2011 tot en met 2013 worden overgeboekt.
 5. In het ILG-budget voor Nationale Landschappen is een deel van het Belvédère budget opgenomen (gedurende drie jaar een bedrag van € 2 282 000). In dit budget zijn de bijdragen van VROM en OCW inbegrepen.
 6. De bijdrage van V&W voor routenetwerken is een subsidie aan de Stichting Recreatie Toervaart (SRN) en loopt tot en met 2012. Dit budget is reeds overgeheveld naar de LNV-begroting.
 7. Vanaf 2010 tot en met 2013 is er vanuit de VROM-begroting onder OD 7.2.2 «Saneren verontreinigde bodems» voorlopig jaarlijks 17 mln beschikbaar voor bodemsanering. Bij de midterm review in 2010 wordt het aandeel van bodemsanering in het ILG definitief bepaald.
 8. Het budget voor sanering van waterbodems van jaarlijks ca. € 9 mln staat nu nog op VROM begroting OD 7.2.3. «Verbeteren milieukwaliteit water», maar komt vanaf 2010 beschikbaar op de V&W-begroting. Het zal vanaf dat moment via de LNV-begroting in het ILG opgaan.
 9. Tot slot heeft VROM nog € 5,4 mln beschikbaar op haar begroting voor duurzaam bodembeheer onder OD 7.2.1 «Verbeteren milieukwaliteit bodem». Ook dit budget zal naar de LNV-begroting worden overgeboekt.

Overzicht Groene Hart

Projecten	Te nemen besluiten	Verantwoordelijkheidsverdeling	Begroting	Operatieve doel	Bedragen
Nationaal landschap Groene Hart	Standpunt over Uitvoeringsprogramma Besluit over medefinanciering	Vakministerie: LNV/VROM Regie: Provincies	XIV	22.11, 23, 24, (ILG t/m 2013)	€ 239 mln.
Nieuwe Hollandse Waterlinie	Vaststellen begrenzing Voordragen werelderfgoed	Vakministerie: LNV Regie: Liniecommissie	XIV		pm.
Stelling van Amsterdam	Vaststellen begrenzing	Vakministerie: LNV Regie: liniecommissie			
Veenweiden		Vakministerie: LNV Regie: convenant: Utrecht, Fesmiddelen: LNV	XIV	diverse	
a: uitwerking veenweideagenda b: PVA FES-gelden Veenweiden	toekennen 40 000 ha toekennen FES-geld	Vakministerie: LNV Regie: convenant: Utrecht Vakministerie: LNV REgie: Fesmiddelen: LNV		Versnelling FES FES 2011–2014	pm pm
Natte As	Vaststellen begrenzing Toekennen hectares	Vakministerie: LNV Regie: Provincies	XIV		
Transformatiezone Leiden Alphen Bodegraven		Vakministerie: VROM/EZ Regie: Zuid-Holland	XI en XIII		pm
Afronden gebieds-uitwerking Oude Rijnzone	Standpunt over gebiedsvisie	Vakministerie: VROM Regie: Zuid Holland			
Realisatie herstructurering bedrijventerreinen Oude Rijnzone	Standpunt over herstructurering	Vakministerie: EZ Regie: Zuid-Holland			€ 7,5 mln.
Infrastructuur (A12 en Rijn-Gouwelijn Oost)		Vakministerie: V&W Regie: V&W	XII		
a. Voorbereiden uitvoeringsbesluit A12	uitvoeringsbesluit A12	Vakministerie: V&W Regie: V&W			€ 204 mln.
b. Voorbereiden uitvoeringsbesluit Rijn-Gouwelijn Oost	Uitvoeringsbesluit Rijn-Gouwelijn Oost	Vakministerie: V&W Regie: V&W			€ 140 mln.

2.2 De beleidsartikelen

21 Duurzaam ondernemen

Algemene beleidsdoelstelling

Een vitaal en duurzaam agrocomplex met inbegrip van de visserij.

Omschrijving

LNV streeft naar een vitaal en duurzaam agrocomplex – met inbegrip van de visserij, waarbij:

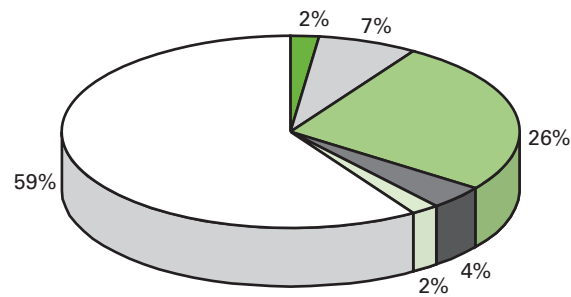
- de nationale en internationale marktpositie van het agrocomplex wordt behouden en versterkt;
- van natuurlijke hulpbronnen een duurzaam gebruik wordt gemaakt;
- betrouwbare en hoogwaardige producten voortgebracht worden.

Deze beleidsdoelstelling richt zich op de verduurzaming van het agrocomplex in Nederland, waarbij zoveel mogelijk de Europese kaders worden gevolgd. De verduurzaming geldt niet alleen de milieuaspecten, maar ook de sociale en economische aspecten (bedrijfsontwikkeling en ondernemerschap).

Van grote invloed op het halen van deze beleidsdoelstelling zijn de ontwikkelingen die zich afspelen bij het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB), het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) en de Doharonde van de WTO. Zo is met ingang van 1 januari 2006 in het kader van het vernieuwde GLB de ontkoppelde steunregeling van kracht geworden. Daarnaast is een nieuw plattelandskader voor 2007–2013 ontwikkeld (POP2). Dit nieuwe POP bevat een uitwerking van de nieuwe Kaderverordening Platteland, en sluit aan bij de nationale beleidsprioriteiten. Eveneens voor de periode 2007–2013 wordt een nieuw Europees Visserijfonds (EVF) ontwikkeld, dat inzet op verdere vergroening van het visserijbeleid.

Procentuele verdeling uitgaven 2007 over operationele doelstellingen en apparaat.

Duurzaam ondernemen

- Verbeteren van ondernemerschap en ondernemersklimaat
- Bevorderen maatschappelijk geaccepteerde productievoorwaarden en dierenwelzijn
- Bevorderen van duurzame productiemethoden en bedrijfssystemen w.o. biologische landbouw
- Bevorderen duurzame vangst en kweek van vis en schelpdieren
- Bevorderen van duurzame ketens
- Apparaatsuitgaven

Verantwoordelijkheid LNV

LNV is verantwoordelijk voor het bevorderen van gunstige randvoorwaarden vóór en het faciliteren van de ontwikkeling van het agrofoodcomplex en voor het maken van robuuste wet- en regelgeving. Een krachtige positie van het agrocomplex is in de eerste plaats de verdienste, maar ook de blijvende opgave van ondernemers. LNV definieert niet precies de eindsituatie, laat staan dat het deze effectueert. LNV stelt de randvoorwaarden vast en ondersteunt de ontwikkeling van het agrocomplex, waarbij ruimte is voor duurzaam ondernemerschap en een goed klimaat voor innovatie. Daar waar nodig zorgt LNV voor kennisontwikkeling, bevordert innovatie en samenwerking, stelt robuuste regelgeving en toezichtskaders op en geeft gerichte (al dan niet financiële) ondersteuning.

Succesfactoren

Het behalen van deze doelstelling hangt af van:

- het nemen van de eigen verantwoordelijkheid door de ondernemers;
- ontwikkelingen op de (internationale) markten;
- ontwikkeling van de internationale en binnenlandse markt voor duurzame kwaliteitsproducten;
- internationale handelsafspraken (zoals de Doha-ronde van de WTO);
- ontwikkelingen in het Gemeenschappelijk Landbouw- en Visserijbeleid o.a. middels een nieuw Europees Visserijfonds (EVF).

Maatschappelijk effect

Het behalen van deze doelstelling heeft als effect dat:

- de economische positie van de ondernemingen binnen het Nederlandse agrocomplex op internationaal niveau minimaal op peil blijft;
- het milieu minder wordt belast;
- betrouwbare en kwalitatief hoogwaardige producten in Nederland worden voortgebracht en verhandeld;
- de appreciatie van de Nederlandse samenleving van de economische, maar ook de ecologische en sociale bijdrage van het agrocomplex.

Indicator	Referentiewaarde	Peil datum	Raming 2007	Trendgegevens	Streefwaarde	Planning	Bron
Toegevoegde waarde per fte in Ned. primaire sector ¹	€ 43 200	2005			Hoger dan EU-15		LEI
Toegevoegde waarde per fte in primaire sector EU 15	€ 23 100	2005				LEI	
Overschot agrarische handelsbalans	€ 22,4 mld.	2005			Op peil		LEI
Milieubelasting meststoffen & gewasbeschermingsmiddelen ²	100	2003			Dalende lijn		DL
Energie efficiencyverbetering							
– Glastuinbouw	49%	2003			65%	2010	Senter
– Voedings- en genotmiddelen-industrie (tov 2001) ³	3,3%	2005			15%	2012	Senter/ Novem
Maatschappelijke appreciatiescore ⁴	8	2005			8	2010	TNS/NIPO

¹ De toegevoegde waarde per FTE wordt alleen gerekend over de primaire sector. Vanwege een betere beschikbaarheid van de gegevens verhoogt dit zowel de vergelijkbaarheid als de betrouwbaarheid van de indicator.

² De uitwerking van milieubelastingindex is afhankelijk van het effectonderzoek die dit jaar op het terrein van gewasbescherming wordt uitgevoerd.

³ Deze indicator is een gemiddelde van verschillende sectoren in de voedings- en genotmiddelenindustrie. De samenstelling van deze groep is gewijzigd door toetreding van nieuwe sectoren. De nieuwe sectoren hebben een relatief minder resultaat behaald, waardoor de referentiewaarde in 2005 is gedaald van 4,5% naar 3,3%. Op basis van de oude samenstelling van de groep was de energie-efficiencyverbetering in 2005 uitgekomen op 5,95%.

⁴ De maatschappelijke appreciatiescore is gebaseerd op een door TNS NIPO uitgevoerd onderzoek naar de waardering van Nederlandse burgers over de agrarische sector.

Verwijzing

- Vitaal en Samen (LNV-beleidsprogramma 2004–2007).
- Nota Ruimte (TK 2004–2005, 29 435, nr. 154).
- Groeien in Concurrentie (TK 2004–2005, 29 939, nr. 1).
- Nota Kiezen voor Landbouw (TK 2005–2006, 30 252, nr. 1).

Budgettaire gevolgen van beleid

Bedragen x € 1 000							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Verplichtingen	303 138	401 249	291 875	279 303	268 939	222 535	207 048
Uitgaven	278 591	421 005	301 572	269 080	253 784	211 068	202 667
Programma-uitgaven	98 769	222 578	123 349	113 015	101 845	59 213	51 378
– waarvan juridisch verplicht			39 626	19 737	10 399	7 833	3 370
21.11 Verbeteren van ondernemerschap en ondernemersklimaat	2 217	15 036	6 655	5 255	4 005	4 005	4 005
– Jonge agrariërs	579	11 735	5 400	2 750	1 500	1 500	1 500
– Ondernemerschap	1 638	3 301	1 255	2 505	2 505	2 505	2 505
21.12 Bevorderen van maatschappelijk geaccepteerde productievoorzwaarden en dierenwelzijn	19 097	27 936	21 278	18 758	16 075	9 440	7 840
– Verbetering dierenwelzijn	1 471	1 798	4 286	3 971	3 958	3 958	3 958
– Nieuw mestbeleid	13 390	18 425	11 150	8 700	6 575	450	450
– Fytosanitair beleid	759	2 907	2 527	2 885	2 525	2 090	490
– Gewasbeschermingsbeleid	3 477	4 806	3 315	3 202	3 017	2 942	2 942
21.13 Bevorderen van duurzame productiemethoden en bedrijfssystemen w.o. biologische landbouw	36 726	41 322	76 988	72 839	66 702	30 705	24 470
– Glastuinbouw	14 403	18 853	49 482	43 465	43 954	12 101	7 141
– Biologische landbouw	7 865	10 915	7 065	5 200	4 082	4 407	4 382
– Intensieve veehouderij		1 900	500	4 600	3 525	2 500	1 450
– Melkveehouderij	2 885	2 422	6 714	9 878	5 719	665	465
– Akkerbouw	1 369	1 852	1 773	1 705	1 705	1 205	1 205

Bedragen x € 1 000							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
– Overige sectoren	329	342	171	0	0	0	0
– Innovatie + Samenw. duurzame landbouw	9 875	5 038	11 283	7 991	7 717	9 827	9 827
21.14 Bevorderen duurzame vangst en kweek van vis en schelpdieren	34 099	128 831	11 365	9 100	9 100	9 100	9 100
– Innovatie, Kennisontw. en verspreiding	3 601	700	1 700	1 700	1 700	1 700	1 700
– Binnenvisserij	20 967	104 068	400	400	400	400	400
– Verduurzaming Noordzeeverisserij	9 531	24 063	9 265	7 000	7 000	7 000	7 000
21.15 Bevorderen van duurzame ketens	6 630	9 453	7 063	7 063	5 963	5 963	5 963
– Bilaterale Economische Samenwerking	2 987	3 310	3 338	3 338	3 338	3 338	3 338
– Agrologistiek	512	909	400	400	400	400	400
– ICT Beleidsprogramma's	940	2 998	1 100	1 100			
– Energie en overig	2 191	2 236	2 225	2 225	2 225	2 225	2 225
Apparaatsuitgaven	179 822	198 427	178 223	156 065	151 939	151 855	151 289
U21.21 Apparaat	19 064	18 143	17 246	16 988	16 995	16 995	16 988
U21.22 baten-lastendiensten	160 758	180 284	160 977	139 077	134 944	134 860	134 301
Ontvangsten	33 230	51 444	16 938	13 719	11 704	11 069	9 369

Toelichting op de programma-uitgaven

De verplichtingen en uitgaven zijn in 2006 incidenteel hoger in verband met te vergoeden nadeelcompensatie aan de kokkelsector. In de periode 2007–2009 is er jaarlijks € 35 mln. beschikbaar gesteld voor het versneld doorvoeren van innovatieve, energiebesparende maatregelen in de glastuinbouwsector.

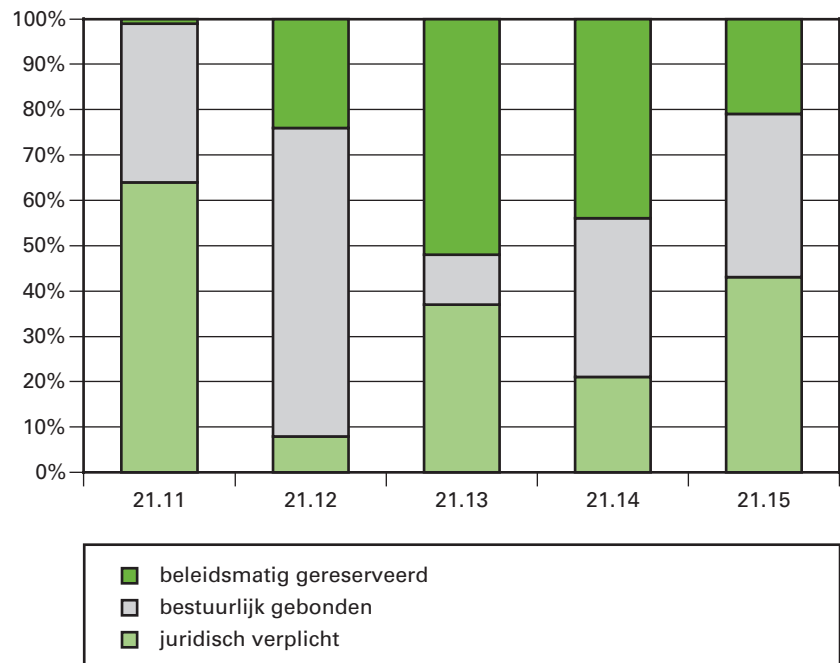
Toelichting op de apparaatsuitgaven

De apparaatsuitgaven op dit artikel hebben met name betrekking op de uitvoering van EU-regelingen door de Directie Regelingen (DR). De geleidelijke afname van apparaatsuitgaven houdt verband met afbouw van regelingen die worden vervangen door de Bedrijfstoelageregeling (gemeenschappelijk landbouwbeleid) en de afbouw van het oud mestbeleid.

Toelichting op de ontvangsten

Er is sprake van incidenteel hogere ontvangsten in 2006 voornamelijk als gevolg van bijdrage vanuit het O&S-fonds voor de Visserij ter dekking van LNV-uitgaven met betrekking tot de sanering kottervloot.

Grafiek budgetflexibiliteit

Toelichting op de apparaatsuitgaven

Bedragen x € 1 000	
	Raming 2007
Ambtelijk Personeel Directie Landbouw	5 166
Ambtelijk Personeel Directie Industrie en handel	2 451
Ambtelijk Personeel Directie Visserij	5 515
Materieel	3 984
Overig apparaat	130
Bijdrage aan AID	39 173
Bijdrage aan DLG	621
Bijdrage aan VWA	7
Bijdrage aan DR	106 389
Bijdrage aan PD	14 787
Totaal apparaatsuitgaven	178 223

Bedragen x € 1 000	
	Raming 2007
EU-bijdrage jonge agrariërs	2 100
EU-bijdrage Biologische Landbouw	1 882
EU-bijdrage overige sectoren	689
Ontvangsten Visserij (o.a. FIOV)	7 446
Overige	4 821
Totaal ontvangsten	16 938

Overzicht onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van beleid

	Onderzoek onderwerp	AD of OD	A. start B. afgerond	Vindplaats
Beleidsdoorlichting	Duurzaam ondernemen	21	A: 2009	
Effectenonderzoek ex post	– Emancipatie	21.11	A: 2006	
	– Meststoffenwet 2006	21.12	A: 2007	
	– Duurzame gewasbescherming	21.12	A: 2006	
	– Herstructurering bedrijfsstructuur Glastuinbouw	21.13	A: 2008	
	– Energie-efficiency	21.15	B: 2010	
Overig evaluatieonderzoek	– Agrologistiek	21.15	A: 2008	
	– TRANSIT	21.15	A: 2009	
	– Bilaterale agro economische samenwerking	21.15	A: 2008	

21.11 Verbeteren van ondernemerschap en ondernemersklimaat

Motivatie

LNV wil het concurrentievermogen van de agrarische ondernemers versterken. Het beleid, dat zich hierop richt, wordt vormgegeven door het stimuleren van goed ondernemerschap bij de Nederlandse agrariërs en het creëren van een goed ondernemersklimaat, met een zo laag mogelijke administratieve lastendruk en waarbij ondernemers zich bewust zijn van de voorwaarden verbonden aan het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). LNV richt zich verder op het faciliteren van ondernemers bij duurzame investeringen en het bieden van een gunstig perspectief voor jonge agrariërs bij de overname van een bedrijf.

Instrumenten

Jonge agrariërs

- Met de Kaderregeling Kennis & Advies subsidieert LNV jonge agrariërs bij het inhuren van kennis voor het opstellen van een ondernemingsplan in het kader van een bedrijfsovername.
- Voor jonge agrariërs die na de bedrijfsovername willen investeren in kwaliteitsverbetering, innovatie, dierenwelzijn, milieu en kostenverlaging biedt de Investeringsregeling Jonge Agrariërs financiële ondersteuning.

Ondernemerschap

- Met de Kaderregeling Kennis & Advies subsidieert LNV de agrariërs die kennis inhuren met betrekking tot GLB en bedrijfsperspectief.
- Op het gebied van garantstellingen kunnen twee onderdelen worden onderscheiden. Ten eerste worden investeringen in de agrarische sector verder gestimuleerd met het Borgstellingsfonds, dat zich voor leningen garant stelt. Ten tweede geeft het Rijk ook garantstellingen af om private weerschadeverzekeringen mogelijk te maken.
- Met het opzetten van het Ondernemersprogramma streeft LNV ernaar het subsidiestelsel te vereenvoudigen, de administratieve lastendruk te verminderen en de klantvriendelijkheid te vergroten. Het programma bestaat uit een modulair subsidiestelsel, elektronische dienstverlening en één LNV loket.
- Het LNV loket is ontwikkeld in het kader van elektronische dienstverlening. Aan dit loket kunnen ondernemers terecht met vragen en verzoeken (bijvoorbeeld op het terrein van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, het nieuwe mestbeleid en het ondernemersprogramma).
- Overige ICT-faciliteiten die bijdragen aan de reductie van administratieve lasten betreffen het meervoudig gebruik van eenmalig ingewonnen gegevens en de mogelijkheid van elektronische aangifte.

Verwijzing

- Brief over de implementatie van het hervormde Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (TK 2003–2004, 21 501-32, nr. 73).
- Brief over Subsidieregeling Jonge Agrariërs (TK 2004–2005, 29 800, nr. 84).
- Jaarverslag 2005 Stichting Borgstellingsfonds voor de Landbouw.
- Pakketbrief Administratieve Lasten (TK 2003–2004, 29 515, nr. 4).

Meetbare gegevens bij de operationele doelstelling

Indicator	Referentiewaarde	Peildatum	Raming 2007	Streefwaarde	Planning	Bron
Outcome						
% innoverende agrarische bedrijven ¹	16,7%	2004		pm	pm	LEI
Administratieve lastenreducties ²	33%	2006		op peil		
Output						
Investeringsbedrag garant gesteld door Borgstellingfonds	€ 107,1 mln.	2004	nvt	nvt	nvt	BF

1. De indicator % innoverende agrarische bedrijven heeft ten opzichte van de begroting 2006 een bredere invulling gekregen. Naast innovatoren zijn nu ook de volgers meegenomen. De verdere vervolmaking van de indicator is gekoppeld aan de innovatie-agenda, waarin LNV zijn ambities ten aanzien van het innovatiebeleid nader zal uitwerken.
2. De kwantitatieve doelstelling van 25% reductie is ruimschoots gehaald. De nadruk ligt nu meer op het wegnemen van knelpunten in de beleving

21.12 Bevorderen van maatschappelijk geaccepteerde productievoorwaarden en dierenwelzijn

Motivatie

LNV richt zich op het verminderen van de milieubelasting en het waarborgen van dierenwelzijn.

Dit komt onder meer tot uitdrukking in de volgende doelstellingen:

- het waarborgen en verbeteren van het welzijn van landbouwhuisdieren en gezelschapsdieren aansluitend op de EU normen;
- het ethisch aanvaardbaar toepassen van biotechnologie bij planten en dieren;
- het verlagen van het gehalte aan stikstof en fosfaat in grond- en oppervlaktewater;
- het bevorderen van de teelt van en handel in gezond en kwalitatief hoogwaardig plantaardig (uitgangs)materiaal waarbij zo goed mogelijk aan de internationale fytosanitaire eisen kan worden voldaan;
- het voorkomen van problemen op het gebied van milieu, voedselveiligheid- en arbeidsbescherming als gevolg van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen;
- het benutten van biodiversiteit in het primaire productieproces;
- het coëxisteren van de 3 teeltmethoden (gangbaar, biologisch en genetisch gemodificeerd).

Instrumenten

Dierenwelzijn

- Belangrijkste overheidstaak voor het waarborgen van dierenwelzijn bij landbouwhuisdieren is het stellen en handhaven van regelgeving. Dit betekent concreet het ontwikkelen en formuleren van normen in de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren (GWWD) en de daarop gebaseerde regelgeving. Via deze wet worden ook de Europese verordeningen en richtlijnen, waaronder de transportverordening, geïmplementeerd. Om te komen tot objectieve kennis voor de normering, of het zoeken naar oplossingen in de praktijk, wordt veel onderzoek verricht. Zo werkt LNV o.a. aan het ontwikkelen van een dierenwelzijnsindex. Daarnaast wordt via het verlenen van fiscale voordelen geprobeerd ondernemers vrijwillig te laten investeren in o.a. dierenwelzijn.
- Met betrekking tot gezelschapsdieren is communicatie en voorlichting naar de houders van de dieren een speerpunt voor LNV. Hiertoe wordt bijvoorbeeld samen met andere partijen een landelijk informatiecentrum opgericht. Om de fokkerij en handel verdergaand te professionaliseren en transparant te maken, wordt ingezet op certificatie door de sector zelf. Het opzetten ervan wordt financieel door LNV ondersteund. Daarnaast stelt LNV, gekoppeld aan certificatie, doelvoorschriften op. Om adequaat overtreders te kunnen aanpakken wordt tot slot tevens de handhavingscapaciteit uitgebreid. De inzet daarbij zal vooral gericht zijn op degenen die niet gecertificeerd zijn.
- Kennisverspreiding en bewustwording vindt plaats door middel van nieuwsbrieven, inzet van het LNV-loket en andere vormen van voorlichting.
- LNV geeft financiële ondersteuning aan o.a. de Landelijke Inspectiedienst voor Dieren (LID).

Nieuw mestbeleid

- Het nieuwe mestbeleid houdt onder meer in dat vanaf 1 januari 2006 gebruiksnormen gelden voor de toepassing van meststoffen. LNV bepaalt daarbij op welke momenten en onder welke omstandigheden

de meststoffen mogen worden uitgereden. Om de naleving van het beleid te vergroten wordt gestreefd naar een strikte handhaving van de gebruiksnormen en -regels.

- LNV ondersteunt de kennisverspreiding over een aangepaste bedrijfsvoering. De resultaten van het mestbeleid, die bereikt worden in de agrarische praktijk en in het milieu worden gemonitord.
- Nederland heeft eind 2005 van de Europese Commissie een derogatiebeschikking ontvangen voor de Nitraatrichtlijn. Deze is van toepassing t/m 2009. In de komende jaren wordt een aantal onderzoeks- en monitoringsactiviteiten uitgevoerd die noodzakelijk zijn om te kunnen voldoen aan de voorwaarden die de Europese Commissie aan de derogatieverlening gesteld heeft.

Fytosanitair

- LNV ziet toe op naleving van de Plantenziektenwet, Zaaizaad- en Plantgoedwet en de Landbouwkwaliteitswet, monitoort de fytosanitaire status van Nederland en maakt bilaterale afspraken met niet EU-landen.
- Een belangrijk onderdeel van het fytosanitaire beleid betreft het aanpassen van de Plantenziektenwet, waarmee de resultaten uit de projecten Slim Fruit en Plant Keur worden geïmplementeerd. De fytosanitaire keuringen zullen vanaf 2007 door de plantaardige keuringsdiensten worden uitgevoerd.
- LNV continueert de versterkte beleidsmatige inzet in internationale gremia voor fytosanitaire beleidsvorming, om te borgen dat internationale regelgeving uitvoerbaar is voor het bedrijfsleven en aansluit bij de economische belangen van Nederland.
- LNV levert een financiële bijdrage aan het Kwaliteits Controle Bureau (KCB).

Gewasbescherming

- LNV heeft samen met het ministerie van VROM, de VEWIN en de Unie van Waterschappen een convenant gesloten met een aantal sectorpartijen om de milieudoelstellingen van de nota Duurzame gewasbescherming te realiseren.
- LNV stimuleert de toepassing van kennis over geïntegreerde gewasbescherming onder meer door demoprojecten, kennisverspreiding door bijscholingsbijeenkomsten (t.b.v. vakbekwaamheidsbewijzen) en informatievoorziening over goede praktijken met als doel het gedrag van telers positief te beïnvloeden.
- LNV geeft vergunningen af voor en een financiële stimulans aan de toelating van gewasbeschermingsmiddelen voor kleine toepassingen, gewasbeschermingsmiddelen van natuurlijke oorsprong met als doel het instandhouden van een effectief middelenpakket.
- LNV stimuleert duurzame manieren van produceren (en consumeren) door gerichte financiële bijdragen aan projecten.
- LNV bevordert middels programmatisch handhaven de realisatie van nalevingsdoelstellingen voor de diverse plantaardige sectoren.
- LNV levert een financiële bijdrage aan het College Toelating Bestrijdingsmiddelen (CTB).

Agrobiodiversiteit

- Door middel van verschillende pilotprojecten, zowel van Rijk als provincies, wordt in de praktijk getest hoe biodiversiteit in het primaire productieproces kan worden benut om tot een milieuvriendelijkere bedrijfsvoering te komen. LNV start samen met VROM en het landbouwbedrijfsleven een hierop gericht kennis- en leertraject. De

uitkomsten zullen een rol spelen bij de evaluatie van de beleidsbrief «Biodiversiteit in de landbouw» die in 2007 zal worden uitgevoerd.

Verwijzing

- Nota Houden van Dieren (TK 2001–2002, 28 286, nr. 2).
- Brief Herijking Nota Houden van Dieren (TK 2003–2004, 28 286, nr. 4).
- Verslag Conferentie Gezelschapsdieren (TK 2004–2005, 28 286, nr. 22).
- Beleidsbrief Mestbeleid 2006–2009 (TK 2003–2004, 28 385, nr. 26).
- Brief Derogatieverzoek (TK 2004–2005, 28 385, nr. 51).
- Brief uitkomsten project Slim fruit (TK 2004–2005, 29 800, nr. 9).
- Brief Ontwikkelingen binnen het fytosanitaire beleidsveld (TK 2004–2005, 29 800, nr. 89).
- Brief Fytosanitaire ontwikkeling (TK 2005–2006, 29 800, nr. 109).
- Brief Fytosanitair inspectiestelsel: overeenstemming tussen LNV en het bedrijfsleven (TK 2005–2006, 30 300, nr. 85).
- Nota duurzame gewasbescherming (TK 2003–2004, 27 858, nr. 47).
- Beleidsbrief Biodiversiteit in de Landbouw (TK 2004–2005, 26 407, nr. 22).
- Brief Convenant Coëxistentie (TK 2004–2005, 29 404, nr. 8).

Meetbare gegevens bij de operationele doelstelling

Indicator	Referentiewaarde	Peildatum	Raming 2007	Streefwaarde	Planning	Bron
Outcome						
– Gewasbescherming						
% afname aantal milieubelastingspunten t.o.v. 1998 (in NMI)	Pm	2005		95%	2010	NMP
% afname overschrijdingen residu-normen voedselproducten t.o.v. 2003	Pm	2005		50%	2010	NMP
– Dierenwelzijn						
% naleving v. bestaande welzijnsnormen ¹	70%	2005	70%	Pm	Pm	AID
– Nieuw Mestbeleid						
nationaal fosfaatoverschot	420 mln. kg.	2002		Evenwicht	2 015	CBS
Nationaal stikstofoverschot	82 mln. kg.	2002		Evenwicht	2 015	CBS
– Fytosanitair beleid:						
% afgekeurde zendingen naar het buitenland ²	0,6%	2005	0,6%	0,6%	2010	PD

¹ Het percentage naleving bestaande welzijnsnormen is een gemiddelde over diverse sectoren (kalveren, varkens, legbatterijen).

² Het percentage afgekeurde zendingen heeft slechts betrekking op een deel van het fytosanitaire beleid, nl. de export

21.13 Bevorderen van duurzame productiemethoden en bedrijfs-systemen w.o. biologische landbouw

Motivatie

LNV streeft ernaar om in de verschillende sectoren van de land- en tuinbouw de duurzaamheid te bevorderen en te continueren.

Door de biologische landbouw te stimuleren draagt LNV bij aan het bieden van een alternatief perspectief. Met de biologische productiemethode wordt een bijdrage geleverd aan milieuverbetering en dierenwelzijnsaspecten.

LNV stimuleert de duurzaamheid in de glastuinbouwsector. Dit betreft aspecten als milieu, klimaat, ruimtelijke inrichting en gebruik van fossiele energie.

De vernieuwing van de intensieve veehouderij wordt gefaciliteerd, zodat de sector kan voldoen aan de door de maatschappij gewenste voorwaarden op het gebied van dierenwelzijn, milieu, landschap, marktgerichtheid en concurrentievermogen.

De ontwikkeling van de melkveehouderij naar een economische vitale en minder milieubelastende sector wordt gestimuleerd evenals het concurrentievermogen en de duurzaamheid van de akkerbouwsector.

LNV bevordert en faciliteert sector- en sectoroverschrijdende initiatieven met betrekking tot samenwerking tussen in ketens en in regio's. Hiermee wordt ingezet op het tot stand komen van een breed gedragen innovatie-agenda, -programma en -projecten.

Instrumenten

LNV stimuleert de innovatie en de duurzaamheid van de landbouwsectoren door de innovatieve initiatieven van bedrijven, consortia of maatschappelijke organisaties te subsidiëren, door kennisverspreiding te stimuleren en door het in beeld brengen van verandering en verduurzaming in de landbouw. Verder is het organiseren van ontmoeting en debat een belangrijk onderdeel van het beleid.

Biologische landbouw

- Het beleid van LNV is vooral gericht op de vraagkant van de biologische markt. In het Convenant Marktontwikkeling Biologische Landbouw zijn hier afspraken over gemaakt.
Concreet betekent dit het uitvoeren van een generieke voorlichtingscampagne, het implementeren van meerjarige opschalingsplannen met convenantpartijen en het subsidiëren van voorlichtings- en demoprojecten op het gebied van de biologische landbouw.
- LNV geeft financiële ondersteuning t.b.v. certificeringskosten van biologische bedrijven via de Stimuleringsregeling Voortzetting Biologische Productie (SVBP). Daarnaast wordt subsidie verstrekt aan regionale projecten en aan organisaties (o.a. Biologica) die bijdragen aan de verdere ontwikkeling van de biologische landbouw.
- LNV streeft er naar om binnen de Rijksoverheid het aandeel biologische catering te laten stijgen.

Glastuinbouw

- LNV ziet toe op uitvoering van het Besluit Glastuinbouw 2004 en geeft subsidie aan glastuinbouwers voor kennisverspreiding in het kader van de Kaderregeling Kennis en Advies.
- Herstructurering van de glastuinbouw vormt onderdeel van het bevorderen van een perspectiefvolle en duurzame glastuinbouw. De structuur van de glastuinbouwgebieden wordt verbeterd door enerzijds afbraak van oude kassen (glasopstanden) en anderzijds investeringen in nieuwe kassen. LNV subsidieert dit met de Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw (RSG).
- Met betrekking tot de 5 Greenports wordt de integrale, ruimtelijk-economische opgave ondersteund, zodat de concurrentiekracht van het tuinbouwcluster behouden blijft.
- De inrichting van duurzame glastuinbouwgebieden buiten de Greenports wordt ondersteund via de regeling Stimuleren Duurzame Glastuinbouwgebieden (Stidug). De nieuwe Stidugprojecten, die via het ILG gefinancierd worden, staan op beleidsartikel 22.
- Het energiebesparingsbeleid van LNV is er onder meer op gericht om partijen bij elkaar te brengen om de integrale milieutaakstelling te verwezenlijken (GLAMI-convenant). Dit geldt voor de gebieden gewasbescherming, mineralen, energie en ruimte en Meerjarenafspraken bloembollen en Meerjarenafspraken paddestoelen (MJA's).
- Om een versnelde transitie naar minder gebruik van fossiele brandstoffen en efficiënt energiegebruik binnen de glastuinbouw te stimuleren worden investeringen in innovatieve energieconcepten financieel ondersteund.

- Onder de glastuinbouw-, bloembollen- en paddestoelenondernemers wordt kennisverspreiding over energiebesparende maatregelen en duurzaam energieverbruik gestimuleerd.
- Via de CO₂-regeling worden zgn. early adopters gestimuleerd om innovatieve, energiebesparende maatregelen door te voeren in hun glastuinbouwbedrijven.

Intensieve veehouderij

- Om de transitie naar duurzame productiemethoden binnen de intensieve veehouderij te faciliteren wordt kennis verspreid over innovaties, worden innovatieve investeringen direct gesubsidieerd en fiscaal ondersteund en wordt samenwerking via onderzoek en kennis bevorderd.
- Door het ontwikkelen van een Maatlat Duurzame Veehouderij stimuleert LNV in samenwerking met VROM investeringen in duurzame stallen in de pluimveehouderij, melkveehouderij en varkenshouderij.
- Het «Programma luchtwassers» is erop gericht om via onderzoek nieuwe milieutechnologie (bijv. gecombineerde luchtwassers) te optimaliseren en om de controle op de werkzaamheid en de handhaafbaarheid te verbeteren. Daarnaast is het openstellen van een investeringsregeling voor gecombineerde luchtwassers erop gericht om versnelde inzet van deze nieuwe milieutechnologie in de praktijk mogelijk te maken.

Melkveehouderij

- De beleidsopgave voor de grondgebonden landbouw richt zich op de verbetering van de functionele en fysieke inrichting van landbouwbedrijven en de verduurzaming van de landbouwproductie.
- Projecten voor een gebiedsgerichte extensivering van de melkveehouderij worden gesubsidieerd.
- LNV ondersteunt praktijkgericht onderzoek ter bevordering van innovaties en de verspreiding van deze innovaties (o.a. Melkvee Academie).
- Het herverkavelen en herinrichten van landbouwgrond ter vergroting van bedrijfsoppervlak dichtbij de stalruimte vormt een belangrijk onderdeel van de structuurverbetering (zie verder beleidsartikel 22 Agrarische Ruimte).

Akkerbouw

- Om de kwaliteit, rendement en duurzaamheid van de productie van de belangrijkste akkerbouwgewassen (consumptie- en industrieaardappelen, suiker, graan en groenten) te bevorderen worden praktijkgerichte vernieuwingen gestimuleerd (project KODA). Belangrijk onderdeel is een betere informatie-uitwisseling tussen onderzoek en ondernemers en de ontwikkeling van betere sturing vanuit de markt/ketens. Daarbij krijgt de ondernemer praktische hulpmiddelen aangereikt. Samenwerking in de keten staat hierbij voorop, met de ondernemer centraal.
- Binnen de akkerbouwsector wordt met de set aside regeling gepoogd de braaklegging van de akkerbouwgrond te verminderen.

Innovatie en samenwerking

- Door het organiseren van ontmoetingen en debatten in onder meer de melkveesector en de intensieve veehouderij wil LNV het formuleren van strategische (innovatie) agenda's stimuleren. Deze agenda's zijn gericht op diverse toekomstige ontwikkelingen en de bijbehorende

acties van alle betrokken partijen, waaronder de overheid. Hierdoor vindt een bundeling van krachten plaats waardoor de inzet meer gecoördineerd en effectiever kan worden.

- Op innovatie gerichte samenwerking in sectoren (o.a. Flower&Food, varkensketen, eiersector) en voorbeeldprojecten in regio's worden financieel ondersteund.
- Er worden kennis- en innovatievouchers ontwikkeld die hierop aansluiten.
- Ngo-initiatieven die het samenwerken voor duurzaamheid op programmaniveau bevorderen worden op incidentele basis financieel ondersteund.

Verwijzing

- Transitiebrief (december 2002).
- Beleidsnota Biologische Landbouw 2005–2007 (TK 2004–2005, 29 842, nr. 1).
- Convenant Glastuinbouw en milieu 1995–2010 (13 november 1997).
- Brief over nadere uitwerking ruimtelijk beleid Glastuinbouw (TK 2004–2005, 29 800, nr. 111).
- Brief Toekomst van de Intensieve Veehouderij (TK 2004–2005, 28 973, nr. 13).
- Groeien in Concurrentie (TK 2004–2005, 29 939, nr. 1) zie paragraaf «Inzet Koopmansgelden».
- Brief Toekomstvisie agrarische sector (TK 2005–2006, 30 252, nr. 3).

Meetbare gegevens bij de operationele doelstelling

Indicator	Referentie-waarde	Peildatum	Raming 2007	Streef-waarde	Planning	Bron
Outcome						
<i>Biologische Landbouw</i>						
Aandeel biologische landbouw op totaal landbouwareaal	2,5%	2005		10%	2010	SKAL
Aandeel biologische landbouw in consumentenbestedingen	1,8%	2005		5%	2010	Biologica
<i>Glastuinbouw</i>						
Aandeel duurzame energie in glastuinbouw tov totaal energieverbruik	> 0,5%	2003		4%	2010	Senter
Energie-efficiencyverbetering (tov 1995) bloembollen*	14,3%	2003	20%	20%	2007	Senter
Energie-efficiencyverbetering (tov 1995) paddestoelen*	20,6%	2003	22%	22%	2007	Senter
Output						
aantal ha geherstructureerd glastuinbouwareaal (RSG)	738	2005		1 000 ha.	2008	DR
Inrichting ontwikkelingslocaties (Stidug)	1 298	2005	nvt	1998	2010	DLG

* De werkingsduur van de MJA-E's bloembollen en paddestoelen is met een jaar verlengd tot 2007. In 2007 zullen in het kader van de nieuw op te stellen MJA-E's tevens actuele realisatiecijfers worden opgeleverd.

21.14 Bevorderen duurzame vangst en kweek van vis en schelpdieren

Motivatie

Het visserijbeleid van LNV richt zich op de ontwikkeling van een duurzame vangst en kweek van vis en schelpdieren om:

- evenwicht te bewerkstelligen tussen natuurlijke vis- en schelpdierbestanden enerzijds en de vangstcapaciteit van de visserijsector anderzijds;
- het aquatische ecosysteem te beschermen;
- de beschikbaarheid van vis en schelpdieren te bevorderen.

Zowel de overheid als het bedrijfsleven hebben hierbij een eigen verantwoordelijkheid. De overheid heeft als taak en eerste verantwoordelijkheid het scheppen en borgen van de wettelijke minimum kaders, lange termijn doelstellingen en randvoorwaarden, waarbinnen de visserijketen kan opereren. In het verlengde daarvan scheidt de overheid ruimte voor ondernemen door onder meer vermindering van regeldruk en administratieve lasten en door het stimuleren van zelfregulering en innovatie. De primaire verantwoordelijkheid voor de verdere uitwerking en maatschappelijke verantwoording daarvan ligt bij de visserijketen.

Instrumenten

- Wet- en regelgeving (Verordeningen EU op het gebied van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid, De Visserijwet 1963)
- Controle en handhaving van visserijregelgeving.

1. *Verduurzaming Noordzeevervisserij*

- LNV draagt bij aan maatregelen (o.a. middels een garantstelling) in de Noordzeevervisserij die leiden tot verbetering van energie-efficiency, vermindering van negatieve effecten op de natuur en kwaliteitsverbetering (visserijmethodes als de pulsvisserij, schepen).

2. *Innovatie, kennisontwikkeling en verspreiding*

- LNV stimuleert en faciliteert een innovatieklimaat in de Noordzeevervisserij, de schelpdiercultuur en de viskweek.
- LNV levert een financiële bijdrage aan het F-project. Het F-project is een samenwerkingsproject tussen de visserijsector en de wetenschappers van het Institute for Marine Resources & Ecosystem Studies (IMARES). Het doel is om wetenschappelijke informatie aan te vullen met informatie uit de praktijk om daarmee bestandsinschattingen te verbeteren.

3. *Binnenvisserij*

- LNV draagt door het faciliteren van onder meer proefprojecten bij aan de versterking van het comanagement in de beroepsbinnenvisserij en de totstandkoming van een Visstandbeheercommissie IJsselmeer.
- Ter bescherming van de aalstand zijn op Europees niveau beheersmaatregelen nodig. Deze zijn door de Europese Commissie vastgesteld. Een nationaal aalbeheersplan dat voldoet aan Europese Aalverordening is eind 2007 gereed. LNV draagt bij aan een monitoringsprogramma. Hiermee dient inzicht te ontstaan in de omvang van het nationale aalbestand, zodat de maatregelen hierop kunnen worden afgestemd.

Verwijzing

- Vitaal en Samen (LNV-beleidsprogramma 2004–2007).
- Nota Viskweek in Nederland als beleidskader voor innovatie in de viskweek (TK 2004–2005, 29 200, nr. 73).
- Beleidsbesluit schelpdiervisserij «Ruimte voor een zilte oogst» (TK 2004–2005, 29 675, nr. 3).
- Brief Task Force Duurzame Noordzeevervisserij (TK 2006–2007, 29 675, nr. 19).

Meetbare gegevens bij de operationele doelstelling

Indicator	Referentiewaarde	Peil datum	Raming 2007	Trend-gegevens	Streef-waarde	Planning	Bron
Visquota ¹					100%		VIRIS ²
Tong	13 085	2005	Niet bekend				
Schol	21 470						
Kabeljauw	2 226						
Haring	79 936						
Makreel	20 954						
Horsmakreel	46 096						
Vorzorgsniveau ³							ACFM ⁴
Scholbestand	205 000 ton	2005	Niet bekend		230 000 ton	2010	
Tongbestand	41 000 ton	2005			35 000 ton	2010	
Discards	80%				40%	2013	CVO (WUR) ⁵
Alternatieve visserijmethoden							
Noordzevisserij	1 kotter	2006			110 kotters	2013	VIRIS
Verhuur Staatsbinnenwater	80 000 ha		80 000 ha				VIRIS
Verhuur mossel- en oesterpercelen	8 260 ha		8 260 ha				

¹ Het betreft de quota voor 2006. Visquota worden jaarlijks in december opnieuw vastgesteld door de Europese Landbouw en Visserijraad en gemeten in tonnen

² Visserij Registratie en Informatie Systeem

³ Parameters kunnen worden bijgesteld op grond van besluiten van de Europese Raad Landbouw en Visserij.

⁴ Advisory Committee on Fishery Management.

⁵ Centrum voor Visserijonderzoek, Wageningen Universiteit en Researchcentrum.

Evenwicht tussen bestanden en vangstcapaciteit:

- Geen overschrijding van de nationale visquota.

Vermindering druk op aquatische ecosysteem:

- In 2010 is de omvang van de schol- en tongbestanden boven het voorzorgsniveau.
- In 2013 is de vangst van commercieel niet interessante vis (discards) met 50% afgenomen.
Om dit te bewerkstelligen zal regelgeving in 2007 worden aangepast.
- In 2013 gebruikt 40% van het huidige aantal Noordzeekotters dat vist met de traditionele boomkor een alternatieve visserijmethode.

Beschikbaarheid vis- en schelpdieren:

Het verhuren van 80 000 ha. Staatsbinnenwater en 8 260 ha. mossel- en oesterpercelen in de Waddenzee, de Oosterschelde en het Grevelingenmeer.

21.15 Bevorderen van duurzame ketens

Motivatie

Het LNV-beleid richt zich op het versterken van een op eigen kracht werkend, internationaal concurrerend agrocomplex binnen het kader van maatschappelijk ondernemen (people, planet, profit). Dit komt onder meer tot uitdrukking in de volgende subdoelstellingen:

- Een zo groot mogelijke participatie en presentatie van Nederlandse bedrijven en verwerkte agrarische producten op buitenlandse markten (waarbij LNV als partner voor andere overheden en het bedrijfsleven optreedt).
- Een optimale informatieoverdracht in ketens en koppeling keten-informatie.
- Een innoverende en vervoer efficiënte agrologistiek, waarbij aandacht

wordt geschonken aan aspecten als dierenwelzijn, concurrentiekracht, landschappelijke kwaliteit en vermindering milieubelasting.

- Een hogere mate van energie-efficiency in de voedings- en genotmiddelenindustrie.

Instrumenten

- Ter bevordering van de internationale presentatie en participatie levert LNV een bijdrage aan agro-economische samenwerkingsactiviteiten met het programma Bilaterale Economische Samenwerking (BES). Onder dit programma vallen handelsmissies, netwerkbijeenkomsten, marktanalyses, seminars, onderhandelingen over vermindering van handelsbelemmeringen (op veterinair en fytosanitair terrein) en vakbeurzen. Hierbij speelt ook de LNV Vertegenwoordiging Buitenland een grote rol.
- LNV stimuleert koppelingen in de voedselketeninformatie. Dit betekent het koppelen van publieke en private informatiesystemen om o.a. voor de slacht vereiste voedselketen-informatie beschikbaar te krijgen. Dit is relevante informatie voor de keuring door de VWA.
- LNV organiseert diverse ICT beleidsprogramma's zoals CLIENT Export, SALDO en TRANSIT.

Deze programma's zijn gericht op het optimaliseren van informatie-overdracht.

CLIENT Export richt zich op een efficiënte inrichting van informatiestromen en controleprocessen bij uitgaan van landbouwgoederen. SALDO beoogt een efficiëntere uitwisseling van informatie tussen overheid en bedrijfsleven door meer aan te sluiten bij datastromen en definities van het bedrijfsleven. Deze ICT beleidsprogramma's leveren naar verwachting een positieve bijdrage leveren aan het terugdringen van administratieve lasten in het agrocomplex. TRANSIT richt zich vooral op het snel en transparant beschikbaar maken van informatie in de voedselketen. Zodoende wordt een positieve bijdrage geleverd aan de voedselveiligheid, ketenbrede tracking en tracing en de informatie-uitwisseling tussen bedrijfsleven, consument en overheid.

- Overleg Agrologistiek (platform en pilotprojecten). LNV verzorgt o.a. het secretariaat voor het Platform Agrologistiek. Dit Platform ondersteunt pilots op ruimtelijk en bestuurlijk vlak bij het wegnemen van (bestuurlijke) knelpunten.
- Convenant Meerjarenafspraken energie efficiency. LNV ondersteunt het opstellen, uitvoeren en monitoren van energiebesparingsplannen op zowel bedrijfs- als brancheniveau.

Verwijzing

- MJA2, Meerjarenafspraken Energie-efficiency 2001–2012, Senter Novem.
- Visie Agrologistiek, Voortgangsrapportage Agrologistiek (TK 2005–2006, 28 141, nr. 6).
- Nota internationaal ondernemen (Ministerie van EZ).
- WRR rapport «Nederland Handelsland, het perspectief van de transactiekosten».

Meetbare gegevens bij de operationele doelstelling

Indicator	Referentie- waarde	Peil- datum	Raming 2007	Trend- gegevens	Streef- waarde	Planning	Bron
Output							
Aantal gerealiseerde bilaterale economische samenwerkings-activiteiten	102	2005			83 ¹	2007	I&H
Aantal gerealiseerde agrologistieke pilotprojecten	2	2004	11		13 ²	2007/2008	I&H

¹ Het streven is om 75% van de geprogrammeerde activiteiten te realiseren. Aangezien het totaal aantal geprogrammeerde BES activiteiten in 2007 110 bedraagt leidt dit tot een streefwaarde van 83 activiteiten.

² De pilotprojecten zijn in uitvoering. In 2007 wordt aan de Tweede Kamer gerapporteerd over de resultaten/voortgang van de projecten.

22 Agrarische ruimte

Algemene beleidsdoelstelling

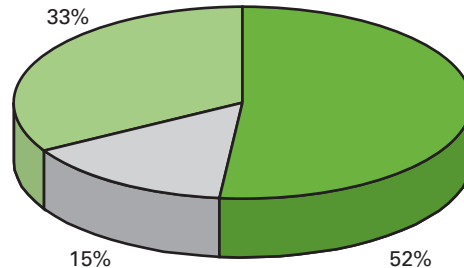
Een toekomstgerichte, concurrerende landbouw als economische drager in het landelijk gebied.

Omschrijving

Een vitale land- en tuinbouw is als producent van kwalitatief goede en veilige producten en als beheerder van het landelijk gebied van belangrijke economische betekenis voor Nederland. De bedrijven hebben een economisch duurzaam perspectief nodig om deze rol ook in de toekomst te kunnen blijven vervullen. Het Rijk wil daarom de positie van de primaire landbouw versterken door optimale condities te scheppen en ontwikkelingsmogelijkheden te bieden.

Procentuele verdeling uitgaven 2007 over operationele doelstellingen en apparaat

Agrarische ruimte

- Ruimte voor grondgebonden landbouw
- Ruimte voor niet grondgebonden landbouw
- Apparaatsuitgaven

Verantwoordelijkheid LNV

- LNV faciliteert via de provincies de agrarische sector bij de versterking van de ruimtelijke inrichting van de grondgebonden landbouwbedrijven. Primair zijn de landbouwsectoren verantwoordelijk voor het formuleren van de eigen inrichtingsbehoefte. Naar verwachting treedt de Wet Inrichting Landelijk Gebied (WILG) op 1 januari 2007 in werking. Hierdoor krijgen de provincies de regie op het realiseren van de Rijksdoelen die opgenomen zijn onder het ILG. De regie betreft dan zowel de programmering als de uitvoering van inrichtingsprojecten.
- Daarnaast ondersteunt LNV de ontwikkeling van de agrarische (infra)structuur bij de niet grondgebonden landbouw.

Succesfactoren

- De samenwerking en afspraken met provincies en andere overheden.
- De uitwerking en de uitvoering van het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP-2).

Maatschappelijk effect

Het behalen van deze doelstelling heeft als effect een betere, competitieve landbouwstructuur, zodat een bijdrage wordt geleverd aan de versterking van de (inter)nationale marktpositie van de land- en tuinbouw en daarmee ook aan een vitaal en aantrekkelijk agrarisch cultuurlandschap.

Op artikel 21 Duurzaam Ondernemen wordt de economische positie van de Nederlandse primaire sector uitgedrukt in toegevoegde waarde per fte (ten opzichte van het EU gemiddelde). Deze outcome-indicator is tevens van toepassing op dit beleidsartikel.

Verwijzing

- Nota Agenda Vitaal Platteland (TK 2003–2004, 29 576, nr. 1).
- Nota LNV beleidsprogramma Vitaal & Samen 2004–2007 (LNV Rijksbegroting 2004).
- Meerjarenprogramma-2 (TK 2005–2006, 29 576, nr. 19).

Budgettaire gevolgen van beleid

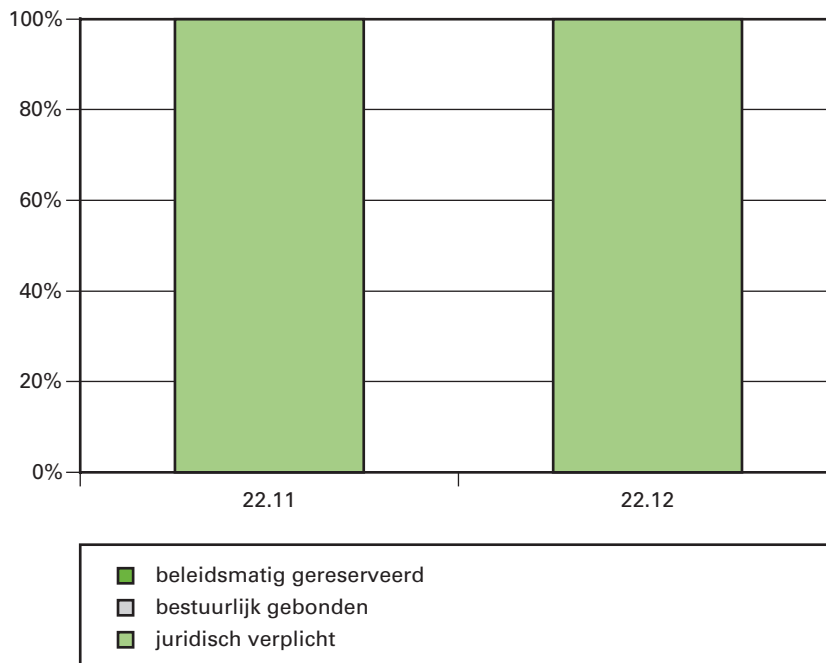
Bedragen x € 1 000							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Verplichtingen	67 554	24 011	10 913	11 347	13 343	11 000	9 550
Uitgaven	51 185	56 267	31 444	44 574	50 256	34 332	33 974
Programma-uitgaven	42 267	47 836	20 978	33 674	39 628	23 779	24 424
– waarvan juridisch verplicht			20 978	33 674	39 628	23 779	24 424
22.11 Ruimte voor grondgebonden landbouw <i>waarvan ILG:</i>	41 145	42 836	16 228	21 054	28 348	16 379	24 424
– Grondgebonden landbouw <i>waarvan niet ILG:</i>			16 228	21 054	28 348	16 379	24 424
– Landinrichtingsprojecten landbouw	39 701	41 182					
– Kavelruil	1 444	1 654					
22.12 Ruimte voor niet grondgebonden landbouw <i>waarvan ILG:</i>	1 122	5 000	4 750	12 620	11 280	7 400	
– Stidug-projecten <i>waarvan niet ILG</i>			1 000	9 000	8 000	7 400	
– Infrastructuurregeling Glastuinbouw	1 122	5 000	3 750	3 620	3 280		
Apparaatsuitgaven	8 918	8 431	10 466	10 900	10 628	10 553	9 550
U22.21 Apparaat	193	124	123	123	123	123	123
U22.22 baten-lastendiensten	8 725	8 307	10 343	10 777	10 505	10 430	9 427
Ontvangsten	67 553	76 107	45 911	42 161	42 161	42 161	42 161

Toelichting op de programma-uitgaven

Ten opzichte van 2006 is sprake van structureel lagere uitgaven en ontvangsten landinrichting omdat de bijdragen van derden met ingang van 2007 als gevolg van het in werking treden van het Investeringsbudget Landelijk Gebied niet meer via LNV maar via de provincies lopen. Het budget voor structuurverbetering is opgenomen onder OD22.11 Grondgebonden landbouw. Dit budget is samengesteld uit de onderdelen kavelruil en landinrichting.

In de periode 2007 t/m 2013 zetten het Ministerie van LNV (vanuit de Koopmansgelden) en de provincies ieder € 20 mln. aan kavelruilmiddelen in. Met Europese co-financiering (POP-2) kan dit bedrag oplopen tot € 80 mln. Daarnaast zet LNV voor iedere euro die de provincies extra inzetten eenzelfde bedrag in (met een maximum van € 20 mln.). Verder heeft LNV nog t/m 2013 betalingsverplichtingen ten aanzien van uitstaande projecten klassieke landinrichting en modulaire landinrichtingsprojecten.

Grafiek budgetflexibiliteit

Toelichting op de apparaatuitgaven

Bedragen x € 1 000	
	Raming 2007
Ambtelijk Personeel DP	109
Materieel	14
Overig apparaat	
Bijdrage aan DLG	10 343
Totaal apparaatsuitgaven	10 466

Toelichting op de ontvangsten

Ten opzichte van 2006 is sprake van een structureel lagere ontvangstenraming omdat de bijdragen van derden inzake landinrichting met ingang van 2007 als gevolg van het in werking treden van het Investeringsbudget Landelijk Gebied niet meer via LNV maar via de provincies lopen.

Bedragen x € 1 000	
	Raming 2007
Landinrichtingsrente	42 161
O&S-fonds IRG	3 750
Totaal ontvangsten	45 911

Overzicht onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van beleid

	Onderzoek onderwerp	AD of OD	A. start B. afgerond	Vindplaats
Beleidsdoorlichting	Agrarische ruimte	22	A 2010	
Overig evaluatieonderzoek	Midterm review ILG	22.11	A. 2010	–

Bij de ILG afspraken is voorzien in een midtermevaluatie (MTE) in 2010. Hierbij zullen Rijk en provincies bestaande afspraken herijken.

22.11 Ruimte voor grondgebonden landbouw

Motivatie

Een economisch vitale grondgebonden landbouw is van essentiële betekenis voor het bereiken en in stand houden van een vitaal platteland. De beleidsopgave voor de grondgebonden landbouw richt zich in het algemeen op de verbetering van de functionele en fysieke inrichting van landbouwbedrijven, waarbij door een optimale bedrijfsinrichting een efficiëntere en een op duurzaamheid gerichte bedrijfsvoering mogelijk wordt gemaakt.

Voor de grondgebonden landbouw is het uitgangspunt van het Rijk vergroting en verbetering van de landbouwkavels waardoor landbouwbedrijven meer concurrerend (efficiënter) kunnen produceren.

Het Rijk wil daarnaast het duurzaam gebruik en beheer van natuurlijke hulpbronnen door de landbouw stimuleren. Om de kennis op dit gebied te vergroten zullen Rijk, provincies en landbouwsector gezamenlijk een aantal pilots agrobiodiversiteit en duurzaam bodemgebruik opzetten en uitvoeren. De resultaten van de pilots duurzame productie zullen worden gebruikt voor visievorming op de duurzame landbouw.

Instrumenten

- In 2005 heeft LNV met de gedeputeerden van de provincies een convenant afgesloten om met elkaar en met behulp van Europese POP-gelden vanaf 2007 optimaal in te zetten op de verbetering van de fysieke structuur van de grondgebonden landbouw.
- In de ILG-convenanten met de 12 provincies worden deze afspraken per provincie vastgelegd: hierin worden 7-jarige afspraken gemaakt over structuurverbetering van de grondgebonden landbouw.
- De provincies zetten als gebiedsregisseur de plannen om in de uitvoering van gebiedsprojecten waarin voor de landbouw kavelruil en bijbehorende kavelaanvaardingswerken worden ingezet.
- Het Rijk stelt financiële bijdragen beschikbaar voor de uitfinanciering van lopende inrichtingsprojecten onder regie van de provincies (via het landinrichtingsinstrumentarium).

Meetbare gegevens bij de operationele doelstelling

Indicator	Referentie-waarde	Peildatum	Raming 2007	Streef-waarde	Planning	Bron
1. Oppervlakte in te richten conform kwaliteitseis (voorheen kavelruil)	0 ha	2005	0 ha	129 000 ha	2013	MJP-2

22.12 Ruimte voor niet grondgebonden landbouw

Motivatie

Het realiseren van een goede ruimtelijke structuur voor een perspectiefvolle en duurzame ontwikkeling van de niet grondgebonden en/of kapitaalintensieve landbouw.

Voor de niet-grondgebonden en/of kapitaalintensieve landbouw (tuintbouw onder glas) wordt gestreefd naar vormen van ruimtelijke concentratie, waarbij de ontwikkeling van bedrijvigheid vooral binnen begrensde ontwikkelingsgebieden wordt gestimuleerd.

In samenwerking met de gemeenten zal daarnaast in en rond het Westland en Aalsmeer een herinrichting van de wegen en sloten plaatsvinden. Dit levert een bijdrage aan de verbetering van de agrologistiek in deze economisch vitale glastuinbouwgebieden.

Instrumenten

- De Infrastructuurregeling Glastuinbouw (IRG) levert een financiële bijdrage aan de verbetering van de infrastructuur in de glastuinbouwgebieden Westland en Aalsmeer.
- Met de Stimuleringsregeling Duurzame Glastuinbouwgebieden (STIDUG) wordt de inrichting van duurzame glastuinbouwgebieden ondersteund. De financiering loopt via het ILG.

Verwijzing

- Brief over de nadere uitwerking van het ruimtelijk beleid in de glastuinbouw (TK 2004–5005, 29 800 XIV, nr. 111).

Meetbare gegevens bij de operationele doelstelling

Indicator	Referentiewaarde	Peildatum	Raming 2007	Streefwaarde	Planning	Bron
Aantal Infrastructurele projecten Westland/Aalsmeer	0	2005	12	21	2009	DLG
Aantal ha Stidug-projecten (ILG)	0	2006		700	2 013	DLG

23 Natuur

Algemene beleidsdoelstelling

Het Rijk streeft naar het zekerstellen van de biodiversiteit en het vergroten van de kwaliteit van de leefomgeving. De achteruitgang van de rijkdom aan planten, dieren en ecosystemen moet een halt worden toegeroepen, omdat anders deze functies verloren gaan. Biodiversiteit vervult vele functies, waaronder het voldoen aan recreatieve behoeften en het voorzien in een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat. Het behoud van biodiversiteit is een onderdeel van de internationale afspraken zoals vastgelegd in de Biodiversiteitsconventie 1992. Biodiversiteitsbehoud staat daarom centraal in het natuurbeleid dat gericht is op de 2010 doelstelling, het stoppen van de verdere achteruitgang van de soorten rijkdom.

Omschrijving

Natuur is een essentiële levensbehoefte voor de mens. Zij verbindt mensen en functies zoals economisch vestigingsklimaat, luchtkwaliteit, gezondheid en recreatie. Behoud en op termijn verbetering van de biodiversiteit zijn een belangrijke voorwaarde voor de natuur in ons land en daarmee voor een leefbare samenleving. Een sterke biodiversiteit is de levensverzekering voor huidige en toekomstige generaties.

Om de biodiversiteit te versterken worden wettelijke kaders (Natuurbeschermingswet en Flora- en Faunawet), subsidie-instrumenten (voor verwerving, inrichting en beheer van natuur) en voorlichting (in 2007 speciaal aan jongeren) ingezet. Op deze manier moet in 2018 in Nederland 728 500 ha Ecologische Hoofdstructuur EHS tot stand zijn gekomen met een natuurkwaliteit zoals die omschreven staat in het Rijksprogramma van de Agenda Vitaal Platteland (MJP2) voor de periode 2007–2013 en de Nota Ruimte.

Voor de natuur is het van essentieel belang dat mensen zich er mee verbonden voelen. Daarom wordt veel nadruk gelegd op het agrarisch en particulier natuurbeheer, juist ook bij de totstandbrenging van de EHS. Daarnaast levert Nederland een bijdrage aan het Europees netwerk van natuurgebieden: Natura 2000. Dit zijn verplichtingen die voortvloeien uit de Vogel- en Habitatrichtlijn.

Het realiseren van de gewenste milieu- en watercondities draagt bij aan het behoud en ontwikkeling van de biodiversiteit in de EHS en de Natura 2000-gebieden.

Het beschermen en behouden van de landschappelijke, cultuurhistorische, archeologische en aardkundige waarden van de EHS vindt plaats via bestaande wettelijke en ruimtelijke kaders (bijvoorbeeld Monumentenzorg en Nota Ruimte) en beheer (zoals het beheer van landschapselementen in de Nationale Landschappen, zie 24.11.).

In het natuurbeleid wordt steeds meer ingezet op de ontwikkeling van een integrale benadering van soorten en gebieden. Soorten worden gekoppeld aan leefgebieden waardoor met maatregelen meerdere soorten tegelijk actief beschermd worden. Deze benadering betekent een versterking van de traditionele soortenbescherming.

Het natuurbeleid richt zich verder op het beheren van natuur buiten de EHS zoals het weidevogelbeheer en de opvang van wintergasten. Dit alles gebeurt in samenhang met het beheer en herstel van belangrijke (agrarische) cultuurlandschappen zoals geformuleerd in het beleid voor de Nationale Landschappen. In hoofdstuk 24 (Landschap en Recreatie) wordt hierop nader ingegaan.

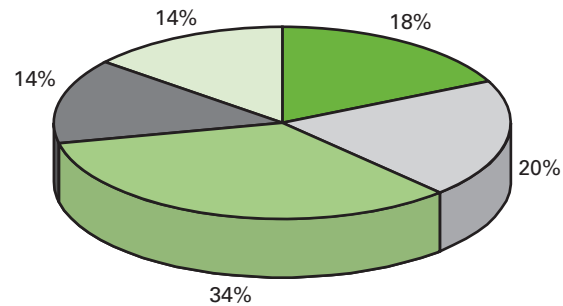
Nederland levert een belangrijke bijdrage aan de internationale afspraken die tot doel hebben het verlies aan biodiversiteit in de wereld tegen te gaan en werkt mee aan een wereldwijde aanpak van duurzame ontwikke-

ling en behoud van biodiversiteit. Daartoe worden onder andere overeenkomsten gesloten met internationale organisaties en worden subsidies verstrekt aan internationale projecten.

De komende jaren ligt het accent op het versterken van de kwaliteit van de EHS. Zoals in de Nota Ruimte is vermeld, zullen met provincies en terreinbeheerders afspraken worden gemaakt over de kwaliteit van de natuur.

Procentuele verdeling uitgaven 2007 over operationele doelstellingen en apparaat

Realiseren natuur

■	Verwerven Ecologische Hoofdstructuur
■	Inrichten Ecologisch Hoofdstructuur
■	Beheren Ecologische Hoofdstructuur
■	Beheer buiten EHS en biodiversiteit nationaal en internationaal
■	Apparaatsuitgaven

Verantwoordelijkheid LNV

LNV draagt verantwoordelijkheid voor:

- Het nakomen van de internationale afspraken op het gebied van het behoud en de ontwikkeling van de biodiversiteit in de wereld;
- Het (doen) uitvoeren van wet- en regelgeving op het terrein van natuurbescherming en natuurontwikkeling, waaronder de Natuurbeschermingswet en de Flora- en Faunawet;
- De totstandkoming van de Ecologische Hoofdstructuur in 2018;
- Het vergroten van de deelname van agrariërs en andere particuliere grondeigenaren aan de realisatie van de EHS;
- Het beheer van natuur en landschap buiten de EHS;
- Via de Wet Inrichting Landelijk Gebied, die naar verwachting vanaf 1 januari 2007 in werking treedt, krijgen de provincies de regie op het realiseren van Rijksdoelen waarover het Rijk en de provincies afspraken maken in de eind 2006 af te sluiten ILG convenanten. De Rijksdoelen die via het ILG worden gerealiseerd staan herkenbaar opgenomen onder de operationele doelen. LNV stelt hiertoe het Investeringsbudget Landelijk Gebied ter beschikking aan de provincies.

Succesfactoren

De verbinding tussen burger en natuur is van groot belang om het natuurbeleid te laten slagen. Daarnaast is het behalen van de doelstellingen afhankelijk van de medewerking van andere overheden, terreinbeheerders, organisaties, waterschappen, particuliere grondeigenaren en

agrariërs. Ook is het realiseren van de gewenste milieu- en watercondities, de planologische veiligstelling en ruimtelijke bescherming van belang.

Maatschappelijk effect

Het behalen van de doelstellingen met betrekking tot de biodiversiteit en de EHS heeft als effect:

- dat in Nederland een leefklimaat wordt gecreëerd waarin het prettig is te wonen, te werken en te recreëren;
- dat goederen, grondstoffen en diensten geleverd kunnen worden die nodig zijn om te eten, te drinken, te wonen en te werken;
- dat planten en dieren in Nederland duurzaam kunnen voortbestaan.

De uitwerking van de indicatoren die samenhangen met het Meerjarenprogramma voor een Vitaal Platteland zal dit jaar plaatsvinden, zodat de indicatoren en bijbehorende streefwaarden in de begroting van 2008 volledig kunnen worden opgenomen.

Verwijzing

- Nota Natuur voor mensen, mensen voor natuur (NvM) (Aanbiedingsbrief TK 1999–2000, 27 235, nr. 1).
- Beleidsprogramma Biodiversiteit Internationaal (TK 2001–2002, 28 450, nr. 1).
- Beleidsprogramma Programma Beheer.
- Nota Ruimte (TK 2004–2005, 29 435, nr. 154).
- Agenda voor een Vitaal Platteland Meerjarenprogramma 2007–2013.
- Meerjarenprogramma Uitvoering Soortenbeleid 2005–2010.
- Flora- en Faunawet (TK 2004–2005, 29 446, nr. 26).
- Natuurbeschermingswet (TK 2004–2005, 29 800 XIV, nr. 94).
- Meerjarenprogramma Ontsnippering (2004).

Budgettaire gevolgen van beleid

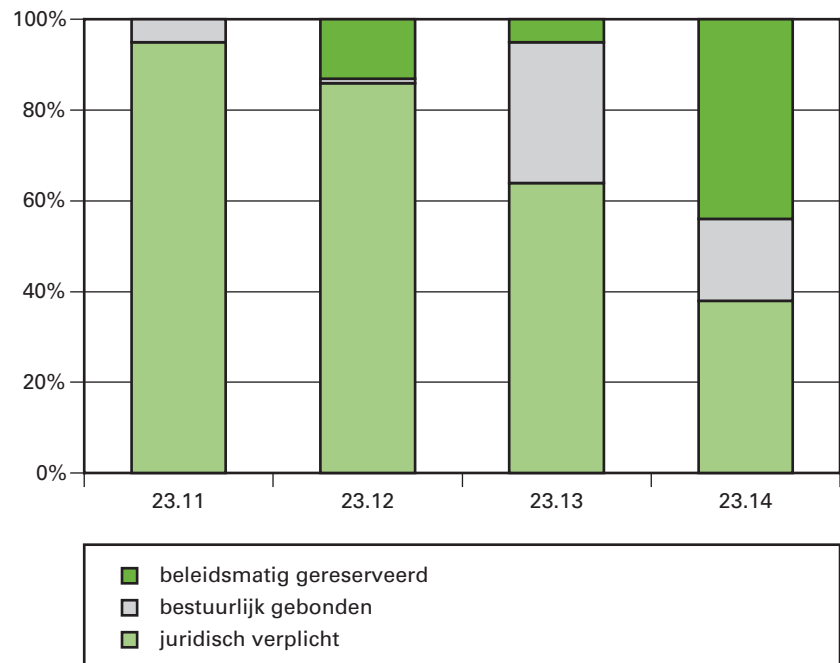
Bedragen x € 1 000)							
23 Natuur	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Verplichtingen	474 938	670 619	401 969	402 698	399 060	410 647	460 045
Garanties (Leningen Natuurmon.)			74 166	53 642	49 021	52 323	33 497
Uitgaven	365 890	445 962	448 760	466 705	461 874	468 458	442 017
Programma-uitgaven	309 480	388 276	385 564	399 973	395 855	402 712	375 918
– waarvan juridisch verplicht			278 224	294 843	289 072	296 993	288 533
23.11 Verwerven Ecologische Hoofdstructuur	81 045	72 046	80 075	76 483	86 122	90 018	77 703
<i>waarvan ILG:</i>							
– Verwerven EHS			36 307	26 276	28 068	40 416	33 353
– Verwerven en inrichten Westerschelde			9 382	15 862	20 682	10 209	
<i>waarvan niet ILG:</i>							
– Verwerven droge EHS	53 675	28 814					
– Rente en aflossing	18 358	23 618	30 558	30 658	33 658	35 658	40 620
– Grondwaardebepaling	3 000	3 001					
– Natte natuur	6 012	16 613					
– NURG en Maaswerken			3 828	3 687	3 714	3 735	3 730
23.12 Inrichten Ecologische Hoofdstructuur	25 998	66 141	90 090	105 353	86 617	83 733	71 180
<i>waarvan ILG:</i>							
– Inrichten EHS			48 774	67 911	58 055	55 520	62 440
– Milieukwaliteit EHS en VHR			29 045	23 050	11 400	7 200	3 600
<i>waarvan niet ILG:</i>							
– Inrichten EHS	19 437	53 259					

Bedragen x € 1 000)							
23 Natuur	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
– Natte Natuur	6 561	12 882					
– NURG en Maaswerken			751	5 412	5 452	5 483	5 140
– IJsselmeer en Rijkswateren			11 520	8 980	11 710	15 530	
23.13 Beheren Ecologische Hoofdstructuur <i>waarvan ILG:</i>	139 491	164 134	150 938	156 424	162 201	166 540	163 090
– Programma Beheer <i>waarvan niet ILG:</i>			91 001	96 244	101 654	105 591	101 785
– Beheer door Staatsbosbeheer	52 831	48 899	47 197	47 645	47 921	48 265	48 610
– Beheer door particuliere natuurbeschermings-organisaties (SN)	25 145	33 304					
– Particulier natuurbeheer (SN-functiewijziging)	4 818	9 500					
– Agrarisch natuurbeheer (SAN)	54 144	70 066					
– Behoud en herstel historische buitenplaatsen	2 553	2 365	3 075	3 075	3 075	3 075	3 075
– Overig beheer			9 665	9 460	9 551	9 609	9 620
23.14 Beheer natuur buiten EHS en beschermen van de internationale biodiversiteit <i>waarvan ILG:</i>	62 946	85 955	64 461	61 713	60 915	62 421	63 945
– Bijdrage nationale parken			3 922	3 922	3 923	3 923	3 850
– Soortenbescherming			1 200	1 200	1 200	1 200	1 200
– Beheer van natuur buiten EHS <i>waarvan niet ILG:</i>			8 198	8 198	8 950	9 711	10 649
– Gegevensautoriteit natuur		20 000					
– Beheer door Staatsbosbeheer	9 894	10 796	10 912	11 280	11 824	12 444	13 064
– Beheer door particuliere natuurbeschermings-organisaties (SN)	6 132	7 000					
– Bijdrage nationale parken	5 465	5 840	1 907	1 907	1 907	1 907	1 974
– Faunafonds	10 257	9 200	8 700	8 700	8 700	8 700	8 700
– Overige nationale bijdragen	29 277	31 192	17 702	16 011	15 941	15 941	15 914
– Internationale subsidies en contributies	1 921	1 927	2 488	2 088	2 088	2 088	2 087
– Natuurbeschermingswet			8 812	7 787	5 762	5 887	5 887
– Soortenbescherming			620	620	620	620	620
Apparaatsuitgaven	56 410	57 686	63 196	66 732	66 019	65 746	66 099
23.21 apparaat	7 568	6 534	6 459	6 461	6 462	6 462	6 459
23.22 agentschappen	48 842	51 152	56 737	60 271	59 557	59 284	59 640
Ontvangsten	33 696	37 644	7 889	9 889	9 889	10 889	2 889

Toelichting op de programma-uitgaven

In 2006 worden voor ca. € 180 mln. extra verplichtingen aangegaan in het kader van de Subsidieregeling Natuurbeheer en de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer, waartoe verplichtingenbudget uit latere jaren naar 2006 is geschoven.

Grafiek budgetflexibiliteit

Toelichting op de apparaatuitgaven

	Raming 2007
Ambtelijk personeel Directie Natuur	5 573
Materieel	886
Overig apparaat	-
Bijdrage aan DLG	35 210
Bijdrage aan DR	17 951
Bijdrage aan AID	3 576
Totaal apparaatsuitgaven	63 196

Toelichting op de ontvangsten

	Raming 2007
EU-bijdragen verwerving en inrichting	1 296
EU-bijdragen beheer	-
EU-bijdragen Stimulering bos op landbouwgronden	-
Opbrengst jachtakten	1 031
Bijdragen van derden	5 000
Overige	562
Totaal	7 889

Overzicht onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van beleid

Onderzoek onderwerp	AD of OD	A. start B. afgerond	Vindplaats
Beleidsdoorlichting	23	A: 2008	
Effectenonderzoek			
– Realisatie EHS	23.11/12	B: 2006	
– Natuurbalans	23.11 t/m 14	A: 2006 B: 2009	
– Kosteneffectiviteit van het natuurbeleid	23.11 t/m 14	B: 2006	
– Effectiviteit Programma Beheer	23.13/14	B: 2007	
– Flora- en Faunawet	23.14	B: 2007	
– Nederlandse voorbereiding op de EU-evaluatie Vogel- en Habitatrichtlijn 2007	23.14	B: 2006	
Overig evaluatieonderzoek			
– Overgangscontract ILG 2005–2006	23.11 t/m 23.14	B: 2006	

23.11 Verwerven Ecologische Hoofdstructuur

Motivatie

Voor het realiseren van de EHS stelt het ministerie van LNV financiële middelen beschikbaar om grond te verwerven ten behoeve van de terreinbeherende organisaties.

Instrumenten

- Investeringsbudget Landelijk Gebied.
- Verwerven EHS: Voor Staatsbosbeheer door middel van Rijksfinanciering van grondaankopen door de Dienst Landelijk Gebied/Bureau Beheer Landbouwgronden (DLG/BBL.) Vanwege de geplande afronding van de EHS in 2018 worden de laatste grondaankopen in 2015 uitgevoerd. Alleen voor de tweede tranche robuuste verbindingen wordt ook na 2015 nog grond aangekocht.
- Rente en aflossing: Voor de aankopen voor de particuliere natuurbeschermingsorganisaties (de Vereniging Natuurmonumenten en de 12 provinciale Landschappen) wordt het Rijksaandeel in de grondverwerving gefinancierd door middel van jaarlijkse leningen van de Staat aan de Vereniging Natuurmonumenten waarbij het Rijk de kosten van de rente en aflossing voor zijn rekening neemt. Voor de grondaankopen ontvangen de particuliere terreinbeherende organisaties een subsidie van LNV in de kosten van de grondverwerving. Het aandeel van de provincies in de aankopen voor de particuliere natuurbeschermingsorganisaties wordt gefinancierd via provinciale regelingen.
- Om de maatschappelijke betrokkenheid en verantwoordelijkheid voor de natuur te vergroten zal de komende jaren de EHS een groter aandeel natuur door agrariërs en andere particuliere grondeigenaren worden gerealiseerd (Beleidskader omslag.) Hierdoor zal minder worden gerealiseerd door terreinbeherende organisaties.
- In 2010 is de voor Nederland karakteristieke natte natuur met 6500 hectare uitgebreid. Hiervan wordt 3000 hectare verworven in de Zuid-Hollandse Delta. Het resterende areaal is reeds in overheidsbezit. In 2008 worden de laatste grondaankopen uitgevoerd om in 2010 de natte natuurdoelstelling te kunnen realiseren. In de Nota Ruimte is de afspraak opgenomen dat de natte natuur als onderdeel van de netto begrensde EHS in 2008 in de bestemmingsplannen opgenomen moet zijn.
- In de Ontwikkelingsschets Westerschelde 2010 staan de maatregelen beschreven die worden genomen om de Westerschelde wederom te verdiepen, veiligheidsvoorzieningen te treffen (ophogen dijken langs

de Westerschelde in Vlaanderen) en de kwaliteit van de natuur een impuls te geven door het realiseren van 600 hectare nieuwe estuariene natuur door middel van ontpolderingen. Het ministerie van LNV is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de natuur, de overige activiteiten vallen onder het ministerie van V&W. De uitvoering loopt via het ILG (provincie Zeeland.)

Verwijzing

- Nota Natuur voor Mensen, mensen voor natuur (Aanbiedingsbrief TK 1999–2000, 27 235, nr. 1).
- Agenda voor een Vitaal Platteland Meerjarenprogramma 2007–2013.
- Nota Ruimte (TK 2004–2005, 29 435, nr. 154).

Meetbare gegevens bij de Operationele doelstelling

23.11 Verwerving EHS	Oorspronkelijke taakstelling	Prognose restant taakstelling 1-1-2007	Prognose taakstelling 2007–2013	Prognose taakstelling 2007 (niet ILG-onderdelen)
NIEUWE EHS	130 904 ha	38 649 ha	23 611 ha	
Nieuwe natuur	111 741 ha	23 619 ha	16 032 ha	
– waarvan NURG	7 000 ha	1 394 ha		207 ha
– waarvan Maaswerken	1 320 ha	903 ha		36 ha
– waarvan overige nieuwe natuur	2 827 ha	710 ha	14 640 ha	
Robuuste verbindingen	16 303 ha	13 481 ha	5 722 ha	
Natte Natuur	2 860 ha	1 745 ha	1 857 ha	
Westerschelde	600 ha	600 ha	600 ha	

Toelichting op de verwervingstabel

De prestaties voor de periode 2007–2013 zijn berekend op basis van het LNV-budget en de bijdragen van derden (V&W, VROM, Provincies)

23.12 Inrichten Ecologische Hoofdstructuur

Motivatie

Gronden in de EHS worden ingericht om de juiste fysieke condities te verkrijgen die nodig zijn om de gewenste natuurdoelen en de gewenste kwaliteit te kunnen realiseren. Het aanwezig zijn van de juiste fysieke condities maakt vervolgens een effectief beheer mogelijk. De inrichting betreft zowel gronden die LNV verwerft en doorlevert aan de terreinbeheerende organisaties als gronden die in bezit zijn van particulieren.

Instrumenten

- Investeringsbudget Landelijk Gebied
- Landinrichting.
- Natuur buiten landinrichting (projectsubsidies).
- Inrichtingsmaatregelen via Programma Beheer.
- Inrichting op grond van de Nota Nadere Uitwerking Rivierengebied (NURG) en Maaswerken via V&W.

Inrichting van gronden vindt plaats wanneer de planologische functie wijzigt van bijvoorbeeld de bestemming «landbouw» in de bestemming «natuur». Het inrichtingsinstrumentarium wordt afgestemd op de verschuiving van minder grondaankopen naar meer agrarisch en particulier natuurbeheer. De inrichting is mede gericht op de ter plaatse voorkomende bedreigde soorten met name de doelsoorten in het Meerjarenprogramma Uitvoering Soortenbeleid.

In de periode 2007–2013 wordt 1064 hectare natte natuur in oppervlakte en kwaliteit versterkt en is duurzaam gebruik gewaarborgd. Dit omvat het versterken van natte natuur in combinatie met maatregelen die onderdeel zijn van de Samenwerkingsovereenkomst Veiligheid en Natte Natuur (2000), waarbij zowel natuur als veiligheid doestelling zijn. Hiermee worden de recreatiemogelijkheden vergroot en wordt de identiteit van Nederland als waterland versterkt.

De inrichting betreft:

- grootschalige, kenmerkende natte natuur in en langs de grote wateren van zowel de Zuid Hollandse Delta als het IJsselmeergebied met mogelijkheden voor recreatief medegebruik;
- realisatie van beekherstel en natte oeverlanden in de drie noordelijke provincies (herstel van reeds bestaande natuur);
- het reguliere programma Herstel en Inrichting Rijkswateren van Verkeer en Waterstaat. Dit programma betreft herstel- en inrichtingsmaatregelen ter verbetering van de ecologische kwaliteit van de Rijkswateren;
- Zandmaas pakket II (460 ha): grootschalige kenmerkende natte natuur in de Zandmaas, waarbij waar mogelijk de natuurontwikkeling gecombineerd wordt met hoogwaterbescherming.

Het tegengaan van versnippering en het slechten van barrières die de natuur doorkruisen, is belangrijk voor het succesvol realiseren van de EHS. Het Rijksbeleid ter zake vormt het Meerjarenprogramma Ontsnippering (MJPO), dat in maart 2005 met de Tweede Kamer is besproken. Het LNV-gedeelte uit het MJPO bestaat uit het, onder regie van provincies en in samenwerking met alle betrokken partijen, zo veel mogelijk oplossen van knelpunten tussen natuur en Rijksinfrastructuur (weg, spoor, water) in de robuuste verbindingen. Hiervoor is tot en met 2018 € 160 miljoen beschikbaar. In de bestuursovereenkomsten in het kader van het ILG zijn afspraken gemaakt met provincies over de aan te pakken knelpunten tot en met 2013.

Het Rijk heeft voor de EHS inmiddels veel grond gekocht. Een groot deel hiervan is nog niet ingericht. In veel gevallen gaat het hierbij om zogenaamde ruilgronden die bij de verwerving reeds aan de EHS worden toegerekend. Deze ruilgronden worden gebruikt in landinrichtingsprojecten. Het systeem van landinrichting brengt echter met zich mee dat het enkele jaren duurt voordat een project wordt afgerond. Gedurende die jaren worden er wel inrichtingskosten gemaakt (het «onderhanden werk».) Deze hectares worden «natuur» als het gehele project gereed is en de ruilgronden worden doorgeleverd aan een particuliere natuurbeschermingsorganisatie of Staatsbosbeheer. Dit leidt er toe dat er pas sprake is van afgeronde inrichting ten behoeve van de EHS als het landinrichtingsproject in zijn geheel wordt opgeleverd. Onder hieronder vermelde prestaties zijn de afgeronde hectares weergegeven.

Verwijzing

- Nota Natuur voor Mensen, mensen voor natuur. (Aanbiedingsbrief TK 1999–2000, 27 235, nr. 1).
- Agenda voor een Vitaal Platteland (TK 2003–2004, 29 576, nr. 1).
- Nota Ruimte (TK 2004–2005, 29 435, nr. 154).

Meetbare gegevens bij de Operationele doelstelling

23.12 Inrichten EHS	Oorspronkelijke taakstelling	Prognose restant taakstelling 1-1-2007	Prognose taakstelling 2007–2013	Prognose taakstelling 2007 (niet ILG-onderdelen)
NIEUWE EHS	173 675 ha	108 428 ha	56 699 ha	
Nieuwe natuur	146 450 ha	85 095 ha	45 714 ha	
– waarvan NURG	7 000 ha	4 366 ha		443 ha
– waarvan Maaswerken	1 320 ha	1 080 ha		52 ha
– waarvan overige nieuwe natuur	100 594 ha	79 446 ha	39 527 ha	
Robuuste verbindingen	24 365 ha	21 319 ha	7 230 ha	
Natte Natuur	6 500 ha	4 110 ha	3 755 ha	
Aanpak verdroging, verzuring en vermesting	300 projecten	300 projecten	300 projecten	

Toelichting op inrichtingstabel

De prestaties voor de periode 2007–2013 zijn berekend op basis van het LNV-budget en de bijdragen van derden (V&W en Provincies).

23.13 Beheren Ecologische Hoofdstructuur

Motivatie

Het in een samenhangend netwerk beheren van bestaande natuur, de aangewezen Natuurbeschermingsgebieden en 18 Nationale Parken. Een belangrijke nevendoelestelling van beheer is het voldoen aan recreatieve behoeften en de openstelling van natuur die beheerd wordt door particulieren en particuliere natuurbeschermingsorganisaties, tenzij bijzondere soorten of ecosystemen daardoor niet goed kunnen voortbestaan.

Het beheer biedt voldoende mogelijkheden en garanties voor de bescherming van de bedreigde soorten die van de beheerde gebieden afhankelijk zijn (met name de doelsoorten van het Meerjarenprogramma Uitvoering Soortenbeleid).

De budgetten Beheer binnen en buiten de EHS maken voor een groot deel onderdeel uit van het ILG en omvatten het natuurbeheer, agrarisch natuurbeheer en landschapsbeheer, zowel binnen als buiten de EHS.

Onder de OD's 23.13 en 23.14 is aangegeven welke onderdelen niet via het ILG lopen (bijv. beheer door Staatsbosbeheer).

Instrumenten

- Wet- en regelgeving (Internationale afspraken Wetlands-conventie, Vogel- en Habitatrichtlijn; Natuurbeschermingswet.
 - Subsidies en het Investeringsbudget Landelijk Gebied.
 - De voorlopige Landelijke Natuurdoelenkaart.
 - Soortenbeschermingsprogramma's.
 - Behoud en herstel historische buitenplaatsen.
 - Convenanten met terreinbeherende organisaties.
- Het beheer omvat in 2019 453 500 hectare bestaande natuur, de aangewezen Natuurbeschermingswetgebieden en het beheer van 18 Nationale Parken. Voor 2/3 van de bestaande natuur wordt door LNV budget ter beschikking gesteld. Het overige gedeelte valt onder de verantwoordelijkheid van andere overheden of wordt beheerd en gefinancierd door derden.
 - In 2018 worden 151 500 hectare nieuwe natuurgebieden en 27 000 hectare robuuste verbindingen beheerd. De EHS bestaat voor 90 000 ha uit beheersgebieden. In beheersgebieden wordt natuur gerealiseerd

via agrarisch natuurbeheer met behoud van de agrarische functie. Het beheer van natte natuur betreft 6500 hectare Zuid-Hollandse delta, IJsselmeergebied en Noord-Nederland. In 2018 worden 80 000 ha ganzenfoerageergebieden beheerd, waarvan 65 000 met inzet van agrarisch natuurbeheer.

- De omslag van minder verwerving naar meer agrarisch en particulier natuurbeheer in de nieuwe natuurgebieden en de robuuste verbindingen heeft geleid tot een wijziging van de taakstellingen voor agrarisch en particulier natuurbeheer. Na verwerving en inrichting komen circa 120 000 hectares nieuwe natuurgebieden en robuuste verbindingen in beheer bij Staatsbosbeheer of een particuliere natuurbeschermingsorganisatie (PNB.) Het overige gedeelte wordt gerealiseerd via particulier en agrarisch natuurbeheer.
- Nota Natuur voor Mensen, mensen voor natuur (aanbiedingsbrief TK 1999–2000, 27 235, nr. 1).

Verwijzing

Meetbare gegevens bij de operationele doelstelling

23.13 Beheren EHS	Oorspronkelijke taakstelling	Prognose restant taakstelling 1–1-2007	Taakstelling 2007–2013
NIEUWE EHS	275 000 ha	125 846 ha	73 410 ha
Particulier beheer	110 043 ha	57 924 ha	33 789 ha
– door PNB's	67 272 ha	25 283 ha	14 749 ha
– door functiewijziging	42 771 ha	32 641 ha	19 041 ha
Agrarisch natuur beheer	97 685 ha	38 067 ha	22 206 ha
Staatsbosbeheer	67 272 ha	12 275 ha	7 160 ha
BESTAANDE EHS	453 500 ha		
– door PNB's	182 174 ha		
– door Staatsbosbeheer	130 168 ha		
Behoud en herstel historische buitenplaatsen	200 plaatsen	200 plaatsen	200 plaatsen

23.14 Beheer natuur buiten EHS en beschermen van de internationale biodiversiteit

Motivatie

Nationaal

- Natuurbeheer, agrarisch natuurbeheer en landschapsbeheer.
- Voldoen aan de internationale verplichting om een of meer nationaal of internationaal belangrijke ecosystemen als nationaal park aan te wijzen.
- Het bieden van duurzame bescherming aan alle doelsoorten van het soortenbeleid.
- Subsidiëring van het LNV-aandeel in de kosten van verwerving van bestaande en nieuwe natuur (de subsidieregeling particuliere terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties).

Internationaal

- Voldoen aan de internationale verplichtingen die tot doel hebben het verlies aan biodiversiteit in de wereld een halt toe te roepen.
- Bijdragen aan een wereldwijde aanpak van een duurzame ontwikkeling en behoud van biodiversiteit.
- Identificeren van het PAN-Europees-Ecologische Netwerk.

Instrumenten

- Investeringsbudget Landelijk Gebied.

- Wet- en regelgeving zoals Flora- en faunawet, Vogel- en habitatrichtlijn, Internationale verdragen en richtlijnen binnen de EU, Subsidies.
- Overeenkomsten met internationale organisaties.
- Soortenbeschermingsprogramma 's, mogelijk geïntegreerd via de leefgebieden.
- Het beheer buiten de EHS heeft betrekking op bestaande natuur (door SBB en anderen) en agrarisch natuurbeheer (ganzenfoerageergebieden, wintergasten, weidevogels en natuurbraak.)
- Het soortenbeleid heeft als doelstelling om voor de belangrijkste doelsoorten tijdig duurzame bescherming te bieden. Voor alle doelsoorten wordt getracht een gunstige staat van instandhouding te realiseren.
- Nederland heeft zich in internationaal verband verplicht om grootschalige gebieden die één of meer nationaal of internationaal belangrijke ecosystemen vertegenwoordigen, als Nationaal Park aan te wijzen. Het voorgenomen stelsel van 18 nationale parken is met de instelling van het 18e park De Alde Feanen in 2006 afgerond. De aandacht gaat nu uit naar de kwaliteitsverbetering van de parken door uitbreiding, bevorderen van (ook internationale) samenwerking tussen de parken en uitvoering van een investeringsprogramma.
- De doelstelling van het internationale natuurbeleid wordt gerealiseerd door:
 1. het nakomen door Nederland van internationale verplichtingen;
 2. het actief bijdragen van Nederland in internationaal verband aan de wereldwijde aanpak van een duurzame ontwikkeling en behoud van de biodiversiteit. Dit vindt plaats door het versterken van beschermde gebieden, bufferzones en andere elementen van ecologische netwerken, het verduurzamen van het gebruik van biodiversiteit, met speciale aandacht voor agrobiodiversiteit en het verminderen van negatieve effecten van Nederlands handelen op de biodiversiteit in het buitenland.
 3. Het organiseren van de 14^e bijeenkomst van partijen van het CITES-verdrag

Verwijzing

Beleidsprogramma Biodiversiteit Internationaal (TK 2001–2002, 28 450, nr. 1)

Meetbare gegevens bij de Operationele Doelstelling

23.14 Beheer buiten EHS en beschermen internationale biodiversiteit	Taakstelling	Prognose restant taakstelling 1–1-2005	Prognose realisatie 2007
Agrarisch natuurbeheer buiten EHS	51 000 ha	23 763 ha	12 876 ha
– waarvan Ganzenfoerageergebied buiten EHS	30 000 ha	12 333 ha	12 333 ha
Bestaand bos, natuur en landschap	96 500 ha		
– door PNB's	48 628 ha		
– door Staatsbosbeheer	32 542 ha		
Internationale natuurprojecten en contributies	75 projecten	75 projecten	75 projecten

24 Landschap en Recreatie

Algemene beleidsdoelstelling

Behoud en ontwikkeling van landschap en een recreatief aantrekkelijk Nederland.

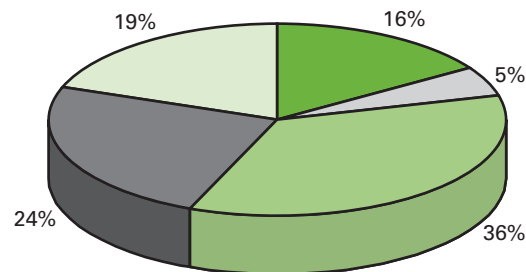
Omschrijving

Het landschap heeft belangrijke waarden voor de samenleving. De verschillende landschappen hebben een eigen identiteit en kwaliteit en vertegenwoordigen belangrijke cultuurhistorische, architectonische en ecologische waarden. Het Rijk wil het Nederlands landschap in al zijn diversiteit voor de toekomst behouden en ontwikkelen.

Alle Nederlanders willen zich in hun vrije tijd ontspannen. Het aanbod en de diversiteit van gebieden en plaatsen voor dagrecreatie is niet toereikend om tegemoet te komen aan maatschappelijke behoefte. De toegankelijkheid van het landelijk gebied voor recreatief gebruik is nog onvoldoende en staat bovendien onder grote druk. Daarom wil het Rijk het landelijk gebied aantrekkelijk en toegankelijk maken voor dagrecreatie. Het huidige accent in het beleid ligt op het realiseren van grootschalige recreatiegebieden in en om steden en op landelijke routenetwerken. Tevens is ruimte voor recreatief ondernemerschap noodzakelijk met name ter vergroting van het aanbod van recreatieve voorzieningen.

Procentuele verdeling uitgaven 2007 over operationele doelstellingen en apparaat

Landschap en recreatie

 Nationale Landschappen	 Landschap Algemeen
 Recreatie in en om de Stad	 Recreatie algemeen
 Apparaatsuitgaven	

Verantwoordelijkheid LNV

LNV is verantwoordelijk voor:

- Vier nationale beleidsprioriteiten: nationale landschappen, recreatie om de stad (RodS), landelijke routenetwerken en beheer recreatieve voorzieningen. De minister van VROM is mede verantwoordelijk voor de ruimtelijke aspecten bij de uitvoering van nationale landschapsbeleid.
- De Rijksdoelen die via het ILG worden gerealiseerd. Deze staan herkenbaar opgenomen onder de operationele doelen. LNV stelt hiertoe het budget ter beschikking aan de provincies.
- Faciliteren en stimuleren van activiteiten gericht op het generieke landschapsbeleid, de genoemde beleidsdoelstellingen en van overige zaken, zoals projectfinanciering en landschapsplanning.
- Versterking recreatiesector, onder andere door het leveren van kennis en deskundigheid.

Succesfactoren

Behalen van deze beleidsdoelstelling hangt vooral af van de

- Samenwerking met regionale en lokale overheden en de participatiebereidheid van particuliere organisaties.

Maatschappelijk effect

Het behalen van de beide algemene beleidsdoelstellingen heeft als effecten:

- Behoud van de landschappelijk kwaliteiten van de nationale landschappen;
- Verbeterde kernkwaliteiten (natuurwaarde, culturele waarde, gebruikerswaarde en belevingswaarde) van nationale en overige landschappen;
- Toegankelijke recreatiegebieden op zowel het platteland als in en om de stad;
- Toegenomen gebruikerswaarde van recreatiegebieden.

De uitwerking van de indicatoren die samenhangen met het Meerjarenprogramma voor een Vitaal Platteland zal dit jaar plaatsvinden, zodat de indicatoren en bijbehorende streefwaarden in de begroting van 2008 volledig kunnen worden opgenomen.

Verwijzing

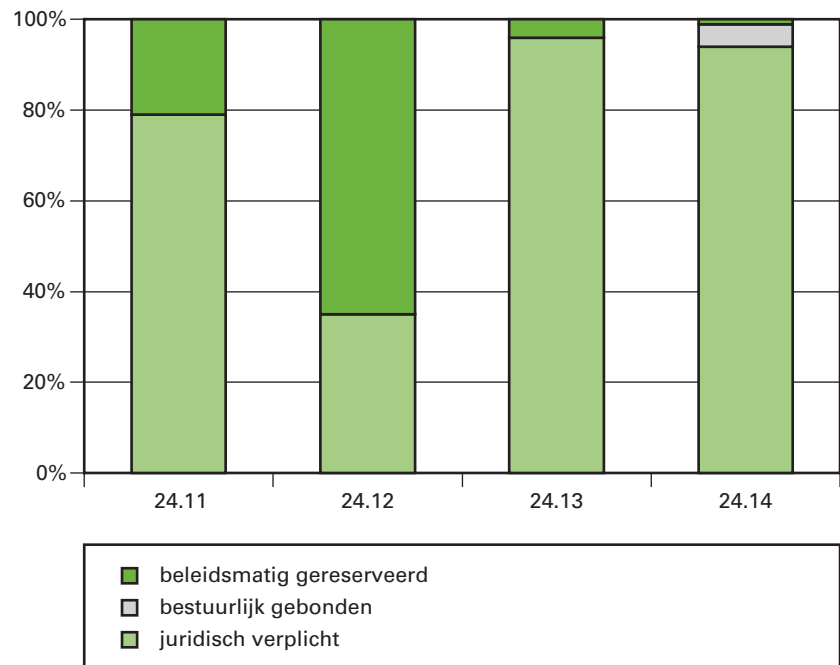
- Agenda Vitaal Platteland (TK 2004–2005, 29 576, nr. 1).
- Nota Ruimte (TK 2004–2005, 29 435, nr. 154).
- Nota Belvedere (TK 1998–1999, 26 663, nr. 2).
- Meerjarenprogramma-2 (TK 2005–2006, 29 576, nr. 19).

Budgettaire gevolgen van beleid

Bedragen x € 1 000)							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Verplichtingen	160 115	133 803	143 518	126 062	126 644	125 673	113 477
Uitgaven	140 562	151 125	162 237	144 781	145 363	144 392	130 926
Programma-uitgaven	110 381	123 740	130 715	112 650	113 634	113 025	100 430
– Waarvan juridisch verplicht			114 180	98 823	99 785	99 600	89 749
24.11 Nationale Landschappen <i>waarvan ILG</i>	19 020	18 931	25 842	22 986	25 872	26 536	25 203
– Nationale landschappen <i>waarvan niet ILG</i>			20 429	17 473	20 359	21 463	20 130
– Versterking, beheer en behoud landschapskwaliteiten	6 603	8 903	1 929	1 929	1 929	1 929	1 929
– Cultuurhistorie/Belvedere		2 722	440	440	440		
– Monitoring en onderzoek	952	1 212	3 044	3 144	3 144	3 144	3 144
– Landinrichting	11 465	6 094					
24.12 Landschap Algemeen <i>waarvan ILG</i>	6 055	6 040	8 100	4 846	3 081	2 141	2 141
– Landschap generiek <i>waarvan niet ILG</i>			2 874	2 719	953	13	13
– Projectfinanciering	3 155	3 126	5 226	2 127	2 128	2 128	2 128
– Inrichting, verbeteren ruimtelijke natuur	2 900	2 914					
24.13 Recreatie om de stad <i>waarvan ILG</i>	45 524	50 655	57 314	48 052	48 412	48 679	39 596
– Recreatie om de stad (grootschalig groen) <i>waarvan niet ILG</i>			54 580	45 333	45 673	45 924	39 582
– Verwerving recreatie in en om de stad	36 498	27 004					
– Inrichting recreatie in en om de stad	6 126	20 737					

Bedragen x € 1 000)							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
– Kaderwet LNV projectbijdrage	2 900	2 914	2 734	2 719	2 739	2 755	14
24.14 Recreatie algemeen <i>waarvan ILG</i>	39 782	48 114	39 459	36 766	36 269	35 669	33 490
– Groene Hart Impuls			10 321	7 321	6 821	6 221	4 051
– Routenetwerken <i>waarvan niet ILG</i>			5 437	5 437	5 437	5 437	5 437
– Inrichting voor toegankelijkheid buiten nationale landschappen	4 510	3 454					
– Routenetwerken	4 856	5 631	225	225	225	225	225
– Groene Hart Impuls	1 793	14 889					
– Kennis en deskundigheid voor recreatie	2 366	2 514	2 230	2 136	2 137	2 137	2 134
– Staatsbosbeheer voor recreatieve voorzienin- gen	22 003	20 919	20 539	20 540	20 542	20 542	20 536
– Midden-Delfland en Grevelingen	4 254	707	707	1 107	1 107	1 107	1 107
Apparaatsuitgaven	30 181	27 385	31 522	32 131	31 729	31 367	30 496
U24.21 Apparaat	5 135	4 254	4 138	4 138	4 139	4 139	4 138
U24.22 baten-lastendiensten	25 046	23 131	27 384	27 993	27 590	27 228	26 358
Ontvangsten	3 727	800	750	750	750	750	750

Grafiek budgetflexibiliteit

Toelichting op de apparaatuitgaven

Bedragen x € 1 000	
Raming 2007	
Ambtelijk Personeel Directie Platteland	3 474
Ambtelijk Personeel Directie Natuur	260
Materieel	404
Overig apparaat	0
Bijdrage aan DLG	26 577
Bijdrage aan DR	717
Bijdrage aan AID	90
Totaal apparaatuitgaven	31 522

Toelichting op de ontvangsten

Bedragen x € 1 000	
Raming 2007	
Overige	750
Totaal ontvangsten	750

Overzicht onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van beleid

	Onderzoek onderwerp	AD of OD	A. start B. afgerond	Vindplaats
Beleidsdoorlichting	Landschap en recreatie	24	A. 2010	–
Overig evaluatieonderzoek	Regeling BOL (Landschapsontwikkelingsplan) Mid term evaluatie ILG	24.12 24.11 en 24.13	B. 2006 A. 2010	

Bij de ILG afspraken is voorzien in een midtermevaluatie (MTE) in 2010. Hierbij zullen Rijk en provincies bestaande afspraken herijken.

24.11 Nationale Landschappen

Motivering

Behouden, beheren en versterken van de unieke landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke kwaliteiten van 20 Nationale Landschappen.

Instrumenten

- De Wet Inrichting Landelijk gebied; via het ILG worden subsidies verleend ten behoeve van: investeringsprojecten; agrariërs en terreinbeherende organisaties t.b.v. landschapsbeheer (Programma beheer, Groene Diensten, Landschapsbeheer Nederland); Landschapsbeheer Nederland t.b.v. Meetnet Kleine Landschapselementen.
- De Nationale Landschappen zullen door de provincies exact worden begrensd op basis van door het Rijk aangegeven globale gebiedsaanduiding in de Nota Ruimte. De planologische bescherming conform de voorwaarden die hierover gesteld zijn in de Nota Ruimte wordt gerealiseerd in de provinciale streekplannen. Met de provincies zullen op basis van de provinciale uitvoeringsprogramma's in ILG-verband prestatieafspraken over Nationale Landschappen worden gemaakt over investerings- en beheersmaatregelen.
- Het Rijk concentreert zijn verantwoordelijkheid en middelen voor het landschapsbeheer en investeringen in landschap in de Nationale Landschappen.
- Het Rijk heeft een specifieke verantwoordelijkheid voor het behoud en de ontwikkeling van de cultuurhistorie in de Nationale Landschappen. Een deel van het Belvedere-budget is daarom ingebracht in het ILG.
- Ook buiten de reikwijdte van het ILG zet het Rijk zich in om het Belvédère doel «behoud door ontwikkeling» te realiseren (Nota Belvédère). Dit gebeurt onder andere door de subsidieregeling Belvédère en door het activiteitenprogramma van het projectbureau Nieuwe Hollandse Waterlinie. In 2005 is het actieprogramma ruimte & cultuur (ARC) van start gegaan. Hierin zijn de activiteiten van het Belvedere-beleid gestroomlijnd met activiteiten van het architectuurbeleid.
- Monitoring en evaluatie: Het Rijksbeleid voor Nationale Landschappen zal grotendeels door de provincies worden uitgevoerd. Ter evaluatie van dit beleid heeft het Rijk wel een taak om de beschreven kernkwaliteiten van de Nationale Landschappen te monitoren. Daarvoor wordt in overleg met het ministerie van VROM en het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP) een meetsysteem opgezet en per landschap metingen uitgevoerd.

- Voorlichting: Voor de ontwikkeling en instandhouding van de 20 Nationale Landschappen is draagvlak bij burgers, ondernemers en maatschappelijke organisaties noodzakelijk. LNV heeft daartoe in 2006 in overleg met provincies een communicatieplan opgesteld voor voorlichtings- en communicatieactiviteiten voor het brede publiek en landelijke organisaties. Daaraan zal in 2007 uitvoering worden gegeven.

Verwijzing

- Actieprogramma Ruimte & Cultuur (TK 2004–2005, 30 081, nr. 1).

Meetbare gegevens bij de operationele doelstelling

ILG						
Indicator	Restant taakstelling per 1 januari 2005	Raming 2005–2006 (obv UC)	Planning 2007–2013 (obv ILG)	Tabel	Bron	
Aantal hectares verworven bos en landschap	664	166	498	23	Rapport nulmeting	
Aantal hectares ingericht bos & landschap	2 946	–	2 946	40	Rapport nulmeting	
Aantal hectares ingericht landschap in km ²	2 403	–	2 403	40	Rapport nulmeting	

Niet ILG						
Indicator	Realisatie-waarde	Peildatum	Raming 2007	Streef-waarde	Planning	Bron
Nulmeting kwaliteit Nationale landschappen	0-metingen	2006	10	20	2008	LNV
Communicatie-acties Nationale landschappen	0-acties	2006	2	14	2013	LNV

24.12 Landschap algemeen

Motivatie

Het Rijk heeft de provincies de verantwoordelijkheid gegeven voor de basiskwaliteit van het landschap. Deze is omschreven als behoud en versterking van de natuurlijke, culturele, gebruiks- en belevingskwaliteit van het landschap. Het Rijk heeft hierbij een faciliterende en stimulerende rol. Dit komt bijvoorbeeld tot uitdrukking in de rol van de rijksadviseur voor het landschap. Om provincies en gemeenten verder te ondersteunen en te stimuleren ontwikkelt het Rijk in 2006 de Handreiking Kwaliteitsagenda Landschap.

Instrumenten

- Voorlichting en communicatie.
- Wet Inrichting Landelijk Gebied.
- Investeringsbudget Landelijk Gebied.
- Projectfinanciering. Hieronder vallen o.a. Programmering Groeneveld; financiering architectuurinstellingen, ontwerpateliers e.d.
- Monitoring en evaluatie.

Verwijzing

- Actieprogramma Ruimte & Cultuur (TK 2004–2005, 30 081, nr. 1).

Meetbare gegevens bij de operationele doelstelling

Subsidiering van landschapsontwikkelingsplannen (LOP's) vond plaats met behulp van de Regeling Besluit Ontwikkeling Landschappen (BOL). De BOL regeling heeft een tijdelijk karakter en is in 2006 geëvalueerd.

Besloten is om de regeling niet opnieuw te verlengen. Het Rijk verwacht van provincies en gemeenten dat zij de landschapsontwikkeling integraal meenemen in de plannen voor gebiedsontwikkeling. De prestatie «aantal LOP's bij gemeentes» is derhalve komen te vervallen.

24.13 Recreatie om de stad

Motivatie

Het Rijk wil 16 000 ha Recreatie om de Stad (RodS), grootschalig groen, realiseren. Hiervan zullen delen specifiek in rijksbufferzones worden gerealiseerd. Van belang is dat het grootschalig groen intensief gebruikt wordt, goed bereikbaar is vanuit de woonomgeving – met name via voetpaden en fietspaden – en volledig opengesteld en gratis toegankelijk is. Ook wil het Rijk meer groen in de stad. Het realiseren van dit zogenaamde openbaar grootschalig groen loopt via de convenanten die in het kader van GSB zijn afgesloten met de 31 grote steden.

Instrumenten

- Wet- en regelgeving, waaronder de Wet Inrichting Landelijk Gebied (WILG).
- Het Investeringsbudget Landelijk Gebied.
- Het Plattelands Ontwikkelings Programma (POP-2).
- Het uitvoering geven aan rijksconvenanten en -samenwerkingsverbanden, zoals het Bufferzoneconvenant.
- Convenant Grote Steden Beleid (GSB). Op 1 januari 2005 is het tweede Investeringsregeling Stedelijke Vernieuwing ingegaan. Deze loopt tot 31 december 2009.

Verwijzing

- Agenda Vitaal Platteland (TK 2004–2005, 29 576, nr. 1).
- Nota Ruimte (TK 2004–2005, 29 435, nr. 154).
- Meerjarenprogramma-2 (TK 2005–2006, 29 576, nr. 19).

Meetbare gegevens bij de operationele doelstelling

ILG						
Indicator	Taakstelling	Restant taakstelling per 1 januari 2005	Raming 2005–2006 (obv UC)	Planning 2007–2013 (obv ILG)	Tabel	Bron
1. Verwerven RodS	15 942 ha	6 413 ha	1 522 ha	4 096 ha	20	Rapport nulmeting
2a. Inrichten RodS (nieuw)	15 942 ha	9 630 ha	1 533 ha	1 739 ha	39	Rapport nulmeting
2b. Inrichten RodS (lopend)	–	–	–	2 380 ha	–	MJP2
2c. Inrichten RodS (km's)	n.v.t.	23 km	–	23 km	40	Rapport nulmeting

Niet ILG						
Indicator		Realisatie-waarde	Peildatum	Streef-waarde	Planning	Bron
1. Regionaal groen		0 ha	2005	492 ha	2010	MJP2

24.14 Recreatie algemeen

Motivatie

Het Rijk wil een hoogwaardig voorzieningenniveau in recreatiegebieden en financiert hiertoe de recreatieve beheeropgave van Staatsbosbeheer en het recreatieschap Midden Delfland. Daarnaast scheidt het Rijk ruimte voor recreatief ondernemerschap. Bovendien wil het Rijk 492 ha regionaal groen gekoppeld aan grote woningbouwlocaties realiseren in 2010. Daarbij is van belang dat deze gebieden volledig opengesteld en gratis toegankelijk zijn.

De toegankelijkheid van het landelijk gebied voor recreatief medegebruik wordt onder andere versterkt door het realiseren en instandhouden van landelijke, aaneengesloten routenetwerken voor wandelen (4750 km), fietsen (4500 km) en varen (4400 km) in 2013 en hier bekendheid aan te geven. Concreet gaat het om het kwalitatief verbeteren van de reeds bestaande Landelijke Routenetwerken (LR) voor wandelen, fietsen en varen door knelpunten in de routes op te lossen.

Instrumenten

- Wet Verzelfstandiging Staatsbosbeheer.
- Wet Inrichting Landelijk Gebied
- Investeringsbudget Landelijk Gebied.
- Regeling Rijksrecreatieschappen. Hierin is uitsluitend nog de bijdrage voor Midden Delfland opgenomen. De bijdrage aan Grevelingen wordt in termijnen afgekocht en de reguliere rijksbijdrage via de LNV begroting is hierdoor vervallen.
- Het uitvoering geven aan rijksconvenanten en -samenwerkingsverbanden, het Meerjarenprogramma Ontsnippering, het Nationaal Bestuursakkoord Water en het convenant over de uitvoering beleidsvisie recreatietoervaart.

Verwijzing

- Agenda Vitaal Platteland (TK 2004–2005, 29 576, nr. 1).
- Nota Ruimte (TK 2004–2005, 29 435, nr. 154).
- Meerjarenprogramma-2 (TK 2005–2006, 29 576, nr. 19).

Meetbare gegevens bij de operationele doelstelling

Indicator	Taakstelling	Restant taakstelling per 1 januari 2005	Raming 2005–2006 (obv UC)	Planning 2007–2013 (obv ILG)	Tabel	Bron
1a. LR: varen	4 400 km	2 306 km	512 km	1 794 km	29	Rapport nulmeting
1b. LR: fietsen	4 500 km	p.m.	p.m.	p.m.	28	Rapport nulmeting
1c. LR: wandelen	4 750 km	p.m.	p.m.	p.m.	27	–
2a. Toegankelijkheid (ha)	n.v.t.	295 ha	–	295 ha	40	Rapport nulmeting
2b. Toegankelijkheid (km's)	n.v.t.	445 km	–	445 km	40	Rapport nulmeting

Niet ILG			
Recreatieterreinen (excl. rijksrecreatieschappen)	Realisatie ha in beheer 2005	Begroting 2006	Begroting 2007
Staatsbosbeheer	216 901 ha	218 702 ha	220 500 ha

25 Voedselkwaliteit en Diergezondheid

Algemene beleidsdoelstelling

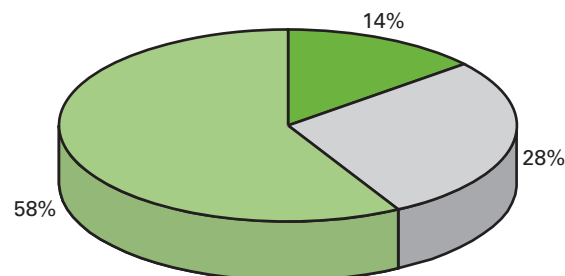
Een kwalitatief hoogwaardig voedselaanbod en consumptiepatroon en een hoog gezondheidsniveau van de Nederlandse veestapel.

Omschrijving

Deze doelstelling richt zich zowel op de productie als consumptie van voedsel. Dierhouders, producenten en consumenten hebben hierin een eigen verantwoordelijkheid. Dierhouders en producenten van voedsel zijn primair verantwoordelijk voor het waarborgen van de diergezondheid en voedselveiligheid. Consumenten hebben een eigen verantwoordelijkheid om op een zorgvuldige en veilige manier met voedsel om te gaan. LNV heeft als taak om – veelal in internationaal en Europees verband – eisen en voorwaarden te stellen waarbinnen partijen hun verantwoordelijkheid kunnen invullen en LNV controleert op transparante en consequente wijze. Zo worden de gezondheidseffecten van voedselrisico's beheerst, en blijft het vertrouwen in voedsel behouden.

Procentuele verdeling uitgaven 2007 over operationele doelstellingen en apparaat

Voedselkwaliteit en diergezondheid

	Bevorderen van kwalitatief hoogwaardig voedselaanbod en consumptiepatroon
	Handhaven diergezondheidsniveau
	Apparaatsuitgaven

Verantwoordelijkheid LNV

In internationaal en Europees verband worden normen gesteld aan de voedselkwaliteit en diergezondheid. LNV draagt namens Nederland bij aan het totstandkomen van deze normen. Binnen de internationale kaders:

- stelt LNV eisen en voorwaarden waarbinnen de voedselproductie kan plaatsvinden en controleert op transparante en consequente wijze;
- stelt LNV eisen en voorwaarden aan de preventie, early warning en effectieve bestrijding van dierziekten;
- zorgt LNV dat de consument in staat wordt gesteld om een geïnformeerde keuze te kunnen maken ten aanzien van voedselkwaliteit.

LNV is op de beleidsterreinen voedselkwaliteit en diergezondheid verantwoordelijk voor het bieden van de (wettelijke) kaders waarbinnen producenten en consumenten elk hun verantwoordelijkheid kunnen invullen. LNV is ook verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van wettelijke kaders.

Op het gebied van voedselveiligheid deelt LNV de verantwoordelijkheid

met VWS. LNV is verantwoordelijk voor de vleeskeuring en voor de goedkeuring van de hygiënecodes voor bedrijven in de primaire productie.

Op het gebied van diergezondheid is LNV in geval van een uitbraak van een besmettelijke dierziekte verantwoordelijk voor een zo snel en effectief mogelijke bestrijding van de ziekte.

Succesfactoren

Het behalen van deze doelstelling hangt af van:

- de naleving van het normenkader ten aanzien van voedselveiligheid, kwaliteit, handel en diergezondheid;
- bewustzijn en bereidheid van de consumenten, producenten en retail tot een verantwoorde productie, behandeling, aankoop en bereiding van voedsel;
- de mogelijkheid om aangifteplichtige dierziekten buiten Nederland te houden.

Maatschappelijk effect

Het behalen van deze doelstelling heeft als beoogde maatschappelijke effecten dat:

- vertrouwen van consumenten, EU en handelspartners in in Nederland geproduceerd voedsel wordt behouden;
- dieren gezond zijn en blijven en de kosten van uitbraken van dierziekten worden beperkt.

Indicator	Referentiewaarde	Peil datum	Raming 2007	Streefwaarde	Planning	Bron
Het vertrouwen van consumenten in voedsel	3,1	2004	3,1	Behoud consumentenvertrouwen	–	VWA-monitor voedselveiligheid VWA
Aantal bedrijven besmet met een aangifteplichtige dierziekte	60	2005	0	0	–	

De VWA meet jaarlijks het vertrouwen van consumenten in voedsel. Dit wordt uitgedrukt in een waarde op de schaal 1–5 (hoe hoger de waarde hoe hoger het vertrouwen).

Omdat een zo klein mogelijk aantal (0) uitbraken van aangifteplichtige ziekten een permanent geldende doelstelling is, is voor deze streefwaarde geen einddatum opgenomen in de kolom «Planning». Dat zich desondanks besmettingen voordoen is onvermijdelijk; zo was er bijvoorbeeld in 2005 sprake van 37 bedrijven waarop scrapie werd geconstateerd en 12 gevallen van Psittacose. De aantallen betreffen bedrijven die onderzocht zijn naar aanleiding van een klinische verdenking en positief bevonden dieren uit de reguliere monitoringsprogramma's (bijv. BSE en TSE).

De omvang van de kosten en gevolgschade bij een uitbraak van een dierziekte wordt per uitbraak geëvalueerd. Daarom zijn hiervoor geen jaarlijkse raming en streefwaarde opgenomen.

Verwijzing

- Nota voedselveiligheid (TK 2004–2005, 26 991, nr. 115 en 119).

Budgettaire gevolgen van beleid

Bedragen x € 1 000							
25 Voedselkwaliteit en diergezondheid	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Verplichtingen	109 978	124 473	75 847	70 933	70 641	70 640	68 013
– waarvan garanties							
Uitgaven	110 856	124 473	75 847	70 933	70 641	70 640	68 013
Programma-uitgaven	55 735	72 131	31 718	30 918	30 719	30 719	28 110
– waarvan juridisch verplicht			14 145	12 645	12 645	12 645	12 645
25.11 Bevorderen van kwalitatief hoogwaardig voedselaanbod en consumptiepatroon	27 932	55 077	10 542	12 142	11 842	11 842	11 840
– Risicomanagement	1 904	1 630	3 446	3 946	3 646	3 646	3 645
– Voedselveiligheid	7 922	1 779	2 000	2 500	2 500	2 500	2 500
– Consument, transparantie en ketenomkering	85	4 198	4 426	5 026	5 026	5 026	5 025
– Destructie	17 934	47 000					
– Biotechnologie	87	40	240	240	240	240	240
– Overig (erkenning BSE laboratoria)		430	430	430	430	430	430
25.12 Handhaven diergezondheidsniveau	27 803	17 054	21 176	18 776	18 877	18 877	16 270
– Preventieve diergezondheid	448	105	200	200	200	200	200
– I&R	4 715	5 419	4 500	2 900	2 900	2 900	2 900
– Monitoring, early warning en bewaking	9 546	3 224	5 191	5 191	5 192	5 192	5 190
– Handhaving veterinaire veiligheid	1 224	230	685	685	685	685	680
– Crisisorganisatie en -management	3 691	4 660	6 300	6 300	6 300	6 300	6 300
– Overig (BSE, BTW-varkenspest, Vogelpest (AI), schikking fokverbod KVP, overig)	8 179	3 416					
– AI-Vaccinonderzoek			4 300	3 500	3 600	3 600	1 000
Apparaatsuitgaven	55 121	52 342	44 129	40 015	39 922	39 921	39 903
U25.21 Apparaat	7 429	6 739	6 718	6 705	6 549	6 549	6 545
U25.22 baten-lastendiensten	47 692	45 603	37 411	33 310	33 373	33 372	33 358
ONTVANGSTEN	15 295	40 854	14 770	5 970	6 070	6 070	3 470

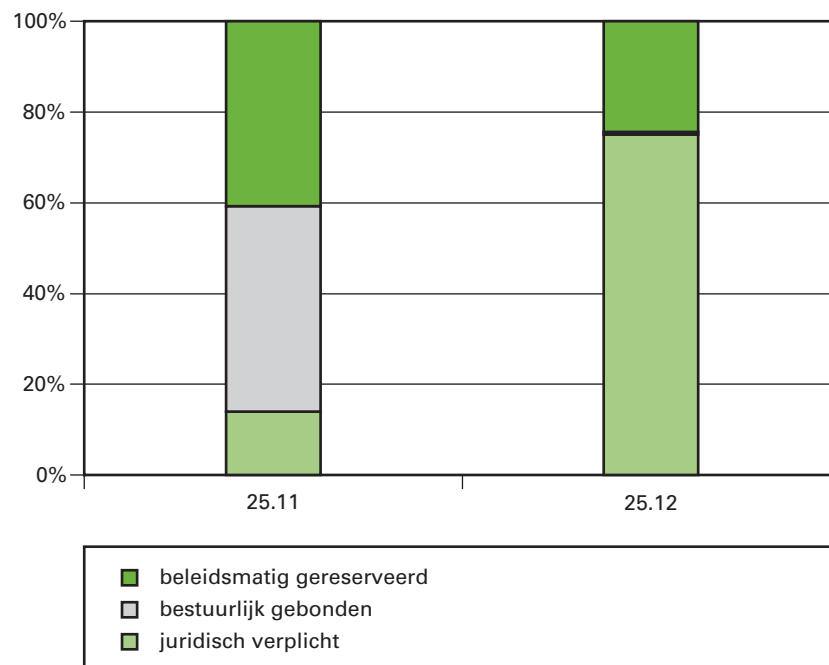
Toelichting op de programma-uitgaven:

De uitgavenraming in 2006 zijn incidenteel hoog omdat € 32 mln is toegevoegd voor Destructie.

In de ontvangstenraming 2006 wordt uitgegaan van € 24 mln EU-ontvangsten AI 2003.

Uit het FES wordt € 15 mln beschikbaar gesteld voor AI-vaccinontwikkeling. Van dit bedrag wordt € 5 mln als een renteloze lening versterkt die vanaf 2011, met € 1 mln per jaar aan het FES wordt terugbetaald.

Grafiek Budgetflexibiliteit

Toelichting op de apparaatsuitgaven

	Raming 2007
Ambtelijk Personeel Directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid	5 173
Ambtelijk Personeel RDA	125
Materieel	1 141
Overig apparaat	528
Bijdrage aan VWA	22 050
VWA BTW-compensatie	5 220
Bijdrage aan AID	8 326
Bijdrage aan DR	1 566
Totaal apparaatsuitgaven	44 129

De BTW-compensatie houdt verband met de overdracht roosvleeskeuringen naar het bedrijfsleven.

Toelichting op de ontvangsten

	Raming 2007
EU-bijdrage AI	0
Uitvoering I&R varkens	2 040
Overdracht roosvleeskeuring en BTW compensatie	8 000
AI-Vaccinontwikkeling	4 300
Overig	430
Totaal	14 770

Overzicht onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van beleid

	Onderzoek onderwerp	AD of OD	A. start B. afgerond	Vindplaats
Beleidsdoorlichting	Voedselkwaliteit Diergezondheid	25	A. 2007 B. 2007	
Effectenonderzoek ex post	Voedselveiligheid	25.11	A. 2006 B. 2007	
	Diergezondheid	25.12	A. 2006 B. 2007	
Overig evaluatieonderzoek				

25.11 Bevorderen van kwalitatief hoogwaardig voedselaanbod en consumptiepatroon

Motivatie

Het voedselkwaliteitsbeleid richt zich op het brede spectrum aan waarden dat verbonden is met de productie en consumptie van voedsel. Het Rijk wil niet alleen een hoog voedselveiligheidsniveau handhaven, maar ook bevorderen dat andere kwaliteitsaspecten worden geïntegreerd in de voedselkolom. Producenten en handelaren worden aangezet tot de productie en afzet/levering van kwalitatief hoogwaardige producten, daarbij strevend naar verhoging van het nalevingsniveau van de ketenpartijen. Consumenten, inclusief de jeugd, worden gestimuleerd om, op basis van een adequate informatievoorziening, een bewuste en – vanuit kwaliteitsperspectief gezien – verantwoorde keuze te maken bij de samenstelling van het voedselpakket. Daarbij wil het Rijk de consument ook bewust maken van het belang van een zorgvuldige voedselbehandeling en -bereiding. Uiteindelijk doel is het voedingspatroon bij consument én jeugd te verbeteren en de gezondheidseffecten als gevolg van voedselrisico's te beheersen.

Instrumenten

- Wet- en regelgeving (meest Europese wet- en regelgeving op het gebied van voedsel- en diervoederveiligheid en diergeneesmiddelen, Deconstructiewet, Kaderwet Diervoeders, Diergeneesmiddelenwet, Landbouwwet, Wet uitvoering Diergeneeskunde, hygiënecodes op het gebied van traceerbaarheid, Regeling vleeskeuring en HACCP, Gezondheids- en welzijnswet voor Dieren).
- Overleg/coördinatie/diplomatie (internationale samenwerking, interdepartementaal overleg crisismanagement en terrorismebestrijding).
- Inspecties/controle (controle en handhaving van wet- en regelgeving door AID en VWA, keuring dierlijke (bij)producten, inclusief de Beleidsagenda hormonen en de Kaderwet diervoeders).
- Voorlichting, communicatie en educatie (voorlichting over biotechnologie en I&R).
- Risicomanagement: implementeren en uitvoeren van bovengenoemde Europese regelgeving voor de veiligheid van diervoeders en voedingsmiddelen van plantaardige en dierlijke oorsprong; onderzoek en monitoring zoönosen en TSE's; bepaling beleidsstandpunt inzake antibioticumresistentie; bijdrage aan scrapiefokkerijprogramma en aan het COKZ.
- Voedselveiligheid: uitvoeren van pilotprojecten en onderzoek t.b.v. de ontwikkeling van toezicht op controle in de diervoedersector; uitvoering van de pilots alternatieve verwerking slachtafval; versterking

internationale samenwerking door middel van capacitybuilding, verlenen van technische assistentie en ondersteuning exportcertificering.

- Consument, transparantie en ketenomkering: subsidies aan het Voedingscentrum Nederland (€ 3,6 mln. basis- en projectsubsidie) en de Consumentenbond; voorlichting, communicatie en educatie; openbaarmaking van controlegegevens uit de pilotprojecten, uitvoeren van bijbehorende evaluatie en aanzet geven tot een definitieve vormgeving van openbaarmaking van controlegegevens; introductie smaaklessen op basisscholen; verzorgen van themabijeenkomsten Consumentenplatform; onderzoek naar risico's en kansen bij nanotechnologie en verbreding van de afweging t.a.v. voedselveiligheidsmaatregelen ten opzichte van andere voedselkwaliteitswaarden.
 - Destructie: subsidie (overheidsbijdrage) op destructie t.b.v. transport en verwerking kadavers.
 - Crisismanagement en -organisatie, inclusief oefeningen en beleidsstrategie chemisch, biologisch, radiologisch en nucleair (CBRN) terrorisme.
- Verwijzing
- Nota «Veilig voedsel voor iedereen; een gezamenlijke verantwoordelijkheid» (TK 2004–2005, 26 991, nr. 115) Brief «verantwoordelijkheidsverdeling tussen VWS en LNV voor voedselveiligheid» (TK 2004–2005, 26 991, nr. 119).
 - Brief «Uitvoering destructiewetgeving» (TK 2005–2006, 27 495, nr. 32).
 - Brief «Openbaarmaking controlegegevens Voedsel en Waren Autoriteit» (TK 2005–2006, 26 991, nr. 138).
 - Jaarverslag van de Voedsel en Waren Autoriteit over het jaar 2005.

Meetbare gegevens bij de Operationele doelstellingen

Indicator	Referentiewaarde	Peildatum	Raming 2007	Streefwaarde	Planning	Bron
Aantal positief bevonden dieren uit monitoring BSE	3	2005	blijvend laag	0	2008	VWA
Aantal positief bevonden bedrijven uit monitoring scrapie	37	2005	15–35*	5–25*	2008	VWA
Productie van voedsel cf. Hygiëneverordeningen, conform nalevingsniveau van X%	geen	2004	85%	90%	2008	VWA/AID
Nalevingsniveau aanmelden kadavers gemiddeld over sectoren rund, varken, schaap/geit	75–99%**	2004	95%	95%	2008	AID
Vastgelegde toezichts-arrangementen op basis van toezicht op controle***	0	2005	2	–	–	VD
Aantal projecten ikv capacitybuilding	2	2005	4	5	2007	VD
Beschikbare actuele beleidsstrategie t.a.v. CBRN-terrorisme	actueel	2005	geactualiseerd	actueel houden	permanent	VD
Aantal basisscholen met smaaklessen	beperkt aantal	2005	500	500	2007	VD/DK

* Op basis van te verwachten EU besluitvorming zal de monitoringintensiteit met ingang van 2007 mogelijk met een factor 2.5 toenemen, hetgeen van invloed zal zijn op het aantal positief bevonden bedrijven.

** verschilt per sector

*** omdat het instrument «toezicht op controle» zich nog in de fase van pilotprojecten bevindt, is het momenteel niet mogelijk om streefwaarden vast te stellen na 2007.

25.12 Handhaven diergezondheidsniveau

Motivatie

Het diergezondheidsbeleid is gericht op het voorkomen van uitbraken van aangifteplichtige dierziekten. Indien zich desondanks toch een uitbraak voordoet, zijn de inspanningen van LNV erop gericht dat de gevolgen van een uitbraak van een dierziekte beperkt blijven. In dat geval staan centraal het behoud van de gezondheid van de dierpopulatie en de bescherming van de volksgezondheid tegen risico's die verband houden met dierziekten. Daarbij wordt rekening gehouden met de intrinsieke (eigen) waarde van het dier en worden verstoringen van de (inter)nationale handel zo veel mogelijk voorkomen.

Instrumenten

- Wet- en regelgeving (Europese wet- en regelgeving op het gebied van diergezondheid en dierziektebestrijding, Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren).
- Overleg/coördinatie/diplomatie (beïnvloeding van het Europese dierziektebeleid, beleidsdraaiboeken dierziektecrises, productie en beheer van vaccinvoorraden).
- Inspecties/controle (controle en handhaving van wet- en regelgeving door AID en VWA).
- Nederlandse inzet voor aanpassing Europees non-vaccinatiebeleid.
- Preventieve diergezondheid: voorlichting en communicatie over bestrijding en preventie, inclusief de hobbydierhouderij; project informatie- en toezichtsnetwerk.
- Identificatie en registratie: implementatie en voorlichting nieuwe EU regelgeving m.b.t. I&R schapen en geiten, inclusief nieuwbouw centrale database I&R schapen en geiten, continuering I&RVL varkens.
- Monitoring, early warning en bewaking: onderzoek en monitoring van dierziekten als scrapie, en BSE.
- Handhaving veterinaire veiligheid: door middel van het uitvoeren van bewakingsprogramma's brucellose, leukose, brucella, KVP, MKZ, AI, etc.
- Crisisorganisatie en -management: bijdrage aan crisisorganisatie dierziekte en voedselveiligheid; organisatie van paraatheidsoefeningen; onderzoek en stimulatie vaccinproductie en voorraadbeheer vaccins; opstellen en actualiseren van beleidsdraaiboeken.
- AI-vaccinontwikkeling: een vierjarig onderzoek voor het ontwikkelen van kansrijke kandidaatvaccins, diagnostische testen en vaccinatiestrategieën voor toepassing op gehouden pluimvee. Dit onderzoek wordt gefinancierd uit het FES.

Verwijzing

- Begroting Diergezondheidsfonds 2007.
- Brief over wijziging «Convenant financiering bestrijding besmettelijke dierziekten LNV-PVV-PPE-PZ» (TK 2004–2005, 29 800 F, nr. 6).
- Brief over preventiebeleid dierziekten schapensector, elektronische identificatie schapen- en geitensector en scrapie-aanpak (TK 2004–2005, 29 683 en 29 800 XIV, nr. 3).

Meetbare gegevens bij operationele doelstellingen

Indicator	Referentie- waarde	Peil datum	Raming 2007	Streef- waarde	Planning	Bron
Early warning bestrijdingsplichtige ziekten: aantal dagen tussen besmetting (vermeerderd met de ziekteafhankelijke incubatieperiode) en ontdekking	20	2005	8	4	2010	evaluatie
Vaccinbanken	2	2006	3	3	2008	VD
Aantal beleidsdraaiboeken voor bestrijdingsplichtige ziekten en voedselkwaliteit	5	2005	13	16	2008	VD
Controles I&R rund	5%	2006	5%	5%	permanent	AID
Controles I&R schapen en geiten	3%	2006	3%	3%	permanent	AID

26 Kennis en Innovatie

Algemene beleidsdoelstelling

Hoogwaardige kennis voor het agrofoodcomplex en de groene ruimte en optimale benutting van deze kennis.

Omschrijving

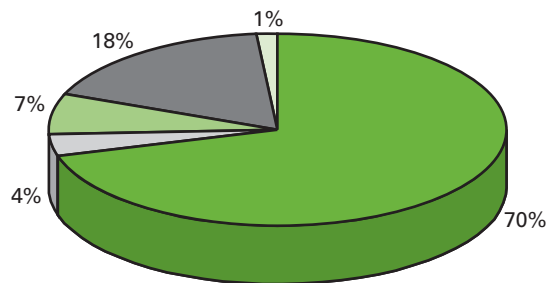
Kennis en innovatie zijn belangrijk voor de realisatie van de beleidsdoelstellingen van LNV. Veranderingen in concurrentiepositie en maatschappelijke randvoorwaarden binnen alle LNV-sectoren vragen om regelmatige herijking van kennisnetwerken, kennisvoorzieningen en instrumenten teneinde optimale kennisbenutting door actoren en beleid te bereiken.

LNV opteert voor een integraal kennis- en innovatiebeleid waarbij regionaal en (inter)nationaal wordt samengewerkt. De grotere rol van de EU komt specifiek voor kennisbeleid tot uitdrukking in onder andere de Lissabonafspraken (vermindering voortijdig schoolverlaten, verhoging van opleidingsniveau, deelname leven lang leren, het stimuleren van beta-studies). LNV zet er op in dat voor Nederland belangrijke thema's op de EU-onderzoeksagenda (Zevende Kaderprogramma) komen. Bovendien werkt LNV mee aan de ontwikkeling van gezamenlijke onderzoeksagenda's met andere landen, rond thema's als voedselkwaliteit, plantgezondheid en biologische landbouw.

De beschikbare kennis kan sneller ontsloten en benut worden o.a. door meer samenwerking van universiteiten, onderzoeksinstituten en bedrijven. Binnen de Groene Kennis Coöperatie wordt samengewerkt tussen groene kennisinstellingen. Voor het (beroeps)onderwijs is een belangrijke rol weggelegd, niet alleen voor de opleiding van toekomstige beroepsbeoefenaren, maar ook als partij bij regionale kenniscirculatie en innovatie. Leerlingen en docenten komen immers meer dan voorheen in contact met de beroepspraktijk en onderzoek via onder andere stages, leerbedrijven en kenniskringen.

Procentuele verdeling uitgaven 2007 over operationele doelstellingen en apparaat

Kenis en innovatie

- Waarborgen van het kennisstelsel
- Benutten van samenhang tussen instellingen
- Vernieuwen van het kennisstelsel
- Ondersteunen van LNV-beleid met kennis
- Apparaatsuitgaven

Verantwoordelijkheid LNV

LNV is verantwoordelijk voor het in stand houden van de kennisbasis voor de agrofoodsector en de groene ruimte. Daarnaast faciliteert LNV de benutting van kennis binnen LNV en bij stakeholders.

LNV wil vooroplopen met het groene kennissysteem door pro-actief in te spelen op kennisbehoeften vanuit stakeholders en het LNV-beleid. Ontwikkeling, verspreiding en toepassing van kennis en onderwijs moeten aansluiten op datgene wat voor innovaties nodig is en waar ondernemers en andere maatschappelijke partijen behoefte aan hebben. LNV is bezig de huidige infrastructuur die sterk kennisgedreven is om te buigen naar een meer innovatiegedreven structuur. Via een Beleidskader kennisbenutting wordt bewerkstelligd dat ontwikkelde kennis een maximaal maatschappelijk effect heeft. Het groene beroepsonderwijs moet meer benut worden voor kenniscirculatie ter ondersteuning van LNV-beleid. Vernieuwing en samenwerking van het initiële onderwijs zijn daarvoor een noodzakelijke voorwaarde. Hierover zijn met de gezamenlijke groene kennisinstellingen binnen de Groene Kennis Coöperatie meerjarenafspraken gemaakt (2006–2010) in het verlengde van gezamenlijke afspraken met OCW per geleding. Er is met de instellingen een toegesneden overleg- en uitvoeringsstructuur ingericht.

Samengevat zorgt LNV dat:

- het kennisstelsel wordt gewaarborgd en vernieuwd;
- de samenhang tussen instellingen wordt verbeterd en bestendig;
- de ontwikkeling en benutting van kennis in het agrofoodcomplex en de groene ruimte wordt bevorderd in lijn met de beleidsdoelstellingen van LNV.

Succesfactoren

Samenwerking met bedrijven en andere overheden (op nationaal en internationaal niveau), onderwijs- en onderzoeksinstituten is onontbeerlijk om kennis in de maatschappij te verankeren.

Maatschappelijk effect

Behalen van deze doelstelling heeft als effect dat:

- kennis in het agrofoodcomplex en de groene ruimte bijdraagt aan innovatief ondernemerschap, duurzaam ondernemen, veilig voedsel, levende natuur en vitaal platteland;
- er voldoende gekwalificeerde beroepsbeoefenaren zijn voor het agrofoodcomplex en de groene ruimte;
- er een internationaal hoogwaardig kenniscentrum is voor agrofoodcomplex en groene ruimte (in de vorm van Wageningen Universiteit en Researchcentrum).

Indicator	Referentie-waarde	Peildatum	Raming 2007	Streef-waarde	Planning	Bron
Percentage kennisinstellingen (WUR, HBO-groen) dat voldoet aan visitatienormen ¹	100%	2005	100%	100%		instellingen
Gediplomeerde uitstroom groen onderwijs						instellingen
● VMBO	7 200	2004/2005	7 200	Stabiel		
● MBO	6 531	2004/2005	6 531	Stabiel		
● HBO	1 808	2004/2005	1 808	Stabiel		
● WO	1 038	2004/2005	1 038	Stabiel		
Percentage gediplomeerden met een baan op minimaal eigen niveau						Stoas-onderzoek
● MBO-BBL	45%	2004	45%	Stijging		
● MBO-BOL	49%	2004	49%	Stijging		
● HBO	66%	2004	66%	Stijging		
● WO	60%	2004	60%	Stijging		
Percentage gediplomeerden met een baan in de eigen richting						Stoas-onderzoek
● MBO-BBL	53%	2004	53%	Stabiel		
● MBO-BOL	61%	2004	61%	Stabiel		
● HBO	68%	2004	68%	Stabiel		
● WO	74%	2004	74%	Stabiel		
Aantal promoties WU	192	2005	192	Stabiel		WU
Benutting van afgerond onderzoek in beleidsproces LNV ²	70%	2005	70%	80%		LNV

¹ De onderzoeksinstellingen van DLO worden afzonderlijk één maal per vier jaar gevisiteerd door een (internationaal) panel van deskundigen. De onderzoeksscholen van Wageningen Universiteit, waarbinnen alle onderzoek is georganiseerd, worden eenmaal per 6 jaar beoordeeld door de KNAW op thematische organisatie van onderzoek en de kwaliteit van opleiding van jonge onderzoekers. Opleidingen van universiteiten en hogescholen worden binnen een cyclus van 6 jaar gevisiteerd door een visiterende en beoordelende instantie die wordt erkend door de NVAO volgens de systematiek van de NVAO.

² Voor deze indicator wordt gestreefd naar verbreding van de gemeten benutting naar maatschappelijke benutting.

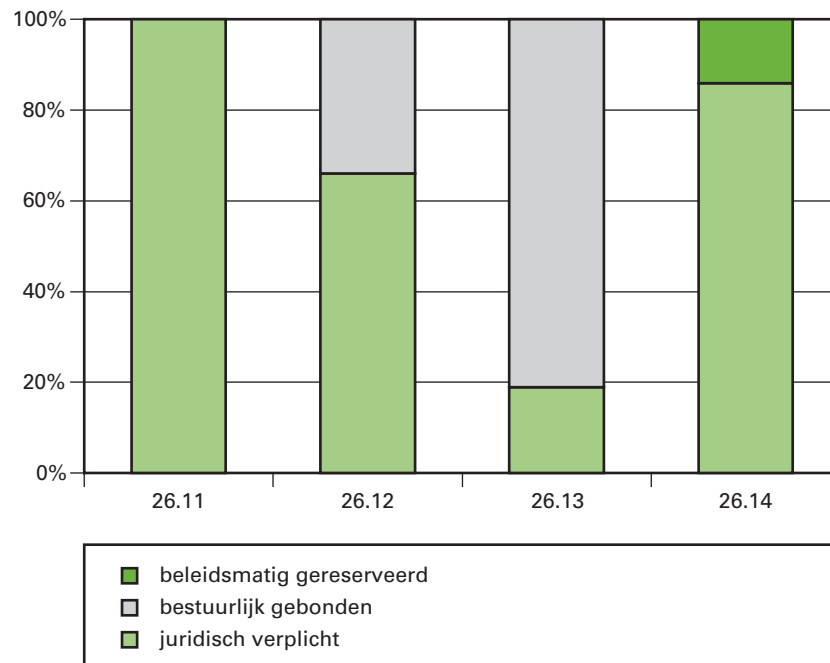
Verwijzing

- Beleidsbrief groen onderwijs 2010 (TK 2001–2002, 27 417, nr. 5).
- Plan van aanpak harmonisatie groen onderwijs (TK 2003–2004, 27 417, nr. 7).
- Uitvoering plan van aanpak harmonisatie groen onderwijs (TK 2005–2006 27 417 nr. 10).
- Meerjarenafpraak Groene Kennis Coöperatie («Kennis voor kwaliteit van leven» Meerjarenafpraak 2006–2010. Groene kennisinstellingen, Groene Kennis Coöperatie en LNV. 20 juni 2006).

Budgettaire gevolgen van beleid

Bedragen x € 1 000							
26 Kennis en Innovatie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Verplichtingen	882 992	935 095	893 722	884 110	890 076	881 892	877 495
– waarvan garanties	0	0	0	0	0	0	0
Uitgaven	864 588	884 942	900 204	892 938	896 424	895 914	890 658
Programma-uitgaven	859 640	871 310	886 895	879 617	883 102	882 592	877 341
– waarvan juridisch verplicht	859 640	871 310	803 694	602 896	600 796	600 260	599 950
26.11 Waarborgen van het kennisstelsel	605 666	620 407	634 683	635 772	637 028	638 426	642 295
– Bekostiging WU	140 717	140 966	140 364	140 597	141 623	142 200	142 094
– Bekostiging DLO	32 581	37 412	42 149	42 069	42 097	42 124	46 457
– Bekostiging groen onderwijs HBO/MBO/VMBO	431 504	440 747	450 890	451 826	452 027	452 821	452 464
– Afrika Studiecentrum/ Akademie- hoogleraren	864	1 282	1 280	1 280	1 281	1 281	1 280
26.12 Benutten van samenhang tussen instellingen	34 390	32 892	33 419	33 455	33 460	33 460	33 433
– Bijdrage InnovatieNetwerk	3 220	3 761	3 798	3 798	3 799	3 799	3 797
– Bijdrage IPC's	17 779	14 902	15 030	15 062	15 064	15 064	15 052
– AEQUOR	4 245	4 270	4 261	4 262	4 262	4 262	4 259
– Coöperatie incl. ICT	4 053	4 684	4 048	4 050	4 051	4 051	4 046
– Overige subsidies ondersteuningsstructuur	5 093	5 275	6 282	6 283	6 284	6 284	6 279
26.13 Vernieuwen van het kennisstelsel	33 382	52 298	61 167	54 624	56 175	54 267	45 178
– Onderzoeksvernieuwing	2 204	8 750	9 550	10 750	11 207	9 298	250
– Praktijkleren	12 500	12 750	18 018	18 019	18 021	18 021	18 009
– onderwijskundige innovatieprojecten	3 342	4 062	4 070	4 070	4 071	4 071	4 067
– Subsidies onderwijsvernieuwing	15 336	26 736	29 529	21 785	22 876	22 877	22 852
26.14 Ondersteunen van LNV-beleid met kennis	186 202	165 713	157 626	155 766	156 439	156 439	156 435
– DLO onderzoeksprogramma's	106 412	83 882	71 799	69 324	69 824	69 824	69 824
– Open programmering onderzoek	2 275	5 412	8 601	8 851	9 201	9 201	9 201
– Stimuleringsprogramma's	5 966	11 363	8 500	8 540	8 140	8 140	8 140
– DLO wettelijke onderzoekstaken	63 321	54 427	53 942	53 863	53 863	53 863	53 863
– Regionale innovatie projecten	2 769	4 605	4 077	4 077	4 078	4 078	4 074
– Voorlichtingsprojecten	5 459	6 024	9 407	9 811	10 033	10 033	10 033
– Kenniskringen/lerende netwerken			1 300	1 300	1 300	1 300	1 300
Apparaatsuitgaven	4 948	13 632	13 309	13 321	13 322	13 322	13 317
26.21 apparaat	4 184	12 845	12 699	12 701	12 702	12 702	12 697
26.22 baten- lastendiensten	764	787	610	620	620	620	620
Ontvangsten	13 048	34 688	27 662	20 545	21 030	19 148	14 433

Grafiek budgetflexibiliteit

Toelichting op de apparaatsuitgaven

Bedragen x € 1 000	
	Raming 2007
Ambtelijk Personeel Directie Kennis	10 519
Ambtelijk Personeel InnovatieNetwerk	860
Materieel	1 220
Overig apparaat	100
Bijdrage aan DR	610
Totaal apparaatsuitgaven	13 309

Toelichting op de ontvangsten

Bedragen x € 1 000	
	Raming 2007
Rente en aflossing over de verstrekte lening aan de Stichting DLO inzake aankoop van grond en gebouwen	8 802
FES-ontvangsten	18 690
Overige ontvangsten	170
Totaal ontvangsten	27 662

Voor een aantal projecten zijn ten laste van het Fonds Economische Structuurversterking (FES) middelen aan de LNV-begroting toegevoegd.

Overzicht onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van beleid

	Onderzoek onderwerp	AD of OD	A. start B. afgerond	Vindplaats
Beleidsdoorlichting	Effectiviteit van het kennis- en innovatie beleid	26.11/26.14	A. 2005 B. 2006	
Effectenonderzoek ex post				
Overig evaluatieonderzoek	<ul style="list-style-type: none"> – Kennisbasis DLO – InnovatieNetwerk – Praktijkleren in het groene onderwijs – Regeling innovatie groen onderwijs – Beleidsondersteunend onderzoek – Open programmering onderzoek – Wettelijke onderzoekstaken – Voorlichting 	<ul style="list-style-type: none"> 26.11 26.12 26.12/26.13 26.13/26.14 26.14 26.14 26.14 26.14 	<ul style="list-style-type: none"> A. 2007 A. 2010 A. 2009 A. 2009 A. 2007 A. 2008 A. 2009 A. 2009 	

26.11 Waarborgen van het kennisstelsel

Motivatie

Een kwalitatief hoogwaardig en doelmatig functionerend en innovatief stelsel van groen onderzoek en onderwijs garanderen.

LNV hecht aan een solide kennisbasis op het terrein van voedsel en groen. LNV financiert in dit kader structureel een belangrijk deel van het fundamenteel onderzoek voor voedsel en groen via de Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek (DLO) als onderdeel van Wageningen UR. LNV oefent op de invulling van de kennisbasis invloed uit door op hoofdlijnen gewenste accenten aan te geven (strategische agenda). Een prioriteit is het Phytophthora-onderzoek waarvoor in 2006 € 9,9 mln. (FES-middelen voor meerdere jaren) beschikbaar is gesteld.

Het onderwijs (VMBO, MBO, HAO en Wageningen Universiteit), onder beleidsmatige verantwoordelijkheid van LNV, is een uiting van de sterke historische banden in de LNV-sectoren tussen onderwijs, onderzoek, voorlichting en bedrijfsleven. In het kader van de harmonisatie groen onderwijs volgt LNV het algemeen onderwijsbeleid. Als vakministerie stuurt LNV met name op de inzet en functies van het groen onderwijs voor de sector. Gelijke ontwikkelingsmogelijkheden voor groen en overig onderwijs zijn daarbij cruciaal. In 2007 wordt verder uitvoering gegeven aan de in januari 2006 vastgestelde brief Uitvoering plan van aanpak harmonisatie groen onderwijs.

Instrumenten

Onderzoek

- Regeling subsidie Stichting DLO voor subsidie van het Kennisbasis-onderzoek.

Onderwijs

- Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (WHW) op basis waarvan het hoger en wetenschappelijk onderwijs en onderzoek worden bekostigd, alsmede het hierop gebaseerde bekostigingsbesluit.
- Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) op basis waarvan AOC's (VBO en MBO) worden bekostigd.
- Wet op het Voortgezet Onderwijs (WVO) op basis waarvan categoriale scholen VBO, mavo's, scholengemeenschappen, en afdelingen praktijkonderwijs worden bekostigd.

- Wet op het Onderwijs Toezicht op basis waarvan het toezicht wordt uitgevoerd.
- Afspraken met betrekking tot (gelijke) bekostiging van onderwijs LNV t.o.v. OCW. Het betreft overeenkomstige behandeling bij mutaties in onderwijsvraag en als gevolg van beleidsintensiveringen of ombuigingen.
- Subsidies (Afrika Studie Centrum en Akademie Hoogleraren KNAW).
- Maatregelen ter verbetering van verantwoording, toezicht en controle.
- Kaders van KNAW en NVAO voor visitatie en beoordeling.

Verwijzing

- Beleidsbrief groen onderwijs 2010 (TK 2001–2002, 27 417, nr. 5).
- Plan van aanpak harmonisatie groen onderwijs (TK 2003–2004, 27 417, nr. 7).
- Uitvoering plan van aanpak harmonisatie groen onderwijs (TK 2005–2006, 27 417, nr. 10).

Meetbare gegevens bij de operationele doelstelling

Indicator	Referentiewaarde	Peildatum	Raming 2007	Streefwaarde	Planning	Bron
Positieve beoordeling van de kwaliteit						
• DLO	100%	2005	100%	100%		visitatierapporten
• WO/HBO	100%	2005	100%	100%		NVAO
• MBO/VMBO ¹	83%	2005	83%	100%		onderwijsinspectie
Financiële indicatoren onderwijsinstellingen op orde						
• WU	100%	2004	100%	100%		Jaarverslag WU
• HBO	17%	2004	100%	100%		jaarverslagen
• MBO/VMBO	85%	2004	100%	100%		jaarverslagen
Diplomering						
• WU (percentage van de uitstroom)	81%	2004/2005	≤81%	stabiel		WU
• HBO (percentage van de uitstroom)	65%	2004/2005	≤65%	stabiel		HAO-instellingen
• MBO (percentage van de uitstroom)	65%	2004/2005	≤65%	stabiel		AOC's
• VMBO (percentage van de uitstroom in klas 4)	95%	2004/2005	≤95%	stabiel		AOC's
Acceptabele tijdsduur waarin de kwalificatie wordt behaald ²						
• WO/HBO/VMBO	100%	2004/2005	100%	100%		OCW/HAO's/AOC's
• MBO	61%	2004/2005	100%	100%		AOC's

¹ De wet op het onderwijstoezicht bepaalt dat de onderwijsinspectie de kwaliteitszorg bij de instellingen periodiek beoordeelt. Weergegeven is het percentage van de instellingen dat aan de norm voldoet.

² De gemiddelde verblijfsduur van ingeschreven deelnemers waarin het eindexamen wordt behaald moet volgens de norm minder dan 15% boven het landelijk gemiddelde liggen. Het percentage geeft het aantal instellingen aan waar dit het geval is.

26.12 Benutten van de samenhang tussen instellingen

Motivatie

Kennis en faciliteiten delen tussen groene kennisinstellingen, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, LNV en overige departementen.

LNV wil samen met de instellingen investeren in een functionele, efficiënte en samenhangende ondersteuningsstructuur. Deze structuur is gericht op het delen van faciliteiten en kennis tussen (groene) kennis-

instellingen, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en LNV zowel bij structurele activiteiten (zie 26.11) als bij vernieuwingen (zie 26.13 en 26.14).

LNV zorgt dat de ondersteuningsstructuur, die deels specifiek groen is en deels onderdeel uitmaakt van de algemene infrastructuur (onderwijsbeleid OCW/innovatiebeleid EZ), in stand kan worden gehouden en zich kan ontwikkelen. De ontwikkelingen moeten aansluiten bij de veranderingen in de LNV-sectoren en bij algemene en «groene» onderwijsveranderingen. De doelstellingen en activiteiten voor vernieuwing van de initiële groene opleidingen (zie 26.13) en kenniscirculatie voor het LNV-beleid (zie 26.14) zijn daarbij richtinggevend. De uitwerking is vastgelegd in de meerjarenafspraken Groene Kennis Coöperatie.

Instrumenten

- Subsidie aan het InnovatieNetwerk voor het bij elkaar brengen van kennis uit praktijk- en onderzoekswereld ten behoeve van het ontwikkelen van innovaties.
- Afspraken over flankerende maatregelen met IPC's. Voornemen is dat bij wetsvoorstel per 1 januari 2007 de bekostigingsrelatie met IPC's wordt verbroken. De middelen voor het simuleren van praktijksituaties met specifieke en dure apparatuur en faciliteiten zullen dan vraaggestuurd worden ingezet.
- Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) op basis waarvan Aequor wordt bekostigd en het convenant betreffende toezicht op Aequor. Aequor zorgt in overleg met het bedrijfsleven voor selectie/begeleiding van leerbedrijven en een landelijke kwalificatiestructuur voor MBO (ontwikkeling naar een competentiegerichte kwalificering).
- Groene Kennis Coöperatie voor het benutten van gemeenschappelijke (ICT) voorzieningen (Groen Kennisnet).
- Subsidies aan overige ondersteunende instellingen. Ontwikkelen van leermiddelen (Ontwikkelcentrum). Het verzorgen van onderwijskundige begeleiding (LPC's).
Kwaliteitsverbetering examens MBO (KCE). Vernieuwing van de examens VMBO in aansluiting op competentiegericht MBO en toetsing (CITO). Dienstverlening vernieuwing groen onderwijs (WU Vakgroep ECS).

Verwijzing

- Beleidsbrief groen onderwijs 2010 (TK 2001–2002, 27 417, nr. 5).
- Plan van aanpak Harmonisatie groen onderwijs (TK 2003–2004, 27 417, nr. 7).
- Uitvoering plan van aanpak harmonisatie groen onderwijs (TK 2005–2006, 27 417, nr. 10).
- Meerjarenafspraken Groene Kennis Coöperatie («Kennis voor kwaliteit van leven» Meerjarenafspraken 2006–2010. Groene kennisinstellingen, Groene Kennis Coöperatie en LNV. 20 juni 2006).
- Convenant toezicht op Kenniscentra Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (Staatscourant 25-4, nr. 80).

Meetbare gegevens bij de operationele doelstelling

Indicator	Referentie- waarde	Peil datum	Raming 2007	Streef- waarde	Planning	Bron
Aantal leerlingcursistweken Innovatie- praktijkcentra (IPC's) ¹	17 886	2004/2005	17 886	stabiel		IPC's
Aantal leerbedrijven ²	23 800	2006	21 500	stabiel		Aequor
Aantal gedefinieerde profielen competentiegerichte kwalificatiestruc- tuur op het gebied van landbouw en natuurlijke omgeving	17	2004	30	stabiel		Aequor
Aantal beleidsthema's vastgelegd in virtueel kennisplatform.	3	2005	20	stabiel		LNV
Aantal aansluitingen Groen Kennisnet	45 145	2005	65 000	stabiel		LNV
Aantal ondersteunende projecten groen onderwijs	27	2005	27	stabiel		LNV

¹ Ingaande 2007 is bij wetsvoorstel de bekostigingsrelatie met de IPC's verbroken.
Er wordt met het oog op efficiency gestreefd naar een afname van het aantal leerbedrijven.

26.13 Vernieuwen van kennisstelsel

Motivatie

Stimuleren van vernieuwing van onderzoek en onderwijs in de groene onderzoek- en onderwijsinstellingen, in lijn met algemeen beleid van de overheid, maar rekening houdend met de specifieke situatie van het groene onderwijs en onderzoek.

Voor het onderzoek worden – in lijn met het kabinetsbeleid – drie strategische speerpuntprogramma's bij onderzoekinstellingen en samenwerkingsverbanden gefinancierd. LNV zet hierbij steeds in op een zo effectief mogelijke benutting van de beschikbare middelen voor de LNV-terreinen. Het project Transitie Duurzame Landbouw beoogt het inbedden van alle relevante partijen in een kennisketen om zodoende een duurzame, pluriforme en meerwaardige landbouw te bereiken. Voor de projecten TTI Groene Genetica en Potato Genome Sequencing werd in 2006 respectievelijk € 20 mln. en € 3 mln. (FES-middelen) beschikbaar gesteld.

Voor de onderwijsvernieuwing zijn Vitaal & Samen en het OCW-beleid richtinggevend c.q. kaderstellend. Het curriculum van de groene opleidingen zal steeds meer de vorm krijgen van een competentiegerichte leeromgeving met doorlopende leerlijnen. Deze richt zich op de individuele wensen en mogelijkheden van de leerling/student en op leren in een praktische context in aansluiting op de eisen vanuit de beroepspraktijk (bedrijfsleven). Onderwijsinstellingen kunnen zich op deze wijze ontwikkelen tot kenniscentra met een schakelfunctie tussen enerzijds (praktijk)onderzoek en LNV en anderzijds bedrijfsleven en maatschappij als geheel.

Instrumenten

Onderzoek

- Subsidie voor het stimuleren van samenwerkingsverbanden en strategische speerpuntprogramma's bij onderzoekinstellingen gericht op verbeteren kennisinfrastructuur (Transitie duurzame landbouw, TTI Groene Genetica en Potato Genome Sequencing).

Onderwijs

- Subsidie aan AOC's voor het stimuleren van praktijkleren (vraagsturing).

- Subsidie aan groene onderwijsinstellingen voor OCW-conforme vernieuwingsprojecten en/of vakdepartementale vernieuwing waaronder competentiegericht toetsen en examineren, leren op maat, leren in/uit de praktijk, nieuwe leertrajecten en instellen lectoren en kenniskringen binnen het hoger onderwijs. Door clustering in drie categorieën van de maatregelen naar aard (basisstrategie m.n. bekostiging, breedtestrategie indien OCW-conform bijv. innovatiebox en dieptestrategie voor specifieke projecten) wordt gestreefd naar efficiënte subsidieverstrekking.

De wijze van subsidieverstrekking zal in 2007 worden heroverwogen in relatie tot de meerjarenafspraken met de Groene Kennis Coöperatie. De huidige regeling Innovatie groen onderwijs wordt aangepast.

Verwijzing

- Beleidsbrief Groen Onderwijs 2010 (TK 2001–2002, 27 417, nr. 5).

Meetbare gegevens bij de operationele doelstelling

Indicator	Referentie-waarde	Peil datum	Raming 2007	Streef-waarde	Planning	Bron
● Aantal onderwijskundige innovatieprojecten groen onderwijs	55	2005	80	stabiel		LNV
● Aantal OCW-conforme projecten gericht op realiseren competentie-gerichte kwalificatiestructuur, doorlopende leerlijnen en verbetering kennis-circulatie ¹	40	2005	35	lager		LNV
● Doorstroom leerlingen ²						
– van VMBO- naar MBO-groen	33% ³	2005	≤33%	hoger		LNV
– van MBO-groen naar HBO-groen	13% ⁴	2005	≤13%	hoger		
Aantal kenniskringen/lectoren HBO-groen	11	2005	11	stabiel		HBO-raad

¹ Het betreft de projecten in het kader van de (OCW-conforme) breedtestrategie. Door clustering binnen de zogenaamde innovatiebox neemt het aantal afzonderlijke projecten af

² Het groene onderwijs is betrokken bij het onderzoek van de onderwijsinspectie naar de doorstroming in de beroepskolom

³ Daarnaast stroomt ca. 46% door naar het niet groen MBO

⁴ Betreft de doorstroom gediplomeerden MBO-groen niveau 3 en 4. Daarnaast stroomt ca. 5% door naar het niet groen HBO

26.14 Ondersteunen LNV-beleid met kennis

Motivatie

Kennisvragen uit het beleidsproces in relatie tot vraagstellingen van overheid, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven beantwoorden, wettelijke onderzoekstaken uitvoeren en kennisdoorstroming realiseren over beleidsmatige ontwikkelingen met betrekking tot de thema's van LNV-beleid.

LNV verstrekt onderzoeksopdrachten aan publieke en private instellingen. Opdrachten komen tot stand door het formuleren van kennisvragen uit het beleidsproces. Dit gebeurt bijna altijd in interactie met de vragende partijen en op basis van beleidsambities, verkenningen en maatschappelijke signalen. De onderzoeksopdrachten worden langs twee lijnen uitgezet. Er wordt gewerkt met programmering van DLO-activiteiten op basis van de regeling subsidie Stichting DLO. Om de scope van het beleidsondersteunende onderzoek te verbreden en onderzoek daar uit te zetten waar de meeste kennis aanwezig is worden ook opdrachten aanbesteed in een open kennismarkt. Een voorbeeld daarvan is het SBIR-programma. SBIR staat voor Small Business Innovation Research. De kern van het programma bestaat er uit dat de overheid een deel van haar O&O budget rechtstreeks bij het midden- en kleinbedrijf (MKB) aanbesteedt in

verschillende, opeenvolgende fasen. Het doel daarbij is het ontwikkelen van innovaties door het MKB op het gebied van maatschappelijk relevante thema's. In dat kader heeft LNV (in samenwerking met EZ) twee pilots gestart: «biobased economy» en «stimulering bio-innovatie».

Wettelijke onderzoekstaken zijn gebaseerd op wettelijke verplichtingen en internationale verdragen. Het betreft onderzoek naar diergezondheid, voedselveiligheid, visserij, natuur en milieu, genetische bronnen en economische informatievoorziening. LNV stelt deze taken veilig door structurele financiering van faciliteiten en de uitvoering van dit onderzoek. Deze taken worden met de financiering vastgelegd in uitvoeringsovereenkomsten.

LNV ziet een belangrijke rol voor het onderwijs weggelegd in de beantwoording van beleidsgerelateerde kennisvragen, met name in regionale netwerken met het midden- en kleinbedrijf. LNV wil het onderwijs meer benutten als schakel tussen enerzijds (praktijk)onderzoek en LNV en anderzijds de regionale ontwikkelingen (bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, e.d.). LNV stimuleert genoemde regionale ontwikkelingen via de eerder bij 26.13 aangeduide herziene innovatie-systematiek in relatie tot de Groene Kennis Coöperatie.

Betrokkenen moeten de juiste maatregelen kunnen treffen om aan doelstellingen van LNV-beleid te voldoen. Voor het communiceren met diverse doelgroepen worden voorlichtingsopdrachten verstrekt die aansluiten bij de LNV-hoofdthema's duurzaam ondernemen, veilig voedsel, levende natuur, vitaal platteland.

Via kenniskringen van belanghebbenden (lerende netwerken) wordt uitwisseling van kennis gestimuleerd.

Instrumenten

- Subsidie (Regeling subsidie Stichting DLO) voor onderzoeksprogrammering en wettelijke onderzoekstaken.
- Subsidie aan instellingen voor onderzoeksprojecten.
- Subsidie aan groene onderwijsinstellingen voor het in samenwerking met bedrijfsleven en onderzoeksinstellingen, bevorderen van kennisdoorstroming, kennisbenutting en professionaliseren van het groen onderwijs als kenniscentrum.
- Subsidies voor voorlichtingsprojecten.
- Subsidies aan kenniskringen/lerende netwerken: weidevogels en Overlevingsplan Bos en Natuur (OBN).

Verwijzing

- Meerjarenaafpraak Groene Kennis Coöperatie («Kennis voor kwaliteit van leven» Meerjarenaafpraak 2006–2010. Groene kennisinstellingen, Groene Kennis Coöperatie en LNV. 20 juni 2006).

Meetbare gegevens bij de operationele doelstelling

Indicator	Referentie- waarde	Peildatum	Raming 2007	Streef- waarde	Planning	Bron
● Percentage positief beoordeelde onderzoeksprogramma's DLO	100%	2004	100%	100%		LNV
● Aantal onderzoeken open programmering	30	2005	30	stabiel		LNV
● Aantal stimuleringsprogramma's	70	2005	70	stabiel		LNV
● Percentage jaarprogramma's WOT met positieve beoordeling	100%	2005	100%	100%		DLO
● Aantal regionale groene innovatieprojecten	77	2005	80	stabiel		LNV
● Aantal voorlichtingsprojecten	44	2005	45	stabiel		LNV
● Aantal lerende netwerken onderzoek	2	2006	2	stabiel		LNV

27 Bodem, water en reconstructie zandgebieden

Algemene beleidsdoelstelling

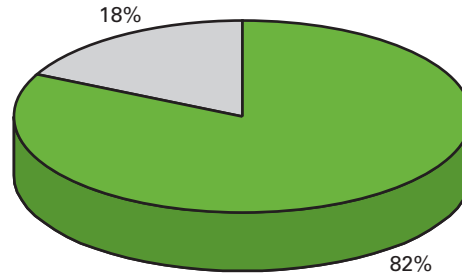
Het creëren van een vitaal platteland in de zandgebieden in Zuid- en Oost-Nederland.

Omschrijving

Het Rijk geeft prioriteit aan de reconstructie van de zandgebieden in Zuid- en Oost-Nederland (Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Brabant en Limburg). Het doel van deze reconstructie is het realiseren van een goede ruimtelijke structuur, in het bijzonder met betrekking tot duurzame landbouw, de natuur, het milieu en een duurzame waterhuishouding, alsmede het creëren van een aantrekkelijk woon-, werk- en leefklimaat in de zandgebieden.

Procentuele verdeling uitgaven 2007 over operationele doelstellingen en apparaat

Reconstructie

■ Reconstructie zandgebieden ■ Apparaatsuitgaven

Verantwoordelijkheid LNV

LNV is verantwoordelijk voor het wettelijk kader Reconstructie, middelen voor de Rijksdoelen en coördinatie van Rijksinzet. LNV faciliteert de provincies bij het tot stand komen van gebiedsgericht (integraal) beleid waarin de sectorale Rijksdoelen gerealiseerd worden. Voor bodem en water zijn respectievelijk VROM en V&W de eerst verantwoordelijke ministeries.

Het budget wordt via het ILG aan de provincies ter beschikking gesteld.

Succesfactoren

Behalen van deze doelstelling hangt af van het bestuurlijke draagvlak in de betreffende regio's.

Maatschappelijk effect

Het behalen van de algemene beleidsdoelstelling voor reconstructie zandgebieden heeft als effecten:

- Een verbeterde structuur van de landbouw in de extensiverings-, verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden;
- Een verbeterde structuur van bedrijvigheid in de reconstructiegebieden, zowel binnen als buiten de landbouw;
- Een adequaat voorzieningenniveau in de plattelandsgemeenten.

De uitwerking van de indicatoren die samenhangen met het Meerjarenprogramma voor een Vitaal Platteland zal dit jaar plaatsvinden, zodat de indicatoren en bijbehorende streefwaarden in de begroting van 2008 kunnen worden opgenomen.

Verwijzing

- Agenda Vitaal Platteland (TK 2003–2004, 29 576, nr. 1).

- Voortgangsrapportages Reconstructie (TK 2004–2005, 29 200, nr. 76; TK 2004–2005, 29 200, nr. 14; TK 2004–2005, 29 200, nr. 85).
- Meerjarenprogramma deel 2 (TK 2005–2006, 29 576, nr. 19).

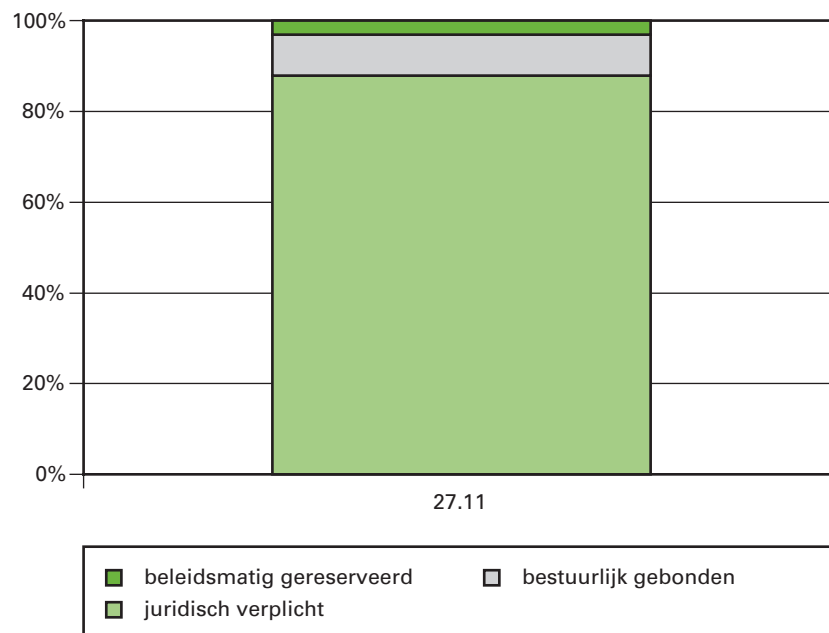
Budgettaire gevolgen van beleid

Bedragen x € 1 000							
27 Bodem, water en reconstructie zandgebieden	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Verplichtingen	68 974	46 511	107 307	99 702	100 412	108 429	86 794
Uitgaven	46 637	52 574	112 152	99 702	100 412	108 429	86 794
Programma-uitgaven waarvan juridisch verplicht	33 357	39 832	92 257 81 574	79 985 78 879	81 746 81 383	90 731 74 711	69 714 69 714
27.11 Reconstructie zandgebieden waarvan ILG	33 357	39 832	92 257	79 985	81 746	90 731	69 714
– Reconstructie zandgebieden waarvan niet ILG			81 574	78 879	81 383	74 711	69 714
– Flankerende maatregelen EHS	31	853					
– Duurzaam waterbeheer	27	9 388					
– Duurzame landbouw	27						
– Overige maatregelen	10	2 560					
– Agenda Vitaal Platteland	4 800	3 881	5 975				
– Rijksacties	4 028	2 687	2 614	1 106	363	16 020	
– Landschap			2 094				
– SGB UC 2001–2004		6 913					
– SBG UC 2005–2006	24 434	13 550					
27.12 Bodem en Water waarvan ILG							
– Duurzaam bodemgebruik							
– Bodemsanering							
– Waterbodemsanering							
Apparaatsuitgaven	13 280	12 742	19 895	19 717	18 666	17 698	17 080
27.21 Apparaat	193	180	178	178	178	178	178
27.22 Baten- lastendiensten	13 087	12 562	19 717	19 539	18 488	17 520	16 902
Ontvangsten	49	3 650					

Toelichting op de programmauitgaven

De hogere uitgaven vanaf 2007 zijn het gevolg van het volledig tot uitvoering komen van de reconstructie.

Grafiek budgetflexibiliteit

Toelichting op de apparaatsuitgaven

Zowel de programmauitgaven als de apparaatsuitgaven liggen vanaf 2007 op een hoger niveau als gevolg van het volledig tot uitvoering komen van reconstructieprojecten

	Raming 2007
Ambtelijk Personeel Directie Platteland	164
Materieel	14
Overig apparaat	-
Bijdrage aan DLG	19 717
Totaal apparaatsuitgaven	19 895

Toelichting op de ontvangsten

Bedragen x € 1 000	
	Raming 2007
EU inkomsten POP-2	p.m.
Totaal ontvangsten	p.m.

Overzicht onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van beleid

	Onderzoek onderwerp	AD of OD	A. start B. afgerond	Vindplaats
Beleidsdoorlichting	Bodem, water en reconstructie zandgebieden	27	A. 2010	-
Overig evaluatieonderzoek	- Reconstructiewet	27.11	A. 2007	-
	Mid term evaluatie ILG	27	A. 2010	-

In 2007 zal de evaluatie van Reconstructiewet plaatsvinden. Bij de ILG afspraken is voorzien in een midtermevaluatie (MTE) in 2010. Hierbij zullen Rijk en provincies bestaande afspraken herijken over reconstructie, bodem & water.

In 2006 heeft het Ministerie van V&W de Maatschappelijke Kosten Batenanalyse (MKBA) voor water opgestart. Daarnaast zal het Ministerie van VROM een MKBA opstarten voor Bodemsanering en een separate evaluatie houden over het Bodembesluit (operationeel doel 27.12).

27.11 Reconstructie zandgebieden

Motivatie

Het realiseren van een aantrekkelijk woon-, werk- en leefklimaat door het verbeteren van de ruimtelijke structuur van de zandgebieden, in het bijzonder ten behoeve van de landbouw, natuur, milieu en water.

De reconstructie zandgebieden is als zodanig geen Rijksdoel, maar een gebiedscategorie waarbinnen diverse doelen worden gerealiseerd. Deze doelen liggen op het terrein van:

- Flankerend natuurbeleid binnen en buiten de EHS. Het betreft het terugdringen van ammoniakemissie, ontsnippering robuuste verbindingen en verdrogingbestrijding;
- Duurzaam waterbeheer en duurzaam bodemgebruik;
- Realiseren van duurzame landbouw;
- Overige Rijksdoelen.

Instrumenten

- Wet- en regelgeving: de Reconstructiewet en de Wet Inrichting Landelijk Gebied (WILG).
- Investeringsbudget Landelijk Gebied.
- Rijksconvenanten en -samenwerkingsverbanden, zoals het Bufferzoneconvenant en het Meerjarenprogramma Ontsnippering en het Nationaal Bestuursakkoord Water.

Meetbare gegevens bij de operationele doelstelling

Indicator	Referentiewaarde	Peildatum	Raming 2007	Streefwaarde	Planning	Bron
Aantal gerealiseerde reconstructieplannen	0 plannen	2006	p.m.	12 plannen	2015	MJP-2

De vijf betrokken provincies hebben voor de in hun provincie gelegen reconstructiegebieden plannen opgesteld met bijbehorende uitvoeringsprogramma's. De reconstructieplannen zijn inmiddels goedgekeurd door het Rijk en moeten in 2015 zijn uitgevoerd.

27.12 Bodem en water

Motivatie

In aansluiting op de doelen in het MJP2 en het ILG is onder het Beleidsartikel 27 een extra operationeel doel «Bodem en Water» opgenomen. Op dit OD worden de middelen verantwoord die vanuit VROM en V&W beschikbaar worden gesteld ten behoeve van de ILG-doelen Waterkwali-

teit, bodemsanering en duurzaam bodemgebruik. Vanwege een goede aansluiting tussen het MJP2, het ILG en de Rijksbegroting is er voor gekozen reeds nu dit OD in de LNV-begroting op te nemen. Het bodemgebruik en de (water)bodemkwaliteit zijn op elkaar afgestemd. Realisatie vindt plaats binnen de kaders van o.a. de Beleidsbrief bodem en de Kaderrichtlijn Water. Verder vindt realisatie plaats van de gewenste bodemkwaliteit in het landelijk gebied door sanering, eveneens binnen kader van Beleidsbrief Bodem. Bij waterbodems is het doel het bereiken van een goede ecologische en chemische kwaliteit in het Nederlandse deel van de stroomgebieden van de Rijn, Maas, Schelde en Eems, plus de kwaliteit in de Noordzee. Voor waterkwaliteit, en daarnaast ook waterkwantiteit en veiligheid zie ook beleidsartikel 23 Natuur. De middelen voor deze OD zullen in de begroting 2008 worden opgenomen.

Instrumenten

- WILG per 1 januari 2007.
- Reconstructiewet.
- Investeringsbudget Landelijk Gebied.
- Nationale Beleidsbrief Bodem.
- Europese Bodemstrategie.
- EU Kaderrichtlijn Water.

Meetbare gegevens bij de operationele doelstelling

Voor bodem en water zijn vooralsnog geen indicatoren opgenomen omdat de middelen pas vanaf 2008 beschikbaar komen. De indicatoren zijn dan ook nog in ontwikkeling met uitzondering van bodemsanering. Hiervoor zal de realisatie van het aantal bodemprestatie eenheden (BPE) maatgevend zijn.

2.3. De niet-beleidsartikelen

28 Nominaal en onvoorzien

Omschrijving

Dit niet-beleidsartikel bevat de posten prijsbijstelling, loonbijstelling en onvoorzien.

Budgettaire gevolgen van beleid

Bedragen x € 1 000							
28 Nominaal en onvoorzien	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Verplichtingen	0	0	0	0	0	0	0
Uitgaven	0	0	0	0	0	0	0
28.11 Prijsbijstelling	0	0	0	0	0	0	0
28.12 Loonbijstelling	0	0	0	0	0	0	0
28.13 Onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0
Ontvangsten							

28.11 Prijsbijstelling

Op dit onderdeel worden de uit de aanvullende post prijsbijstelling ontvangen bedragen geboekt tot toerekening plaatsvindt aan prijsgevoelige begrotingsartikelen. De toerekening van de prijsbijstelling 2006 heeft inmiddels plaatsgevonden.

28.12 Loonbijstelling

Op dit onderdeel wordt de loonbijstelling verwerkt in het kader van algemene salarismaatregelen en de overige specifieke salarismaatregelen op het gebied van arbeidsvoorwaarden en premie sociale zekerheid. Vanuit dit artikel wordt de loonbijstelling toegedeeld aan de loongevoelige beleidsartikelen.

28.13 Onvoorzien

Onder artikel 28.13 «Onvoorzien» is de PIA inkoopstaakstelling (professioneel Inkopen en aanbesteden) en de taakstelling elektronische overheid opgenomen waarmee de LNV-begroting is verlaagd. Deze taakstellingen zijn nu verdeeld over de relevante artikelen.

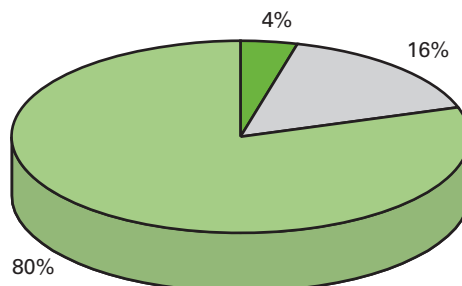
Omschrijving

29 Algemeen

Op dit artikel worden de uitgaven, zowel apparaat als programma, toegelicht die niet vallen onder de beleidsartikelen. Dit betreft de apparaatsuitgaven van een aantal algemene onderdelen van het kerndepartement, internationale contributies en de uitvoering van EU maatregelen door onder meer de productschappen.

Procentuele verdeling uitgaven 2007 over operationele doelstellingen en apparaat

Algemeen

Budgettaire gevolgen van beleid

Bedragen x € 1 000							
29 Algemeen	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Verplichtingen	238 409	221 530	217 447	220 411	217 366	217 361	222 467
Uitgaven	238 408	225 216	218 443	218 207	217 362	217 357	222 463
Programma-uitgaven	49 612	42 354	43 680	40 680	40 680	40 680	40 680
29.11 Internationale contributies	8 256	8 420	10 421	7 421	7 421	7 421	7 421
29.12 Uitvoering van EU-maatregelen	41 356	33 934	33 259	33 259	33 259	33 259	33 259
Apparaatsuitgaven	188 796	182 862	174 763	177 527	176 682	176 677	181 783
29.21 Apparaat	188 796	174 694	166 680	169 445	168 599	168 594	173 704
29.22 Baten-lastendiensten	0	8 168	8 083	8 082	8 083	8 083	8 079
Ontvangsten	420 646	282 121	281 944	281 944	281 944	282 190	281 823

29.11 Internationale contributies

LNV voldoet jaarlijks aan de contributieverplichtingen uit hoofde van het Nederlands lidmaatschap van internationale organisaties die zich bewegen op het beleidsterrein van LNV. De contributie aan de FAO (Food and Agricultural Organisation) van de Verenigde Naties is veruit de grootste en behelst ca. 80 procent van het budget voor internationale contributies. De FAO-contributie wordt toegerekend aan de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS). Dit is het cluster van buitenlanduitgaven en -ontvangsten op de Rijksbegroting.

29.12 Uitvoering van EU-maatregelen

Op dit artikel worden uitgaven geraamd die samenhangen met de uitvoering van het markt- en prijsbeleid van de Europese Unie. Concreet gaat het hier om de interventiekosten, de medebewindskosten, de uitgaven uit hoofde van de apurementprocedure en de kosten van schikkingen die samenhangen met de uitvoering van de Regeling Superheffing. Onder «interventiekosten» worden de kosten van in-, op- en uitslag verstaan van de marktordeningproducten zuivel, rundvlees en granen.

De medebewindskosten betreffen de vergoedingen voor taken die door de productschappen in medebewind worden verricht. Deze taken omvatten de uitvoering van maatregelen in het kader van het markt- en prijsbeleid van de Europese Unie en hebben in hoofdzaak betrekking op het opleggen van heffingen, het verlenen van exportrestituties, alsmede de administratie hiervan. Onder apurement vallen de uitgaven in het kader van financiële correcties door de Europese Commissie op de uitkering van Europese subsidies.

Toelichting op de apparaatsuitgaven

Bedragen x € 1 000	
	Raming 2007
Personeel algemene leiding en stafdirecties	34 145
Personeel overige directies	34 356
Materieel	23 091
Materieel Ministerie algemeen en huisvesting	37 181
Overig personeel en post-actieven	37 907
Bijdrage aan AID	8 083
Totaal apparaatsuitgaven	174 763

Personeel algemene leiding en stafdirecties betreffen de personele uitgaven van de algemene leiding en de stafdirecties Bureau Bestuursraad, Personeel en Organisatie, Financieel Economische Zaken, Informatiemanagement en Facilitaire Zaken, de Auditdienst en de directie Voorlichting.

Personeel overige directies betreffen de personele uitgaven voor de directies Juridische Zaken, Internationale Zaken (inclusief de vertegenwoordiging buitenland) Regionale Zaken en de projectdirecties.

Op dit artikel worden tevens de algemene concernbrede materiële uitgaven geraamd, zoals huisvestings- en automatiseringsuitgaven, die niet zijn toe te rekenen aan de beleidsartikelen.

Voorts wordt geraamd de bijdrage voor opsporingsactiviteiten van de AID. Voor deze activiteiten is vooraf niet aan te geven ten laste van welk beleidsartikel een opsporingsonderzoek plaats vindt. In het jaarverslag zal deze toedeling naar beleidsartikelen voor de opsporingsactiviteiten wel plaatsvinden.

Bedragen x € 1 000	
	Raming 2007
Landbouweffingen	270 000
EU-ontvangsten	5 684
Overige ontvangsten	6 260
Totaal ontvangsten	281 944

De ontvangsten hebben met name betrekking op de landbouweffingen. In de bijlage Europese geldstromen worden de ontvangsten uit hoofde van de landbouweffingen nader toegelicht. Daarnaast worden op dit artikel ontvangsten geraamd voor de uitvoering van EU-landbouwmaatregelen. Tot slot is sprake van diverse overige ontvangsten, met name apparaatsontvangsten.

3. BEDRIJFSVOERING

Organisatorische ontwikkelingen

De met de Houtskoolschets van 2002 ingezette herinrichting van de LNV-organisatie is in 2006 nagenoeg afgerond. Aan de orde is nog de bundeling van financieel-uitvoerende taken van het kernministerie en van de ondersteunende personeelsgerichte taken. Dit laatste houdt verband met de beoogde vorming van een Rijksbreed P-direkt. Oogmerk is dat de nieuwe gevormde Dienst Uitvoering ICT (DICTU) een baten-lasten dienst wordt. In 2007 start de voorhangprocedure.

Uit de prognoses van de ontwikkelingen van het personeelsbestand afgezet tegen de prognoses van de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt blijkt dat LNV extra moet investeren in arbeidsmarktbeleid om ook op termijn de juiste mensen te kunnen werven en behouden. Daartoe is een scenario-instrument ontwikkeld waarmee binnen LNV per dienstonderdeel de behoefte kan worden bepaald. In 2007 zal dit breder binnen LNV worden toegepast. In dat kader wordt ook de extra inzet op diversiteitsbeleid en leeftijdsbeleid in 2007 voortgezet.

Een vergroting van de wendbaarheid en flexibiliteit van de Rijksoverheid is een belangrijk beleidsdoel waaraan LNV in 2007 werkt zowel in de eigen organisatie als in interdepartementaal verband.

Pilot baten-lasten verantwoording

Conform de afspraak met de Tweede Kamer zal over 2007 naast de wettelijk voorgeschreven verantwoording in het Jaarverslag eveneens een zgn baten-lasten verantwoording worden afgelegd. Het is de bedoeling via deze pilot inzicht te verwerven over drie domeinen:

- Ontstaat er beter informatie, met name voor het Parlement, over de kosten van beleid, gezien vanuit een meerjarig kader.
- Wordt de bedrijfsvoering binnen een departement doelmatiger.
- Wat zijn de mogelijke consequenties voor een rijksbrede invoering van het baten-lastenstelsel.

Een projectorganisatie bij LNV bereidt samen met Financiën de te treffen maatregelen en voorzieningen alsmede de realisatie van deze «andere verantwoording» over Hoofdstuk XIV voor.

Europese geldstromen

De aanwijzing van Dienst Regelingen van LNV als Nederlandse Certificeringsautoriteit voor betalingsaanvragen bij de Europese Structuurfondsen krijgt in 2007, het eerste jaar van de nieuwe EU-programmaperiode die tot 2013 loopt, effect. Daarnaast zal DR met ingang van het EU-begrotingsjaar 2007 (dat op 15 oktober a.s. aanvangt) de zgn. betaalorgaanfunctie voor maatregelen gefinancierd uit het Europees Landbouw garantiefonds (ELGF) overnemen van de productschappen. De productschappen blijven wel in medebewind als gedelegeerde organen mede-uitvoerder van de regelingen. De Dienst Landelijk gebied (DLG) is aangewezen voor de uitvoering van de maatregelen gefinancierd uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO). De nieuwe financieringsverordening van de EU leidt onder meer tot de introductie van een «borgingsverklaring» (af te geven door het hoofd van een betaalorgaan bij de jaardeclaratie) en een nieuwe verdeling tussen EU en lidstaat van de financiële last (50/50) bij lang openstaande terugvorderingen van betalingen aan eindbegunstigden.

P-Direkt

LNV neemt deel aan de interdepartementale samenwerking op het vlak van salarisbetaling en de administratieve personeelsprocessen. In dat kader heeft LNV een eigen kwaliteits- en efficiency traject ingezet. Voor 2007 zal LNV blijven aansluiten bij de interdepartementaal afgesproken deelprojecten.

Interdepartementaal HR Ontwikkel- en Expertisecentrum (OC/EC)

Doel van het interdepartementaal HR Ontwikkel- en Expertisecentrum (OC/EC) is efficiency- en kwaliteitsverbetering van de HR-functie binnen het Rijk door het gezamenlijk met alle departementen ontwikkelen van HR-instrumenten en het bundelen van de op de verschillende departementen aanwezige expertise. In 2006 heeft LNV financieel en personeel bijgedragen aan de ontwikkeling van OC/EC. In 2007 zal LNV middels OC/EC bij blijven dragen aan de verbetering van kwaliteit en doelmatigheid van de HR-functie van het Rijk.

Programma elektronische dienstverlening

Het programma elektronische dienstverlening (EDV) beoogt de elektronische dienstverlening aan de doelgroepen van LNV gestructureerd en versneld uit te bouwen. De ambitie is om iedere nieuwe of vernieuwde regelgeving volledig elektronisch ondersteund aan te bieden. EDV ontwikkelt de instrumenten die dat mogelijk maken en geeft daarmee tevens invulling aan een aantal acties uit het Programma Andere Overheid. In 2007 zal tenminste 65% van de diensten van LNV via internet of anderszins elektronisch worden aangeboden, met de bedoeling om de hele transactie elektronisch af te handelen. Daarnaast zal het in 2007 voor doelgroepen mogelijk zijn om in «Mijn LNV Dossier» de eigen gegevens via internet in te zien en enkele daarvan te wijzigen.

Programma Andere Overheid

Belangrijk accent voor LNV ligt op vermindering van regeldruk en administratieve lasten. Hoewel de taakstelling voor 2007 inmiddels al gerealiseerd, gaat de inzet van LNV op dit thema onverminderd door. Ook de rijksbrede aanpak ter vermindering van het aantal vergunningen speelt hier een rol. Het onderzoek naar beleving van administratieve lasten krijgt steeds meer nadruk.

4. DIENSTEN DIE EEN BATEN-LASTENSTELSEL VOEREN

Algemene Inspectie Dienst (AID)

Profiel

De Algemene Inspectiedienst (AID) is een handhavingorganisatie van het ministerie van LNV die, door middel van de instrumenten controle, verificatie en opsporing, de naleving van de LNV-regelgeving op programmatistische wijze bevordert. Waar effectief uit oogpunt van naleving wordt de inzet van hiervoor bedoelde instrumenten begeleid door handhaving-communicatie. Op basis van waarnemingen en ervaringen in de handhavingpraktijk adviseert de AID de minister en beleidsdirecties van LNV over voorgenomen of reeds vigerend beleid en regelgeving. Ten behoeve van de uitvoering van deze taak beschikken de ambtenaren AID over toezichthoudende en opsporingsbevoegdheden. Deze bevoegdheden worden in onderlinge samenhang ingezet. Opsporing vindt plaats onder verantwoordelijkheid van het Openbaar Ministerie.

Begroting van baten en lasten voor het jaar 2007

Bedragen x € 1 000							
	2005 realisatie	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Baten							
opbrengst moederdepartement	60 199	63 637	59 248	56 715	56 517	56 517	56 496
opbrengst overige departementen							
opbrengst derden	832	300	300	300	300	300	300
rentebaten	91	40	40	40	40	40	40
buitengewone baten	0	0	0	0	0	0	0
exploitatiebijdrage	0	0	0	0	0	0	0
Totale baten	61 122	63 977	59 588	57 055	56 857	56 857	56 836
Lasten							
apparaatskosten							
* personele kosten	39 905	42 658	38 372	36 549	37 026	37 020	37 099
* materiele kosten	16 166	17 528	16 821	15 045	13 716	13 045	12 769
rentelasten	225	412	547	628	673	689	679
afschrijvingskosten							
* materieel	2 239	2 438	2 943	3 681	4 076	4 447	4 542
* immaterieel	715	941	905	1 152	1 366	1 656	1 747
dotaties voorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
buitengewone lasten	0	0	0	0	0	0	0
Totale lasten	59 250	63 977	59 588	57 055	56 857	56 857	56 836
Saldo van baten en lasten	1 872	0	0	0	0	0	0

Baten

Opbrengst moederdepartement

Van het moederdepartement wordt jaarlijks een opdracht ontvangen, zoals afgesproken in het aansturingprotocol AID. De opbrengst van de AID wordt gevormd door te leveren diensten in aantallen productieve uren te vermenigvuldigen met de vastgestelde prijs. Voor de omzet van de AID is uitgegaan van de bedragen zoals opgenomen in de meerjarenbegroting LNV.

In onderstaande tabel is aangegeven hoe de totale omzet van de AID over vijf producten is verdeeld. Inmiddels is een traject gestart, waarin programmatisch handhaven centraal staat. De uitkomst hiervan zal invloed hebben op de toekomstige productencatalogus.

Producten en omzetaandeel (%)			
	2005	2006	2007
Product			
Controle	70,5	67,5	72
Verificatie	13	16	12,5
Opsporing	13	14	13
Beleidsadvisering	3	2	2
Handhavingscommunicatie	0,5	0,5	0,5
Totaal	100	100	100

Opbrengst derden

De reguliere opbrengsten derden hebben betrekking op: de ontvangen vergoeding voor het gebruik van dienstauto's door medewerkers, subsidies voor investeringen in handhaving-instrumentarium door de Europese Cie en incidentele dienstverlening aan andere handhavingorganisaties.

Rentebaten

De rentebaten worden verkregen uit het positieve saldo op de rekening courant en het plaatsen van termijndeposito's. Er is gerekend met de rentetarieven voor deposito's welke, afhankelijk van de looptijd, variëren van 1,86 tot 1,89%.

Lasten

Personele kosten

De personele kosten hebben betrekking op de salariskosten van zowel vast als tijdelijk personeel.

Voor 2007 is uitgegaan van een gemiddelde personele formatie van 725 fte. De gemiddelde personele kosten per fte bedragen in 2007 circa 53 duizend euro.

De gemiddelde personele bezetting zal zich ontwikkelen naar gelang de omvang van de opdracht die de komende jaren door de opdrachtgevers bij de AID wordt neergelegd. De meerjarenbegroting laat thans een dalende trend zien. Gezien de daling van het werkpakket is er in de begroting van uitgegaan dat vanaf het jaar 2007 geen externe krachten meer zullen worden ingehuurd. Bovendien is er rekening gehouden met een daling van het personeelsbestand door natuurlijk verloop.

Materiële kosten

De voor 2007 begrote materiële kosten bestaan uit beleidsondersteunende specifieke kosten (1,4 mln. euro), de directe kosten voor de operationele uitvoering (6,9 mln. euro) en indirecte kosten (8,5 mln. euro).

Specifieke kosten hebben betrekking op (veelal) constante kosten die een specifieke en eenduidige relatie hebben met één product. Een voorbeeld hiervan zijn de kosten die het gevolg zijn van externe ondersteuning bij visserijcontroles. Directe materiële kosten hebben een direct, ondersteu-

nend verband met de uitvoering van een bepaalde controle- of opsporingsactiviteit. Hieronder vallen bijvoorbeeld de kosten van dienstauto's, telefonie en dergelijke.

Rentelasten

De rentelasten zijn het gevolg van de leningen die de AID afsluit voor investeringen via de leen- en depositofaciliteit van het Ministerie van Financiën.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten volgen uit de geraamde boekwaarde van de activa per 1 januari van elk jaar. Bij de waarde van de activa wordt rekening gehouden met het meerjarig investeringsprogramma van de AID. Dit programma is gericht op continuïteit. Daarbij wordt ook rekening gehouden met noodzakelijke investeringen om nieuwe wetgevingscomplexen te kunnen handhaven.

De ambitie is om de jaarlijkse investeringen op termijn in de pas te laten lopen met de jaarlijkse afschrijvingen. De economische levensduur van de verschillende activaklassen zijn in overeenstemming met de richtlijnen van het Ministerie van Financiën.

Saldo van baten en lasten

Het begrote saldo van baten en lasten is nul.

Kasstroomoverzicht 2007

Bedragen x € 1 000		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
		realisatie	prognose					
1.	Rekeningcourant RHB 1 januari (incl. deposito)	0	4 692	3 570	3 166	2 916	2 307	1 140
2.	Totaal operationele kasstroom	8 200	1 552	2 722	4 107	4 416	4 745	4 870
3a. -/	totaal investeringen	- 12 075	- 6 818	- 6 083	- 5 985	- 6 125	- 6 125	- 6 125
3b. +	totaal boekwaarde des-investeringen	147	250	250	250	250	250	250
3.	Totaal investeringskasstroom	- 11 928	- 6 568	- 5 833	- 5 735	- 5 875	- 5 875	- 5 875
4a. -/	eenmalige uitkering aan moederdepartement	0	0	0	0	0	0	0
4b. +	eenmalige storting door moederdepartement	0	0	0	0	0	0	0
4c. -/	aflossingen op leningen	- 2 822	- 2 924	- 3 376	- 4 607	- 5 275	- 6 162	- 6 615
4d. +	beroep op leenfaciliteit	11 242	6 818	6 083	5 985	6 125	6 125	6 125
4.	Totaal financieringskasstroom	8 420	3 894	2 707	1 378	850	- 37	- 490
5.	Rekeningcourant RHB 31 december (incl. deposito) (=1+2+3+4)	4 692	3 570	3 166	2 916	2 307	1 140	- 355

Toelichting

Dit kasstroomoverzicht toont dat de AID meerjarig een positief saldo op de rekening courant bij het Ministerie van Financiën voorziet. De investeringen zijn gebaseerd op de meerjarige investeringsbegroting van de AID. De investeringen in immateriële vaste activa hebben hoofdzakelijk betrekking op de aanschaf van nieuwe beleidsondersteunende informatiesystemen en de update van bestaande systemen. De investeringen in materiële vaste activa hebben betrekking op de reguliere vervangingsin-

vesteringen voor ICT, vervoermiddelen en inventaris. De stijging van de investeringen leidt ook tot stijgingen van de jaarlijkse aflossingen bij het Ministerie van Financiën.

Prestaties

De prestaties die de AID levert worden gevormd door het aantal directe uren per product/dienst waarvoor de AID een opdracht heeft gekregen en de daarmee bereikte resultaten. Deze resultaten worden onder meer gemeten door middel van een aantal doelmatigheidscriteria.

Doelmatigheidsgegevens

Meetplan doelmatigheid

De AID onderscheidt een mix van indicatoren en prikkels ten behoeve van het meten van de doelmatigheid. Deze kengetallen zijn opgenomen in een meetplan. De meeste normen hebben een relatief vast karakter. Met name de efficiëncynormen zullen de komende jaren verder worden aangescherpt met gemiddeld 0,5 à 1% per jaar. De normering voor het ziekteverzuim is op de Verbaannorm afgestemd en zal derhalve meebewegen met onder andere de demografische samenstelling van het personeelsbestand.

Normering meetplan doelmatigheid AID			
	2005	2006	2007
Gegronde klachten versus contacten met gecontroleerden (%)	0,0196	0,0196	0,0196
Goedkeurende accountantsverklaring	Ja	Ja	Ja
Gemiddelde kostprijs (€/ uur)	76,47	73,92	79,00
Gerealiseerde verkoopbare uren als percentage totale aanbod productieve formatie (%)	100	100	100
Ziekteverzuim (%)	5,2	4,3	4,3
Treffers bij selecte controles (%)	15	15	15
Tijdigheid uitgevoerde verificaties (%)	60	70	80
Kosten per controle (€/stuk)	910	900	895
Kosten per verificatie (€/stuk)	602	600	595
Kosten per onderzoek (€/stuk)	324. 500	320 000	315 000

De mate van selectiviteit van controles bepaalt onder meer de effectiviteit van de AID: het gericht controleren daar waar de kans op overtreding (treffers) zo groot mogelijk is geeft een maximaal effect van het instrument handhaving. De kwaliteit van risicoanalyse beïnvloedt het percentage treffers. Het percentage treffers bij de selecte controles is een indicator voor de kwaliteit van het product controle.

Op basis van risicoanalyse is door de betaalorganen en/of de Europese Commissie bepaald dat verificaties binnen een bepaalde periode uitgevoerd moeten worden. Het percentage tijdig uitgevoerde verificaties is een indicator voor de kwaliteit van het product verificatie.

Met de opdrachtgevers is dan ook afgesproken dat met de indicatoren *treffers bij de selecte controles en tijdig uitgevoerde verificaties* de kwaliteit wordt gemeten en deze direct invloed heeft op de bekostiging van de output van de AID. Deze indicatoren omvatten ongeveer 80% van de output van de AID. De AID heeft over 2005 een genormeerde doelmatigheid met gemiddeld 18% overtroffen. De ervaringen met het

doelmatigheidsmeetplan zijn positief. De AID zal in de aanloop naar 2007 bezien op welke wijze het meetplan op basis van voortschrijdend inzicht verder kan worden verbeterd.

De implementatie van het concept «programmatisch handhaven» zal hoogstwaarschijnlijk leiden tot een aanpassing van de kwaliteitsindicatoren die van toepassing zijn op de primaire processen. Deze zullen in toenemende mate worden gericht op effectmeting (outcome) in plaats van output.

Met betrekking tot de kwaliteit van de AID worden – naast monitoring met behulp van de genoemde indicatoren – ook kwaliteitsaudits uitgevoerd door onder meer de interne afdeling, die nagaat of er conform de wet- en regelgeving en AO's door de AID wordt gewerkt. Daarnaast voert de Europese Commissie ten aanzien van betaalorgaanactiviteiten inspecties uit op de werkwijze en uitvoering van de AID.

Profiel

De Dienst Landelijk Gebied is een uitvoerende dienst van LNV die in opdracht van het Rijk, provincies en andere overheden beleid voor het inrichten van groene gebieden voor Natuur, Recreatie, Milieu en Landbouw, vertaalt naar uitvoering in concrete projecten. DLG verwerft hiervoor via het Bureau Beheer Landbouwgronden gronden, richt die gronden opnieuw in en draagt gebieden vervolgens over aan gebiedsbeherende instanties en agrariërs. Daarnaast worden geldstromen bij elkaar gebracht. DLG zoekt naar samenwerking en oplossingen die passen bij de (bestuurlijke) wensen en de eigenschappen van het gebied. Als EU-betalorgaan is DLG verantwoordelijk voor het uitbetalen van een breed scala aan POP-regelingen.

De producten van DLG ten behoeve van LNV en provincies zijn gericht op uitvoeren van beleid dat is vastgelegd in de LNV-begroting in de artikelen 21, 22, 23, 24 en 27.

DLG werkt binnen één opdracht doorgaans voor meerdere overheden, gericht op het realiseren van publieke doelen. De kracht van DLG ligt in de combinatie van het kennen van het gebied, het kennen van de mensen in het gebied en het kennen van het beleid van verschillende overheden.

De invoering van het ILG betekent onder meer dat de provincies rechtstreeks opdrachtgever worden van DLG bij het inzetten van Rijksmiddelen. In het kader van het ILG worden hierover afspraken gemaakt met de provincies. De aansturing, werkprocessen en wijze van verantwoording van DLG veranderen hierdoor substantieel.

Het werkgebied van DLG is zeer divers. DLG werkt aan ruim 150 gebiedsgerichte projecten in het landelijk gebied. Waar voorheen projecten een lange looptijd hadden, zijn de landinrichtingsprojecten tegenwoordig opgeknipt in termijnen met kortere doorlooptijden. Daarbij worden steeds vaker nieuwe media als internet en GIS-visualisaties ingezet. DLG stimuleert en begeleidt grondeigenaren zoveel mogelijk om gronden vrijwillig te ruilen. Eén derde van de groenprojecten van DLG ligt binnen een straal van 10 km van de grote steden. DLG helpt steden (zoals Rotterdam en Breda) met ontwikkelingsgericht werken, PPS-constructies en anticiperend aankopen, de groenprojecten in de stadsranden te realiseren. DLG/BBL koopt daarnaast grond aan voor de realisatie van de EHS.

De producten/diensten van DLG zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Bedrijfsproces	Product/Dienst
1. Omzetten grond	1.1 Verwerving grond 1.2 Vervreemding grond 1.3 Exploitatie grond
2. Inrichten landelijk gebied	2.1 Planvorming 2.2 Planuitvoering
3. Uitvoeren subsidieregelingen	3.1 Adviezen aanvragen 3.2 Uitvoering subsidieregelingen
4. Adviseren	4.1 Advisering algemeen en beleid 4.2 Informatieverstrekking

De grondverwervingstransacties die plaatsvinden in het bedrijfsproces Omzetten grond (1.) worden verricht door het ZBO Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL). De medewerkers van DLG voeren de werkzaamheden uit voor BBL.

Begroting van baten en lasten voor het jaar 2007

Bedragen x € 1 000							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Baten							
Opbrengst moederdepartement	79 026	73 011	92 468	96 445	93 348	91 088	87 041
Opbrengst overige departementen	871	1 932	2 234	2 266	2 337	2 520	2 629
Opbrengst derden	13 239	9 039	9 349	9 481	9 781	10 544	11 002
Rentebaten	240	292	514	514	514	514	514
Buitengewone baten	–	0	0	0	0	0	0
Exploitatiebijdrage	–	0	0	0	0	0	0
Verborgen opbrengsten	6 718	6 800	6 800	6 800	6 800	6 800	6 800
Totale baten	100 094	91 074	111 365	115 506	112 780	111 466	107 986
Lasten							
Apparaatskosten							
* personeel	69 065	58 412	75 746	77 050	74 922	73 837	71 083
* materieel	17 226	19 585	19 744	20 962	20 674	20 982	20 915
Rentelasten	239	621	823	954	758	616	539
Afschrijvingskosten							
* materieel	2 516	2 508	4 089	3 725	5 144	4 668	4 370
* immaterieel	817	2 698	4 063	5 915	4 382	4 463	4 179
Dotaties aan voorzieningen	2 636	450	100	100	100	100	100
Buitengewone lasten	39	0	0	0	0	0	0
Verborgen lasten	6 718	6 800	6 800	6 800	6 800	6 800	6 800
Totale lasten	99 256	91 074	111 365	115 506	112 780	111 466	107 986
Saldo van baten en lasten	838	0	0	0	0	0	0

Baten

Het *moederdepartement* geeft jaarlijks een opdracht aan DLG, zoals afgesproken in het aansturingprotocol DLG. In die opdracht wordt vastgesteld welke werkzaamheden DLG verricht en welke bijdrage van het moederdepartement hiervoor wordt ontvangen.

De *opbrengsten overige departementen* hebben voornamelijk betrekking op het ministerie van Verkeer en Waterstaat en samenwerkingsverbanden tussen diverse departementen.

De *opbrengsten derden* hebben voornamelijk betrekking op provincies en samenwerkingsverbanden waarin ook gemeenten en waterschappen participeren.

Rentebaten: gerekend is met 1,49% rente.

De *verborgen opbrengsten* betreffen huisvestingskosten, voor zover deze kosten en opbrengsten niet via de rekening van DLG lopen.

Lasten

De *personele kosten* hebben betrekking op de salariskosten van zowel vast als tijdelijk personeel. De gemiddelde sterkte ambtelijk personeel is geraamd op 1232 fte tegen een gemiddelde prijs van € 52 191. Daarnaast zijn er kosten geraamd voor de inhuur van derden om werk te kunnen uitvoeren. Het betreft o.a. kosten verband houdend met de DICTU.

De *materiële kosten* bestaan uit personeelsgerelateerde kosten (reis- en verblijfskosten, opleidingskosten) 27%, bureaunkosten 16%, huisvestingskosten 32%, automatiseringsuitgaven 5% en overige kosten (waaronder diensten derden) 9%. Onder de materiële kosten vallen ook de (additionele) uitvoeringskosten voor opdrachten van het moederdepartement en voor opdrachten voor tweeden en derden, 11%.

De *rentelasten* vloeien voort uit de financiering van de investeringen van DLG via de leen- en depositofaciliteit van het Ministerie van Financiën. De gehanteerde rentepercentages zijn:

3 jaar: 2,52%

4 jaar: 2,64%

7 jaar: 3,00%

De *afschrijvingskosten* hebben betrekking op materiële en immateriële vaste activa. De afschrijvingskosten volgen uit de boekwaarde van de activa en uit het investeringsprogramma van DLG. De afschrijvingen vinden lineair plaats met een afschrijvingstermijn van 3 tot 7 jaar. Onder de materiële activa vallen onder andere kantoorverbouwingen en kantoorinventaris, beide met een afschrijvingstermijn van 7 jaar, en computerhardware met een afschrijvingstermijn van 4 jaar. De immateriële vaste activa betreffen voor het grootste deel software uit eigen ontwikkeling met een afschrijvingstermijn van 4 jaar en daarnaast uit softwarelicenties die in 3 jaar worden afgeschreven. Deze software is door extern personeel ontwikkeld.

Dotaties aan voorzieningen: als dotaties aan voorzieningen zijn opgenomen: dubieuze debiteuren.

De *verborgen lasten* betreffen huisvestingskosten, voor zover deze kosten en opbrengsten niet via de rekening van DLG lopen.

Het *saldo van baten en lasten* is nul.

Kasstroomoverzicht 2007

Bedragen x € 1 000								
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
		realisatie	prognose					
1.	Rekeningcourant RIC 1 januari	7 985	11 791	11 791	11 791	11 791	11 791	11 791
2.	Totaal operationele kasstroom	3 639	5 206	8 153	9 640	9 527	9 131	8 549
3a. -/-	totaal investeringen	- 3 996	- 16 475	- 16 095	- 5 800	- 3 300	- 9 163	- 9 163
3b. +	totaal boekwaarde des- investerings	1 185	0	0	0	0	0	0
3.	Totaal investeringskasstroom	- 2 811	- 16 475	- 16 095	- 5 800	- 3 300	- 9 163	- 9 163
4a. -/-	uitkering aan moederdepartement	- 546	0	0	0	0	0	0
4b. +	storting door moederdepartement	0	0	0	0	0	0	0
4c. -/-	aflossingen op leningen	- 2 538	- 5 206	- 8 153	- 9 640	- 9 527	- 9 131	- 8 549
4d. +	beroep op leenfaciliteit	6 062	16 475	16 095	5 800	3 300	9 163	9 163
4.	Totaal financieringskasstroom	2 978	11 269	7 942	- 3 840	- 6 227	32	614
5.	Rekeningcourant RIC 31 december (incl. deposito)	11 791	11 791	11 791	11 791	11 791	11 791	11 791

Toelichting

De stijging van de operationele kasstroom (vanaf 2006) wordt met name veroorzaakt door stijging van de afschrijvingskosten als gevolg van investeringen.

De investeringen betreffen vervangingsinvesteringen van bestaande materiële en immateriële vaste activa. Het bedrag voor 2007 is als volgt opgebouwd:

- Verbouwingen € 4,58 mln
- Hard- en software, inventaris, overige materiële vaste activa € 3,52 mln
- Immateriële vaste activa (software uit eigen ontwikkeling) € 8,00 mln

Prestaties

De prestaties die DLG levert worden gevormd door het aantal directe uren per product/dienst waartoe DLG een opdracht heeft verkregen en de daarmee bereikte resultaten.

Uren en % van totaal uren						
Producten	Realisatie 2005		Raming 2006		Raming 2007	
Verwerving grond	116 259	12%	117 078	12%	118 230	11%
Vervreemding grond	19 245	2%	19 513	2%	37 574	3%
Exploitatie grond	18 217	2%	19 513	2%	22 358	2%
Planvorming	111 605	11%	107 321	11%	119 270	11%
Planuitvoering	408 924	42%	370 746	38%	532 575	48%
Adviezen aanvragen	66 869	7%	48 782	5%	68 661	6%
Uitvoering subsidieregelingen	92 339	9%	78 052	8%	108 945	10%
Advisering algemeen en beleid	125 405	13%	146 347	15%	81 812	7%
Informatieverstrekking	25 846	3%	68 295	7%	17 291	2%
Totaal	984 709	100%	975 648	100%	1 106 716	100%

Aantallen				
Producten	Prestatie	Realisatie 2005	Raming 2006	Raming 2007
Verwerving grond	Ha verworven	8 800	6 414	6 500
Vervreemding grond	Ha vervreemd	6 500	5 553	8 000
Exploitatie grond	Ha gemiddeld in bezit	43 700	41 740	42000
Planvorming	Ha onderhanden	283 910	348 469	380 000
Planuitvoering	Ha onderhanden	638 762	562 059	700 000
Adviezen aanvragen	Geleverde adviezen aanvragen	5 750	6 797	7 000
Advisering algemeen en beleid	Schriftelijke Adviesopdrachten 1e, 2e en 3e	232	146	100
Informatieverstrekking	N.v.t.			

De cijfers geven het resultaat van de realisatie over 2005 alsmede een raming van de indicatoren over 2006 en 2007. De prestatie-indicatoren geven een beeld van wat DLG realiseert met de inzet van uren op de verschillende producten van DLG. Daar de inzet van aantallen uren per product niet geheel door DLG is te beïnvloeden maar deze wel een directe relatie hebben met de daar tegenover staande prestaties, is DLG niet af te rekenen op verschuivingen in prestaties.

De cijfers m.b.t. grond hebben betrekking op opdrachten eersten, tweeden en derden en zijn excl. toedeling en inbreng van het Bureau Beheer Landbouwgronden in landinrichtingsprojecten.

Projecten die DLG uitvoert dragen veelal bij aan realisatie van meerdere beleidsartikelen. Producten zijn daarom niet rechtstreeks aan één artikel te koppelen.

Doelmatigheidsgegevens

Doelmatigheidsindicatoren	realisatie 2005	raming 2006	raming 2007
Gem. aantal direct productieve uren per fte werkzaam in de projecten	1 150	1 160	1 170
Verhouding tussen directe en indirecte uren	67%/33%	65,4%/34,6%	66%/34%
Verhouding tussen directe en indirecte uren waarbij fin toeslag is toegerekend aan dir uren	70%/30%	69%/31%	69%/31%
Gemiddelde prijs per uur (LNV tarief)	€ 86,33	€ 89,29	88,84

Plantenziektenkundige Dienst (PD)

Profiel

De Plantenziektenkundige Dienst (PD) ondergaat in 2007 een verandering. De dienst draagt het grootste deel van de uitvoeringsinspecties op het gebied van weren en vrijwaren over aan de keuringsdiensten. Het hoofddaccent van de PD komt daarmee te liggen bij toezicht-op-toezicht.

In deze hoedanigheid draagt de dienst bij aan de volgende beleidsdoelen:

- Het voorkomen dat ziekten en plagen en ongewenste planten binnen Nederland en over de wereld worden verspreid (weren en vrijwaren);
- De bevordering van een duurzame beheersing van ziekten en plagen (monitoren, beheersen en bestrijden);
- Borgen van de kwaliteit van uitbestede taken (operationele sturing en operationeel toezicht);
- Het behoud en ontwikkeling van kennis op het gebied van plantgezondheid.

De PD realiseert deze beleidsdoelen door:

- Advisering, vertegenwoordiging en beleidsimplementatie op gebied van fytosanitair en natuur beleid in opdracht van LNV;
- Kennis- en methodenontwikkeling binnen het werkveld plantgezondheid;
- Uitvoering van wettelijke taken (o.a. inspecties, certificaten, operationeel toezicht, diagnoses en beschikkingen);
- Kaderstellend referentielaboratorium op het gebied van fytosanitaire diagnostiek.

Begroting van baten en lasten voor het jaar 2007

Bedragen x € 1 000							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Baten							
opbrengst moederdepartement	14 400	15 850	14 787	14 713	14 715	14 714	14 710
opbrengst overige departementen							
opbrengst derden	15 183	14 700	2 150	2 150	2 150	2 150	2 150
rentebaten	44	50	50	50	50	50	50
buitengewone baten	381	–	–	–	–	–	–
Bijzondere baten	4	–	–	–	–	–	–
exploitatiebijdrage							
Totale baten	30 012	30 600	16 987	16 913	16 915	16 914	16 910
Lasten							
apparaatskosten							
* personele kosten	18 284	19 389	8 877	8 728	8 730	8 729	8 725
* materiele kosten	11 457	9 900	6 800	6 875	6 875	6 875	6 875
rentelasten	202	150	280	280	280	280	280
afschrijvingskosten							
* materieel	650	570	600	600	600	600	600
* immaterieel	444	450	400	400	400	400	400
dotaties voorzieningen	134	30	30	30	30	30	30
Bijzondere lasten	39	–	–	–	–	–	–
Totale lasten	31 210	30 489	16 987	16 913	16 915	16 914	16 910
Saldo van baten en lasten	– 1 198	111	0	0	0	0	0

Baten

Opbrengst moederdepartement

De opbrengst van het moederdepartement bedraagt € 14,8 mln. Dit betreft een vergoeding voor de uitvoering van wettelijke taken, advies, vertegenwoordiging, beleidsimplementatie en kennis en methodenontwikkeling.

Omschrijvingen (x € 1 000)	Bedragen
Inspecties	2 641
Audits	654
Diagnoses en adviezen	2 196
Adviezen derden en overige overheden	2 585
Beschikkingen	101
Implementatie	4 063
Kennis	2 547
Totaal	14 787

Opbrengst derden

De opbrengsten derden hebben betrekking op uitvoering van wettelijke taken en opdrachten derden.

Omschrijvingen	Bedragen
Inspecties	200
Audits	200
Diagnoses en adviezen	500
Adviezen derden en overige overheden	1 000
Beschikkingen	250
Totaal	2 150

Lasten

Personele kosten

De personeelkosten van € 8,9 mln. zijn gebaseerd op een formatie van 169 fte in 2007 en 168 fte in de jaren daarna. De gemiddelde kosten per fte (ambtelijk personeel) bedragen € 49 000.

Materiële kosten

De materiële kosten bedragen € 6,8 mln. Deze kosten bestaan onder andere uit de huisvestingskosten (huur RGD, onderhoud, gas, water en licht, circa 42%) en het onderhoud aan ICT-systemen (circa 23%).

Rentelasten

De rentelasten hebben met name betrekking op leningen, waarbij van de Regeling Leen- en depositofaciliteit is gebruik gemaakt. De rentepercentages zijn afhankelijk van de looptijd van de leningen en varieert van 2,52% tot 5,55%.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten bedragen € 1,0 mln. De afschrijvingskosten zijn uitgeplitst naar materiële en immateriële afschrijvingen. De gehanteerde afschrijvingstermijn voor automatiseringsapparatuur en datacommunicatie bedraagt 3 jaar. De gebruikte afschrijvingstermijn voor investeringen in inventaris, installaties laboratorium en telecommunicatie is 5 jaar en afschrijvingen op inventaris is 10 jaar.

Dotaties aan voorzieningen

De dotatie voorzieningen betreffen dotaties assurantie eigen risico en dubieuze debiteuren.

Saldo van baten en lasten

Het saldo van baten en lasten is nihil.

Kasstroomoverzicht 2007

Bedragen x € 1 000		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1.	Rekeningcourant RHB 1 januari (incl. deposito)	1 989	892	973	793	613	433	253
2.	Totaal operationele kasstroom	623	1 151	1 020	1 020	1 020	1 020	1 020
3a. -/-	totaal investeringen	- 951	- 2 000	- 2 000	- 2 000	- 2 000	- 2 000	- 2 000
3b. +/+	totaal boekwaarde desinvesteringen	-	-	-	-	-	-	-
3.	Totaal investeringskasstroom	- 951	- 2 000	- 2 000	- 2 000	- 2 000	- 2 000	- 2 000
4a. -/-	eenmalige uitkering aan moederdepartement	-	-	-	-	-	-	-
4b. +/+	eenmalige storting door moederdepartement	-	130	-	-	-	-	-
4c. -/-	aflossingen op leningen	- 1 069	- 1 200	- 1 200	- 1 200	- 1 200	- 1 200	- 1 200
4d. +	beroep op leenfaciliteit	300	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
4.	Totaal financieringskasstroom	- 769	930	800	800	800	800	800
5.	Rekeningcourant RHB 31 december (incl. deposito) (=1+2+3+4)	892	973	793	613	433	253	73

Toelichting

De investeringen hebben betrekking op het ontwikkelen en aanpassen van hardware, zodat onder andere wordt voldaan aan de uitkomsten van de instellingseisen baten-lastendiensten.

Prestaties

	2007
Inspecties	28 490
Audits	8 418
Diagnoses	23 958
Beschikkingen	6 475
Implementatie	39 886
Advies	34 059
Kennis	24 994

Alle prestaties zijn vermeld in uren. In het kader van de implementatie van PlantKeur kunnen in de bovenstaande categorieën nog wijzigingen optreden.

Doelmatigheidsgegevens

Beheersingsindicatoren

	2005	2006	2007
1a. Bezetting (fte)	339	389	168
2a. Productiviteit PD	48%	52%	60%
3a. Facturabiliteit PD	pm	92%	90%
4. Verhouding vast-inhuur	88,4%		80%
5. Verzuimpercentage	5,59%	< 4,7%	< 4,7%
6. Meldingsfrequentie	1,75	< 1,5	< 1,5
7. Verzuimduur	8,06	< 15,04	< 15,04
8. % P4 gesprekken	68%	100%	100%

Doeltreffendheidsgegevens

Fytosanitaire indicatoren

	2005	2006	2007
1a Weren	1,46%	0,88%	0,88%
2b Monitoren	0,57%	1%	1%
3c Vrijwaren	0,04%	1%	1%
4d Notificaties (inkomend)	0,47%	1%	1%
5 Aantal Quick scans	55	76	76
6f Aantal PRA's	3	5	5
7 Tijdigheid opgelegde maatregel	8,8 dgn	pm	8 dgn

Kennis

	2005	2006	2007
1 Expertbijdragen	207	150	150
2 Publicaties	25	25	25
3 Eliminatiescenario's	–	34	34
4 Diagnostische protocollen	–	23	23

Kwaliteit

Klanttevredenheid

	2005	2006	2007
1 Bezwaar	20	16	16
2 Klachten	17	8	8
3 Klanttevredenheid/Klachten product advies	4	>3,5	>3,5
4 Doorlooptijd			
Doorlooptijd inspecties	58 min	pm	pm
Doorlooptijd diagnoses	94%	nvt	nvt

Dienst Regelingen (DR)

Profiel

De Dienst Regelingen (DR) is sedert 1 januari 2006 een baten-lastendienst van het Ministerie van LNV. DR heeft als ambitie om overheidsregelingen uit te voeren op een servicegerichte, transparante en toegankelijke wijze voor zowel de opdrachtgevers als de doelgroepen. Daartoe wordt hard gewerkt aan het transparanter maken van uitvoeringsprocessen en aan de communicatie met de sector.

Op termijn is het streven door middel van actieve acquisitie te komen tot 15 à 20% overheids-opdrachtgevers buiten LNV. DR streeft er naar *partner in beleid* voor opdrachtgevers te zijn, onder meer door het werken met uitvoeringsscenario's waardoor kennis van de uitvoering wordt ingebracht in het beleidstraject.

Een belangrijke ambitie van DR is om uit te groeien tot het Europese Betaalorgaan van de overheid. DR is benoemd tot Certificerende Autoriteit voor de Structuurfondsen ESF en EFRO (de financiële gevolgen hiervan zijn nog niet verwerkt in deze begroting). Daarnaast wordt de Europese betaalfunctie overgenomen van de productschappen. De belangrijkste opdrachtgever van DR blijft het Ministerie van LNV. Naast enkele andere uitvoerende organisaties van LNV, zoals DLG en de AID, is de DR «huisuitvoerder» van LNV regelingen. De werkvelden waarop DR in opdracht van LNV werkzaam is, zijn onder meer:

- De uitvoering van EU-regelingen, verordeningen en verplichtingen;
- Identificatie en Registratie van dieren, relaties en bedrijven;
- Vergunningen en ontheffingen voor het landelijk gebied;
- Subsidieregelingen en financieringsregelingen;
- Het plattelandsontwikkelingsbeleid;
- Het mestbeleid;
- Facilitaire ondersteuning bij crisisbestrijding.

Het gaat hierbij enerzijds om het uitvoeren van subsidieregelingen (bijvoorbeeld: Bedrijfstoelageregeling), waarbij de subsidieverkrijger «voordeel» heeft bij de uitvoering. Anderzijds gaat het om het uitvoeren van «regulerende regelingen» (bijvoorbeeld het mestbeleid, dat gericht is op het bereiken van milieudoelstellingen). Doelgroepen zijn enerzijds agrarische ondernemers, anderzijds organisaties als bijvoorbeeld natuurbeschermingsorganisaties.

Het takenpakket van DR is aan aanzienlijke wijzigingen onderhevig. Dit wordt niet alleen veroorzaakt door de genoemde ontwikkelingen op het gebied van Europees Betaalorgaan. Het in 2006 in exploitatie genomen Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en het Nieuw Mestbeleid (NMB) heeft met name in 2007 gevolgen voor de omvang van het productenpakket. Een groot aantal oude regelingen komt met de invoering van deze twee belangrijke nieuwe regelingen te vervallen. Dit leidt per saldo tot een geleidelijke afbouw van het totale productenpakket.

Begroting van baten en lasten voor het jaar 2007

Bedragen x € 1 000							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Baten							
opbrengst moederdepartement	118 248	147 179	127 233	108 292	105 014	105 513	106 881
opbrengst overige departementen	1 174	2 000	587	1 659	1 659	1 659	1 659
opbrengst derden	21 615	15 750	10 784	10 048	10 048	10 048	10 048
rentebaten	868	600	600	600	600	600	600
buitengewone baten	0	0	0	0	0	0	0
exploitatiebijdrage	0	0	0	0	0	0	0
Totale baten	141 905	165 529	139 204	120 599	117 321	117 820	119 188
Lasten							
apparaatskosten							
* personele kosten	67 813	86 063	73 095	61 230	58 357	60 251	62 018
* materiële kosten	62 091	63 276	48 730	40 821	38 904	40 167	41 346
rentelasten	659	934	1 137	1 137	1 137	1 137	1 137
afschrijvingskosten							
* materieel	3 913	2 459	934	681	643	532	539
* immaterieel	4 966	12 797	15 308	16 730	18 280	15 733	14 148
dotaties voorzieningen	965	0	0	0	0	0	0
buitengewone lasten	0	0	0	0	0	0	0
Totale lasten	140 407	165 529	139 204	120 599	117 321	117 820	119 188
Saldo van baten en lasten	1 498	0	0	0	0	0	0

Toelichting

Baten

De *opbrengst moederdepartement* betreft het budget ter uitvoering van LNV-opdrachten. In 2006 was sprake van een piek waarin zowel oude regelingen (Mac Sharry regelingen en oud Mestbeleid) nog werden uitgevoerd, maar tegelijkertijd nieuwe producten (GLB en NMB) in exploitatie zijn genomen. Vanaf 2007 is de opbrengst moederdepartement lager als gevolg van een afname in uitvoeringskosten voor GLB en NMB en de afbouw van de oude regelingen. In deze reeks zijn nog niet de gevolgen van de ontwikkelingen op het gebied van Europees Betaalorgaan verwerkt.

De *opbrengst overige departementen* hebben betrekking op de uitvoering van regelingen in opdracht van de Ministeries van VROM en BZK. Met name de crisisregelingen bij BZK zijn wat teruggelopen.

De *opbrengst derden* betreffen onder meer de opbrengsten uit hoofde van I&R activiteiten, Grondkamers, opdrachten voor gemeenten en overige opdrachtgevers.

De *rentebaten* hebben betrekking op de rentevergoeding over het saldo van de rekening-courant en deposito's bij het Ministerie van Financiën.

Lasten

De *personele kosten* hebben betrekking op de salariskosten van zowel de vaste als tijdelijke formatie. Het aantal ambtelijk personeel komt uit op ca. 1 300 fte's.

De *materiële kosten* hebben betrekking op huisvestingskosten (huurkosten, schoonmaak onderhoud installaties, energiekosten etc.),

automatiseringskosten, logistieke kosten, diensten derden en overig personeelsgebonden kosten (opleiding, reis- en verblijfkosten e.d.). De *rentelasten* hebben betrekking op de financiering van de vaste activa d.m.v. leningen bij het Ministerie van Financiën.

De *afschrijvingskosten* bedragen € 16,2 mln. en hebben betrekking op de materiële en immateriële vaste activa. De afschrijvingen vinden lineair plaats en zijn gebaseerd op de historische aanschafwaarde met de volgende afschrijvingstermijnen:

Verbouwingen	10 jaar
Kantoorinventaris	7 jaar
Hardware en software	4 jaar
(Kantoor)machines en installaties	7 jaar
Transportmiddelen	5 jaar

Verbouwingen, kantoorinventaris, (kantoor)machines en installaties, hardware en transportmiddelen vallen onder de materiële vaste activa. De immateriële vaste activa betreft met name de ICT-systemen die voor de uitvoering van de regelingen benodigd is. De afschrijvingen op materiële vaste activa lopen terug, omdat de ICT niet meer zelf door DR wordt aangeschaft, maar door de Dienst ICT-Uitvoering binnen LNV. De afschrijvingen op immateriële vaste activa nemen sterk toe als gevolg van de grote investeringen voor de uitvoering van het GLB en het NMB.

Saldo van baten en lasten

Het begrote saldo van baten en lasten is nul.

Kasstroomoverzicht 2007

Bedragen x € 1 000		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
		realisatie	prognose					
1.	Rekeningcourant RHB 1 januari (incl. deposito)	26 846	36 975	33 226	32 633	33 481	34 459	33 240
2.	Totaal operationele kasstroom	17 491	7 256	14 242	15 411	16 923	14 265	12 687
3a. -/-	totaal investeringen	- 20 690	- 20 000	- 12 400	- 11 900	- 17 651	- 15 000	- 15 000
3b. +	totaal boekwaarde des-investeringen	180	0	0	0	0	0	0
3.	Totaal investeringskasstroom	- 20 510	- 20 000	- 12 400	- 11 900	- 17 651	- 15 000	- 15 000
4a. -/-	eenmalige uitkering aan moederdepartement	0	0	0	0	0	0	0
4b. +	eenmalige storting door moederdepartement	0	0	0	0	0	0	0
4c. -/-	aflossingen op leningen	- 6 267	- 11 005	- 14 835	- 14 563	- 15 945	- 15 484	- 14 257
4d. +	beroep op leenfaciliteit	19 415	20 000	12 400	11 900	17 651	15 000	15 000
4.	Totaal financieringskasstroom	13 148	8 995	- 2 435	- 2 663	1 706	- 484	743
5.	Rekeningcourant RHB 31 december (incl. deposito) (=1+2+3+4) (maximale roodstand 0,5 mln.euro)	36 975	33 226	32 633	33 481	34 459	33 240	31 670

Toelichting

De operationele kasstroom bestaat uit het saldo baten en lasten, de afschrijvingen en de mutaties werkkapitaal.

Prestaties

Artikel		Beleidsartikel (aantal regelingen)			Aantal prestaties (uitvoering)			Integrale kosten (in € x mln.)		
		2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Art. 21 Duurzaam ondernemen	Inputgestuurd	38	10	10				9,0	11,6	7,7
	Outputgestuurd	61	72	66	619 772	401 956	384 227	117,4	94,8	79,2
	<i>Subtotaal art. 21</i>	<i>99</i>	<i>82</i>	<i>76</i>	<i>619 772</i>	<i>401 956</i>	<i>384 227</i>	<i>126,4</i>	<i>106,4</i>	<i>86,9</i>
Art. 23 Natuur	Inputgestuurd	3	1	1				-0,2	0,0	-0,7
	Outputgestuurd	12	23	23	47 099	48 672	48 672	17,8	17,9	19,2
	<i>Subtotaal art. 23</i>	<i>15</i>	<i>24</i>	<i>24</i>	<i>47 099</i>	<i>48 672</i>	<i>48 672</i>	<i>17,7</i>	<i>18,0</i>	<i>18,6</i>
Art. 24 Landschap en recreatie	Inputgestuurd	5	4	4				-	-0,2	-0,0
	Outputgestuurd	18	33	33	12 738	11 298	11 298	0,7	0,9	0,7
	<i>Subtotaal art. 24</i>	<i>23</i>	<i>37</i>	<i>37</i>	<i>12 738</i>	<i>11 298</i>	<i>11 298</i>	<i>0,7</i>	<i>0,7</i>	<i>0,7</i>
Art. 25 Voedselkwaliteit en diergezondheid	Inputgestuurd	12	10	10				0,6	0,5	0,8
	Outputgestuurd	5	14	14	2 545	957	957	1,0	1,0	0,8
	<i>Subtotaal art. 25</i>	<i>17</i>	<i>24</i>	<i>24</i>	<i>2 545</i>	<i>957</i>	<i>957</i>	<i>1,6</i>	<i>1,6</i>	<i>1,6</i>
Art. 26 Kennis en Innovatie	Inputgestuurd	12	2	2				0,3	-0,0	-0,0
	Outputgestuurd	5	12	12	1 125	1 458	1 458	0,4	0,6	0,6
	<i>Subtotaal art. 26</i>	<i>17</i>	<i>14</i>	<i>14</i>	<i>1 125</i>	<i>1 458</i>	<i>1 458</i>	<i>0,7</i>	<i>0,6</i>	<i>0,6</i>
Eindtotaal		171	181	175	683 279	464 341	446 612	147,1	127,2	108,3

DR maakt in het prestatieoverzicht onderscheid tussen regelingen die inputgestuurd en outputgestuurd zijn, om zo de relatie tussen uitvoeringskosten en prestaties inzichtelijk te houden. Onder outputgestuurde regelingen wordt verstaan regelingen waaraan prestaties kunnen worden gekoppeld (bijv. aantal aanvragen of aantal vergunningen). Bij inputgestuurde regelingen (zoals het in stand houden van een virtuele crisisorganisatie) is dat niet het geval.

Het aantal prestaties neemt, in lijn met de uitvoeringskosten, in 2007 af. Vooral de afbouw van de regelingen die worden vervangen door de Bedrijfstoelageregeling (BTR), en de afbouw van het Oud Mestbeleid, dragen hieraan bij.

Kwaliteitsindicatoren

In het agentschapstraject zijn formeel een aantal doelmatigheidsindicatoren vastgesteld voor begroting en verantwoording. Hieronder worden deze weergegeven.

In de nulmeting kwaliteitsindicatoren is een aantal normen voor 2006 voorgesteld richting de Tweede Kamer. Deze normen worden overgenomen in de doelmatigheidsindicatoren 2007.

Percentage gegronde bezwaren

DR besteedt aandacht aan het verbeteren van het bezwaar- en beroepstraject. Tegelijkertijd wordt hiermee energie gestoken in het terugdringen van het aantal gegronde verklaringen. DR verwacht in 2007 35% van de bezwaren gegronde te zullen verklaren, waarvan slechts 3% als gevolg van onjuist handelen van DR mag zijn.

Een risico dat zich in 2007 voordoet is dat vanuit de vaststelling van de initiële rechten (GLB/BTR) het aantal bezwaren toeneemt en hierdoor ook het aantal bezwaren dat gegrond wordt verklaard kan toenemen.

Omschrijving/jaar	2005	2006	2007
Percentage gegrond	53%	35%	35%

Uurtarief

In voorgaande jaren heeft DR het tarief constant weten te houden, ondanks de inflatie. In het tarief voor 2007 is een stijging in verband met gestegen kosten noodzakelijk.

Omschrijving/jaar	2005	2006	2007
Uurtarief	57,38	57,38	58,35

Score vanuit omgeving

DR blijft veel waarde hechten aan de tevredenheid van de doelgroep en stelt zichzelf als doel in 2007 opnieuw een verbetering in de relatie met de klant te bewerkstelligen. Dit wordt gemeten door een klanttevredenheids-onderzoek.

Omschrijving/jaar	2005	2006	2007
Score	6,2	7,0	7,0

Gerealiseerde productiviteit

De productiviteit van de ambtelijke medewerkers zegt iets over de doelmatigheid van bedrijfsvoering: hoe efficiënt is de dienst, gegeven de inzet van ambtelijk personeel, in het realiseren van haar doelstellingen en de uitvoering van haar productenpakket? Directe uren buiten jaarplan en indirecte (productieve) uren worden meegenomen. Uren voor ziekte en verlof worden buiten beschouwing gelaten. Hoe hoger dit percentage, hoe efficiënter het omzettingsproces beschikbare uren naar productieve uren. Dit heeft een kostenverlagend effect.

Omschrijving/jaar	2005	2006	2007
Percentage	79,2%	76,5%	76,5%

Telefonische bereikbaarheid

Een van de indicatoren die een groot effect heeft op de tevredenheid van de doelgroepen is de telefonische bereikbaarheid. De doelstelling voor 2007 is om 70% van de gesprekken binnen 20 seconden te beantwoorden.

Omschrijving/jaar	2005	2006	2007
Telefonische bereikbaarheid	88%	70% binnen 20 seconden	70% binnen 20 seconden

Aantal klachten

De ontvangen klachten zijn divers en variëren van te lange doorlooptijden en onjuiste registraties tot regelgeving en het beleid van LNV. De afwijking ten opzichte van 2005 komt doordat DR in 2006 volgens een nieuwe klachtenprocedure werkt waarbij klachten beter worden geregistreerd. Daarnaast worden brieven uit klantvriendelijke overwegingen eerder als formele klachtbrief aangemerkt en met de daarbij behorende procedure afgehandeld. DR stelt zichzelf als doel in 2007 minder dan 50 formele klachten te ontvangen.

Omschrijving/jaar	2005	2006	2007
Aantal ontvangen formele klachtenbrieven	19	50	< 50

Aantal incidenten met betrekking tot DR

Door middel van kwartaalrapportages en overige communicatie richting bijvoorbeeld de Tweede Kamer wil DR het aantal incidenten met betrekking tot de uitvoeringsaspecten van de diverse regelingen zo veel mogelijk beperken.

Omschrijving/jaar	2005	2006	2007
Aantal incidenten waarover gesproken wordt dat te maken heeft met DR	beperkt	beperkt	beperkt

Doelgroep

Uit een evaluatie van de praktijkpanels, waarbij ook een enquête onder deelnemers is gehouden, blijkt dat het voor 82% van de deelnemers goed duidelijk is wat er met de uitkomsten wordt gedaan. De oorspronkelijke indicator betrof het aantal regelingen waarbij praktijkpanels werden ingezet. Deze iets gewijzigde indicator geeft beter het effect weer van de praktijkpanels.

Omschrijving/jaar	2005	2006	2007
Tevredenheid praktijkpanels over opvolging adviezen	voldoende	voldoende	voldoende

Profiel

De Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) werkt aan veilig en gezond voedsel, veilige producten en gezonde dieren. Daartoe brengt de VWA risico's in beeld, beoordeelt ze, communiceert erover met, en maakt ze beheersbaar in de samenleving.

De VWA draagt bij aan het beheersen en verminderen van gezondheids- en veiligheidsrisico's. Hiertoe bewaakt de VWA de veiligheid van voedsel, consumentenartikelen en diergezondheid in de hele productie- en handelsketen.

De VWA wil haar missie realiseren door het uitoefenen van drie kerntaken, die samen de strategische driehoek vormen:

- Toezicht op naleving van wet- en regelgeving op het gebied van voedsel, waren, diergezondheid en dierenwelzijn;
- Risicobeoordeling en onderzoek: het signaleren en analyseren van (mogelijke) bedreigingen en het uitvoeren van wetenschappelijke risicobeoordeling;
- Risicocommunicatie: het communiceren over risico's en het beheersen en verminderen daarvan op basis van betrouwbare informatie.

De VWA ontvangt een bijdrage van het moederdepartement LNV (beleidsartikel 21 en 25) en van VWS (beleidsartikel 41).

Begroting van baten en lasten voor het jaar 2007

Bedragen x € 1 000							
	2005 realisatie	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Baten							
opbrengst moederdepartement	33 372	25 361	22 057	18 288	18 237	18 237	17 321
opbrengst overige departementen	80 700	76 718	73 356	73 356	73 348	73 348	73 348
opbrengst DGF	300	0	0	0	0	0	0
opbrengst derden	73 381	56 490	55 750	55 250	54 750	54 250	53 750
rentebaten	217	100	100	100	100	100	100
overige baten	956	0	0	0	0	0	0
buitengewone baten	1 508	0	0	0	0	0	0
exploitatiebijdrage	3 175	0	0	0	0	0	0
Totale baten	193 609	158 669	151 263	146 994	146 435	145 935	144 519
Lasten							
apparaatskosten	187 776	151 816	140 309	134 825	133 602	132 837	132 416
* personele kosten	114 587	104 437	95 122	91 055	90 764	90 484	90 210
* materiele kosten	73 189	47 379	45 187	43 770	42 838	42 353	42 206
rentelasten	1 506	1 072	1 235	1 259	1 219	1 145	888
afschrijvingskosten	6 157	6 218	8 311	9 877	10 488	10 302	10 134
* materieel	5 484	5 586	6 328	6 902	7 163	7 194	7 134
* immaterieel	674	632	1 983	2 975	3 325	3 108	3 000
dotaties voorzieningen	1 074	500	408	404	400	396	392
buitengewone lasten	61	0	1 000	500	0	0	0
Totale lasten	196 574	159 606	151 263	146 865	145 709	144 680	143 830
Saldo van baten en lasten	- 2 965	- 937	0	129	726	1 255	689

Baten

Opbrengst moederdepartement

De opbrengst moederdepartement bestaat uit de middelen die LNV beschikbaar stelt voor de uitvoering van specifieke werkzaamheden zoals inspecties van diervoeder- en vleesverwerkende bedrijven, monsteronderzoeken, keuringen, de ontwikkeling van toezichtarrangementen en risicocommunicatie. Ook wordt in 2007 een éénmalige bijdrage ontvangen voor de kosten in verband met de overdracht van de roodvleeskeuring (€ 3,7 mln.).

Opbrengst overige departementen

De post opbrengsten overige departementen heeft volledig betrekking op de bijdragen van het ministerie van VWS voor de uitvoering van keuringen, monsters, inspecties, bestuurlijke boeten, productmanagement en risicocommunicatie. De bijdrage is inclusief de middelen voor RIVM-onderzoek.

Opbrengst derden

De opbrengst derden bestaat vooral uit de retributie-inkomsten die bij het bedrijfsleven voor keuringen en inspecties in rekening worden gebracht (ruim € 54 mln.). Vanaf 2007 is rekening gehouden met een jaarlijkse opbrengstendaling van 1% als gevolg van een verwachte marktcrimp voor deze activiteiten.

Tevens worden vergoedingen ontvangen voor de uitvoering van ringonderzoeken, die in onderling overleg met binnenlandse en buitenlandse laboratoria worden uitgevoerd ter validatie van de gehanteerde analysemethoden van de diverse laboratoria, en het afgeven van export-certificaten (€ 1 mln.). Ten slotte is rekening gehouden met € 0,5 mln. opbrengsten uit het Diergezondheidsfonds (DGF) die verband houden met taken op het gebied van dierziektebestrijding.

Lasten

Personele kosten

De personele lasten bestaan uit salarissen, sociale lasten en overige direct aan het personeel gerelateerde kosten van 1769 fte. Voor 2007 is uitgegaan van € 53 750 per fte.

Materiële kosten

Voor de materiële kosten is uitgegaan van ca. € 21 000 per fte. Dit is inclusief reis-, verblijf- en bureaunkosten, ict- en analysekosten e.d.. Voor de gebruikersvergoeding RGD is een bedrag geraamd van € 8,5 mln. De overige huisvestingskosten bedragen ruim € 4 mln. De meerjarige daling van de materiële kosten is het gevolg van de daling van het aantal fte. en van lagere kosten voor huisvesting.

Rentelasten

Er wordt rente betaald voor de leningen en voor roodstand op de rekening courant. De rente op leningen 2007 varieert van ca. 3,47% tot 3,73%.

Afschrijvingskosten

De materiële- en immateriële afschrijvingen zijn het gevolg van investeringen in vaste activa. Laboratoriumapparatuur, verbouwingen en inventaris worden afgeschreven in 7 jaar, auto's in 5 jaar en soft-/hardware en immateriële activa in 3 jaar. De afschrijvingskosten stijgen door hogere

investeringen in dienstauto's en labapparatuur en vanwege het grotere aandeel van investeringen met een korte afschrijvingstermijn (ICT).

Dotaties aan voorzieningen

De dotatie aan de voorzieningen heeft betrekking op het debiteurenrisico. Uitgegaan wordt van 0,75% van de opbrengsten keuringen.

Reorganisatiekosten

De reorganisatiekosten hebben betrekking op tijdelijke formatieplaatsen voor vaktechnische administratie.

Saldo van baten en lasten

Het begrote saldo van baten en lasten is nul.

Kasstroomoverzicht 2007

Bedragen x € 1 000		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
		realisatie	prognose					
1.	Rekeningcourant RHB 1 januari (incl. deposito)	10 526	137	2 068	3 882	5 884	7 426	9 188
2.	Totaal operationele kasstroom	- 6 387	5 280	8 311	10 006	11 213	11 557	10 823
3a. -/-	totaal investeringen	- 3 960	- 6 170	- 10 380	- 7 730	- 7 730	- 7 730	- 7 730
3b. +	totaal boekwaarde desinvesteringen	71	0	0	0	0	0	1
3.	Totaal investeringskasstroom	- 3 889	- 6 170	- 10 380	- 7 730	- 7 730	- 7 730	- 7 729
4a. -/-	eenmalige uitkering aan moederdepartement	0	0	0	0	0	0	0
4b. +	eenmalige storting door moederdepartement	0	2 217	0	0	0	0	0
4c. -/-	aflossingen op leningen	- 3 307	- 5 566	- 6 497	- 8 004	- 9 671	- 9 795	- 8 832
4d. +	beroep op leenfaciliteit	3 195	6 170	10 380	7 730	7 730	7 730	7 730
4.	Totaal financieringskasstroom	- 112	2 821	3 883	- 274	- 1 941	- 2 065	- 1 102
5.	Rekeningcourant RHB 31 december (incl. deposito) (=1+2+3+4) (maximale roodstand 0,5 mln.euro)	137	2 068	3 882	5 884	7 426	9 188	11 180

Toelichting

De operationele kasstroom bestaat uit het saldo baten en lasten, de afschrijvingen en de mutaties werkkapitaal.

De investeringen bestaan uit labapparatuur (€ 2,5 mln.), dienstauto's (€ 2 mln.), ICT-gerelateerde uitgaven (€ 5,6 mln.) en inventaris (€ 0,2 mln.). Voor de financiering van de investeringen zal een beroep worden gedaan op de leenfaciliteit.

De stijging van de investeringskasstroom in 2007 (en het beroep op de leenfaciliteit) ten opzichte van 2006 houdt verband met het activeren van ICT-kosten en de aanschaf van dienstauto's en laboratoriumapparatuur.

Extern gerichte indicatoren

Telefonische bereikbaarheid van de VWA

Ten aanzien van de bereikbaarheid van het melden van klachten in het kader van product- en voedselveiligheid (meldkamer) is het beleid van de VWA een bereikbaarheid van 24 uur per dag 7 dagen per week. Voor de bereikbaarheid van de regiokantoren ten behoeve van het aanvragen van

keuringen is het beleid om bereikbaar te zijn tijdens kantooruren. De kantooruren voor de VWA zijn van 8.00 uur tot 17.00 uur van maandag tot en met vrijdag behalve op nationale feestdagen.

Klachten over handelen VWA

Deze indicator heeft betrekking op de *uitvoering* van het beleid door VWA medewerkers (inclusief facturering). Het beleid zelf is vastgesteld door de beide opdrachtgevers, de ministeries van LNV en VWS. In de onderstaande tabel staat behalve het absolute aantal klachten ook het relatieve belang ervan weergegeven in de kolom %. Dit percentage is berekend door het aantal klachten te delen door het *aantal* inspecties respectievelijk monsteranalyses en -voor de keuringen- door het aantal *uren*.

werkzaamheden	streef- waarde 2007	raming 2006	realisatie 2005	
	%	%	aantal	%
inspecties	0.07	0.07	102	0.07
monsteranalyses	0.06	0.06	80	0.06
keuringen	0.02	0.02	215	0.02

Afhandelsnelheid informatieverzoeken en klachten/incidentmeldingen

Het streven is dat de informatieverzoeken en klachten/incidentmeldingen die bij de meldkamer van de VWA binnenkomen binnen 6 weken worden afgehandeld. Voor een deel van deze verzoeken kan de behandeltermijn van 6 weken vaak niet worden gehaald, omdat het handhavingstraject langer is.

	streefwaarde 2007
totale hoeveelheid verzoeken en klachten/meldingen	40 000
waarvan klachten over voedsel, producten en dieren	6 500
percentage behandeling verzoeken, klachten/meldingen < 6 weken	90%

Bekendheid

Met betrekking tot de naamsbekendheid van de VWA wordt een onderscheid gemaakt tussen spontane en geholpen naamsbekendheid. Op middellange termijn wordt gestreefd naar een spontane naamsbekendheid van 25% en van een geholpen naamsbekendheid van 50%.

	streef- waarde 2007	raming 2006	realisatie 2005
spontaan	10%	5%	3.4%
geholpen	50%	35%	28.9%
totaal	60%	40%	32.3%

Gevoel van product- en voedselveiligheid

Algemene doelstelling is dat het gevoel van veiligheid niet achteruit gaat. De indicator voedselveiligheid heeft betrekking op het vertrouwen van de consument in de veiligheid van voedingsmiddelen (consumentenmonitor). De indicator heeft een schaal van 1 (helemaal niet mee eens) tot 5 (helemaal mee eens). De VWA meet de onderstaande drie stellingen. M.b.t. productveiligheid zal in 2007 worden gestart met de meting van het consumentenvertrouwen.

voedselveiligheid	streef- waarde 2007	raming 2006	realisatie 2005
Voedingsmiddelen worden steeds veiliger	3.4	3.4	3.41
Ik maak me zorgen over de veiligheid van voedingsmiddelen	2.7	2.7	2.72
Ik voel me onbehaaglijk over de veiligheid van voedingsmiddelen	2.5	2.5	2.55

5 VERDIEPINGSHOOFDSTUK

In dit hoofdstuk is de artikelsgewijze toelichting opgenomen van de mutaties die hebben plaatsgevonden vanaf de stand ontwerpbegroting 2006.

Beleidsartikel 21 Duurzaam ondernemen

A. Opbouw uitgaven beleidsartikel x (€ 1 000)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stand ontwerpbegroting 2006	292 207	246 191	214 341	201 668	196 199	
Mutatie NvW 2006						
Mutatie amendement 2006						
Mutatie 1e suppletore begroting 2006	124 295	6 533	10 598	8 446	2 446	
Nieuwe mutaties:						
1. Energietransitie Glastuinbouw		35 000	35 000	35 000		
2. POP2			7 000	7 000	7 000	
3. Intensieve veehouderij		4 500	4 500	4 500	4 500	
4. Stidug-projecten ILG		- 1 000	- 9 000	- 8 000	- 7 400	
5. Verduurzaming visserij sector		7 000	7 000	7 000	7 000	
Overig	4 503	3 348	- 359	- 1 830	1 323	
Stand ontwerpbegroting 2007	421 005	301 572	269 080	253 784	211 068	202 667

1. Energietransitie Glastuinbouw

Voor innovatieve projecten gericht op ondersteuning van de glastuinbouw in de overgang naar minder gebruik van fossiele brandstoffen worden middelen aan de LNV-begroting toegevoegd.

2. POP2

In verband met een lagere bijdrage POP2 (2007–2013) ten opzichte van POP1 is vanaf 2008 € 7 mln. aan de LNV-begroting toegevoegd.

3. Intensieve veehouderij

Vanuit de reconstructiemiddelen wordt vanaf 2007 jaarlijks € 4,5 mln. toegevoegd aan artikel 21 ten behoeve van de transitie naar een meer duurzame intensieve veehouderij.

4. Stidug-projecten ILG

Deze mutatie is toegelicht bij de uitgaven onder artikel 22.

5. Verduurzaming visserij sector

Om de duurzaamheidsopgaven voor de visserij (oa. introductie Pulskor) te kunnen realiseren en om de voor Nederland beschikbare EU-middelen uit het Europese Visserij Fonds volledig te kunnen matchen is met ingang van 2007 jaarlijks een bedrag van € 7 mln. extra beschikbaar gesteld.

B. Opbouw ontvangsten beleidsartikel x (€ 1 000)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stand ontwerpbegroting 2006	36 595	17 027	14 208	12 598	12 163	
Mutatie NvW 2006						
Mutatie amendement 2006						
Mutatie 1e suppletore begroting 2006	11 235	- 989	- 989	- 1 194	- 1 194	
Nieuwe mutaties						
1. Onderzoek luchtkwaliteit	500	500	500	300	100	
2. Overig	3 114	400				
Stand ontwerpbegroting 2007	51 444	16 938	13 719	11 704	11 069	9 369

1. Onderzoek luchtkwaliteit

Voor onderzoek naar verbetering van de luchtkwaliteit in de agrarische sector is vanuit het FES in totaal € 10 mln. toegekend. Een deel hiervan (in totaal € 1,9 mln) is rechtstreeks toegevoegd aan de LNV begroting. Het overige deel loopt via de begroting van VROM.

Beleidsartikel 22 Agrarische ruimte

A. Opbouw uitgaven beleidsartikel x (€ 1 000)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stand ontwerpbegroting 2006	51 675	57 687	63 043	68 093	56 093	
Mutatie 1e suppletore begroting 2006	- 121	- 2 203	- 2	- 2	- 2	
Nieuwe mutaties						
1. Infrastructuurregeling Glastuinbouw	4 562	3 750				
2. Stidug-projecten ILG		1 000	9 000	8 000	7 400	
3. Onderbedeling		2 815	2 800	2 821	2 837	
4. Bijdragen derden		- 22 554	- 22 554	- 22 554	- 22 554	
5. Bestrijding verdroging		- 3 600	- 3 600	- 3 600	- 3 600	
6. Gebiedsgerichte projecten		- 3 000				
7. Ramingsbijstelling		- 1 840	- 3 380	- 1 720	- 5 000	
8. Inkoopstaakstelling			- 201	- 201	- 201	
9. Loonbijstelling	151	121	123	125	125	
10. Overige	-	- 732	- 655	- 706	- 766	
Stand ontwerpbegroting 2007	56 267	31 444	44 574	50 256	34 332	33 974

1. Infrastructuurregeling Glastuinbouw

Ten behoeve van uitgaven in het kader van de Infrastructuurregeling Glastuinbouw worden in 2006 en 2007 middelen vanuit het Ontwikkeling- en Saneringsfonds naar de LNV-begroting overgeheveld.

2. Stidug-projecten ILG

Drie nieuwe locaties in het kader van de Stimuleringsregeling Duurzame Glastuinbouwgebieden worden ondergebracht bij het ILG. Daarvoor wordt voor de jaren 2007-2010 in totaal € 25,4 mln. overgeboekt van artikel 21 naar dit artikel.

3. Onderbedeling

Het budget «onderbedeling» is bedoeld als tegemoetkoming aan agrariërs als gevolg van onderbedeling bij landinrichtingsprojecten. Tot nu toe

werden de uitgaven hiervoor verantwoord op artikel 23 Natuur. Thans vindt overheveling plaats naar het onderhavige artikel omdat het hierop qua doel beter aansluit.

4. Bijdragen derden

Als gevolg van het in werking treden van het Investeringsbudget Landelijk Gebied met ingang van 2007 lopen de bijdragen van derden aan uitgaven voor landinrichtingsprojecten niet meer via LNV maar via de provincies. Dit leidt tot een verlaging van de uitgaven en ontvangsten.

5. Bestrijding verdroging

Deze mutatie is toegelicht bij de uitgaven onder artikel 23.

6. Gebiedsgerichte projecten

Deze mutatie is toegelicht bij de uitgaven onder artikel 24.

B. Opbouw ontvangsten beleidsartikel x (€ 1 000)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stand ontwerpbegroting 2006	67 545	62 715	62 715	62 715	62 715	
Mutatie 1e suppletore begroting 2006	2 000	-	-	-	-	
Nieuwe mutaties						
1. Ramingsbijstelling	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	
2. Bijdragen derden		- 22 554	- 22 554	- 22 554	- 22 554	
3. Infrastructuurregeling Glastuinbouw	4 562	3 750				
Stand ontwerpbegroting 2007	76 107	45 911	42 161	42 161	42 161	42 161

2. Bijdragen derden

Deze mutatie is toegelicht onder punt 4 bij de uitgaven.

3. Infrastructuurregeling Glastuinbouw

Deze mutatie is toegelicht onder punt 1 bij de uitgaven.

Beleidsartikel 23 Realiseren natuur

A. Opbouw uitgaven beleidsartikel x (€ 1 000)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stand ontwerpbegroting 2006	433 727	426 179	455 776	464 680	473 227	
Mutatie 1e suppletore begroting 2006	- 2 156	- 2 567	- 8 853	- 8 778	- 8 553	
Nieuwe mutaties						
1. Bestrijding verdroging		29 045	23 050	11 400	7 200	
2. Gegevensautoriteit Natuur	20 000					
3. Flankerende maatregelen EHS		5 400	5 900	5 900	5 900	
4. Ramingsbijstelling	- 7 500	- 4 400	- 4 800	- 7 000	- 5 000	
5. Bijdragen derden		- 3 175	- 3 175	- 3 175	- 3 175	
6. Onderbedeling		- 2 815	- 2 800	- 2 821	- 2 837	
7. Loonbijstelling	2 442	1 816	1 927	2 042	2 107	
8. Overige	- 551	- 723	- 320	- 374	- 411	
Stand ontwerpbegroting 2007	445 962	448 760	466 705	461 874	468 458	442 017

1. Bestrijding verdroging

De budgetten ten behoeve van het bestrijden van verdroging, waaronder het budget van de Subsidieregeling Gebiedsgericht Beleid (SGB) worden ingezet ten behoeve van de Ecologische Hoofdstructuur en worden derhalve overgeheveld van de artikelen 22 en 27 naar dit artikel.

2. Gegevensautoriteit Natuur

Het artikel wordt met € 20 mln. verhoogd ten behoeve van het opzetten van een Gegevensautoriteit Natuur en voor de leefgebiedenbenadering. Via de Gegevensautoriteit Natuur worden de initiatiefnemers van ruimtelijke economische ontwikkelingen in staat gesteld om te voldoen aan de verplichtingen die voortvloeien uit de wettelijke bescherming van natuurwaarden. Daarnaast wordt via de leefgebiedenaanpak een aantal gerichte maatregelen getroffen in kansrijke leefgebieden zodat de overlevingskansen van beschermde soorten wordt vergroot en zodat in minder kansrijke leefgebieden ruimte ontstaat voor economische ontwikkeling.

3. Flankerende maatregelen EHS

Het budget voor flankerende maatregelen Ecologische Hoofdstructuur (EHS) wordt vanaf 2007 overgeheveld van artikel 27 Reconstructie naar dit artikel aangezien de uitgaven voor de EHS op het onderhavige artikel worden geraamd.

5. Bijdragen derden

Als gevolg van het in werking treden van het Investeringsbudget Landelijk Gebied met ingang van 2007 lopen de bijdragen van derden aan uitgaven voor landinrichtingsprojecten niet meer via LNV maar via de provincies. Dit leidt tot een verlaging van de uitgaven en ontvangsten.

6. Onderbedeling

Deze mutatie is toegelicht bij de uitgaven onder artikel 22.

B. Opbouw ontvangsten beleidsartikel x (€ 1 000)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stand ontwerpbegroting 2006	37 644	11 064	13 064	13 064	14 064	
Nieuwe mutaties						
1. Bijdragen derden		- 3 175	- 3 175	- 3 175	- 3 175	
Stand ontwerpbegroting 2007	37 644	7 889	9 889	9 889	10 889	2 889

1. Bijdragen derden

Deze mutatie is toegelicht bij punt 5 van de uitgaven.

Beleidsartikel 24 Landschap en recreatie

A. Opbouw uitgaven beleidsartikel x (€ 1 000)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stand ontwerpbegroting 2006	141 635	146 390	147 443	147 544	146 544	
Mutatie NvW 2006	12 000	18 000				
Mutatie 1e suppletore begroting 2006	- 2 647	- 3 408	- 2 753	- 2 753	- 253	
Nieuwe mutaties						
1. Gebiedsgerichte projecten		3 000				
2. Ramingsbijstelling	- 1 200	- 1 200	- 800	- 800	- 3 300	
3. Inkoopstaakstelling			- 656	- 656	- 656	
4. Loonbijstelling	510	406	409	417	417	
5. Prijsbijstelling	149	146	146	146	146	
6. Overige	678	- 1 097	992	1 465	1 494	
Stand ontwerpbegroting 2007	151 125	162 237	144 781	145 363	144 392	130 926

1. Gebiedsgerichte projecten

Ten behoeve van de uitfinanciering van diverse restant verplichtingen met betrekking tot oudere veelal gebiedsgerichte projecten wordt het budget op dit artikel voor 2007 met € 3 mln. verhoogd ten laste van artikel 22.

B. Opbouw ontvangsten beleidsartikel x (€ 1 000)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stand ontwerpbegroting 2006/2007	800	750	750	750	750	750

Beleidsartikel 25 Voedselkwaliteit en Diergezondheid

A. Opbouw uitgaven beleidsartikel x (€ 1 000)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stand ontwerpbegroting 2006	105 871	86 410	77 727	78 426	78 426	
Mutatie NvW 2006						
Mutatie amendement 2006						
Mutatie 1e suppletore begroting 2006	25 962	- 6 143	- 2 309	- 2 308	- 2 308	
Nieuwe mutaties						
1. Dierlijke EU-verordeningen	- 3 000	- 3 000	- 3 000	- 3 000	- 3 000	
2. Ramingsbijstelling	- 3 000	- 3 400	- 3 400	- 3 400	- 3 400	
3. Loonbijstelling	509	353	335	343	342	
4. Inkoopstaakstelling (PIT)			- 834	- 834	- 834	
5. AI-vaccinontwikkeling		4 300	3 500	3 600	3 600	
6. Overig	- 1 869	- 2 673	- 1 086	- 2 186	- 2 186	
Stand ontwerpbegroting 2007	124 473	75 847	70 933	70 641	70 640	68 013

1. Dierlijke EU-verordeningen

De kosten voor inspecties en werkzaamheden door de VWA op het terrein van dierlijke EU-verordeningen kunnen in gevolge van het kabinetsbeleid niet in rekening gebracht worden bij het bedrijfsleven.

5. AI-vaccinontwikkeling

Uit het FES wordt € 15 mln. beschikbaar gesteld voor een vierjarig onderzoek voor het ontwikkelen van kansrijke kandidaatvaccins tegen

Aviaire Influenza (vogelgriep), diagnostische testen en vaccinatiestrategieën voor toepassing op landbouwhuisdieren. Van dit bedrag wordt € 5 mln. als een renteloze lening verstrekt dat vanaf 2011.

B. Opbouw ontvangsten beleidsartikel x (€ 1 000)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stand ontwerpbegroting 2006	32 940	13 040	5 040	5 040	5 040	
Mutatie NvW 2006						
Mutatie amendement 2006						
Mutatie 1e suppletore begroting 2006	6 954					
Nieuwe mutaties						
1. Dierlijke EU-verordeningen	- 3 000	- 3 000	- 3 000	- 3 000	- 3 000	
2. MPA	3 200					
3. AI-vaccinontwikkeling		4 300	3 500	3 600	3 600	
4. Overig	760	430	430	430	430	
Stand ontwerpbegroting 2007	40 854	14 770	5 970	6 070	6 070	3 470

1. Dierlijke EU-verordeningen

Deze mutatie is toegelicht bij de uitgaven onder punt 1.

3. AI-vaccinontwikkeling

Deze mutatie is toegelicht bij de uitgaven onder punt 5.

Beleidsartikel 26 Kennis en Innovatie

A. Opbouw uitgaven beleidsartikel x (€ 1 000)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stand ontwerpbegroting 2006	860 593	874 741	872 480	870 906	870 696	
Mutatie NvW 2006						
Mutatie amendement 2006						
Mutatie 1e suppletore begroting 2006	6 908	- 570	- 619	- 672	- 672	
Nieuwe mutaties						
1. Loonbijstelling	10 961	9 777	9 821	9 927	9 931	
2. Prijsbijstelling	1 765	1 790	1 802	1 790	1 790	
3. FES-projecten	9 745	13 280	7 166	7 586	5 914	
4. BTW-compensatie praktijkleren		5 300	5 300	5 300	5 300	
5. Raad voor de Plantenrassen	- 3 621	- 3 621	- 3 700	- 3 700	- 3 700	
6. Ramingsbijstelling	- 2000	- 6 800	- 5 800	- 5 000	- 5 000	
7. OCW-projecten	1 695	4 309	5 171	8 970	10 338	
8. Overig	- 1 104	1 998	1 317	1 317	1 317	
Stand ontwerpbegroting 2007	884 942	900 204	892 938	896 424	895 914	890 658

3. FES-projecten

Voor een viertal projecten zijn ten laste van het Fonds Economische Structuurversterking (FES) middelen aan de LNV-begroting toegevoegd. Dit betreft de projecten voor praktijklokale VMBO, Phytophthora, Potato Genome Sequencing en Technologisch Top Instituut (TTI) Groene Genetica.

4. BTW-compensatie praktijkleren

In verband met de beëindiging van de bekostigingsrelatie tussen LNV en de Innovatie- en Praktijkcentra (IPC's) vervalt de wettelijke status volgens

de Wet Educatie en Beroepsonderwijs. Hierdoor zijn de AOC's met ingang van 1 januari 1997 BTW verschuldigd aan de IPC's. Het budget van de AOC's wordt daartoe opgehoogd.

5. Raad voor de Plantenrassen

Deze mutatie is toegelicht onder artikel 29.

7. OCW-projecten

Vanuit de begroting van OCW worden middelen toegevoegd aan de LNV-begroting met name ter dekking van hogere huisvestingsuitgaven WO, het op peil houden van normprijzen WU/HBO en voor risicoleerlingen MBO in het kader van terugdringen voortijdig schoolverlaten.

B. Opbouw ontvangsten beleidsartikel x (€ 1 000)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stand ontwerpbegroting 2006	14 319	14 304	13 379	13 444	13 234	
Mutatie NvW 2006						
Mutatie amendement 2006						
Mutatie 1e suppletore begroting 2006	10 624	78	0	0	0	
Nieuwe mutaties						
1. FES-projecten	9 745	13 280	7 166	7 586	5 914	
Stand ontwerpbegroting 2007	34 688	27 662	20 545	21 030	19 148	14 433

1. FES-projecten

Voor een viertal projecten ten laste van het Fonds Economische Structuurversterking (FES) worden middelen aan de LNV-begroting toegevoegd.

Beleidsartikel 27 Bodem, water en reconstructie zandgebieden

A. Opbouw uitgaven beleidsartikel x (€ 1 000)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stand ontwerpbegroting 2006	51 241	135 208	117 224	111 074	102 074	
Mutatie NvW 2006						
Mutatie amendement 2006						
Mutatie 1e suppletore begroting 2006	5 721	6 096	8 498	4 198	17 015	
Nieuwe mutaties						
1. V&W Uitvoeringscontracten SGB	7 200					
2. V&W Verdroging		3 600	3 600	3 600	3 600	
3. Bestrijding verdroging (artikel 23)		- 25 445	- 19 450	- 7 800	- 3 600	
4. Negatieve eindejaarsmarge 2005	- 11 800					
5. Flankerende maatregelen EHS		- 5 400	- 5 900	- 5 900	- 5 900	
6. Intensieve veehouderij		- 4 500	- 4 500	- 4 500	- 4 500	
7. Inkoopstaakstelling			- 302	- 302	- 302	
8. Loonbijstelling	62	38	40	42	42	
9. Overige	150	2 555	492	-	-	
Stand ontwerpbegroting 2007	52 574	112 152	99 702	100 412	108 429	86 794

1. V&W Uitvoeringscontracten SGB

Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat levert voor 2006 een bijdrage ten behoeve van de Subsidieregeling Gebiedsgericht Beleid in het kader van het uitvoeringscontract 2005-2006.

2. V&W Verdroging

Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat stelt extra middelen beschikbaar ten behoeve van activiteiten ter bestrijding van de verdroging.

3. Bestrijding verdroging

Deze mutatie is toegelicht bij de uitgaven onder artikel 23.

5. Flankerende maatregelen EHS

Deze mutatie is toegelicht bij de uitgaven onder artikel 23.

6. Intensieve veehouderij

Deze mutatie is toegelicht bij de uitgaven onder artikel 21.

B. Opbouw ontvangsten beleidsartikel x (€ 1 000)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stand ontwerpbegroting 2006/2007	3 650					

Beleidsartikel 28 Nominaal en onvoorzien

A. Opbouw uitgaven beleidsartikel x (€ 1 000)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stand ontwerpbegroting 2006	- 9 115	- 13 073	- 13 143	- 13 203	- 13 233	
Mutatie NvW 2006	- 3 000	- 3 000	- 3 000	- 3 000	- 3 000	
Mutatie amendement 2006						
Mutatie 1e suppletore begroting 2006	9 288	24 253	18 320	13 474	13 330	
Nieuwe mutaties:						
1. Prijsbijstelling	- 14 035	- 13 957	- 13 990	- 13 848	- 13 606	
2. Loonbijstelling	- 26 276	- 22 227	- 21 831	- 22 166	- 22 206	
3. Invulling ramingsbijstelling	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	
4. Negatieve eindejaarsmarge 2005	14 300					
5. Compensatie EHS/sanering kottervloot	5 800	5 800		5 000	5 000	
6. Inkoopstaakstelling			12 904	12 904	12 904	
7. Overig	3 038	2 204	740	839	811	
Stand ontwerpbegroting 2007	0	0	0	0	0	0

1. Prijsbijstelling/2. Loonbijstelling

De loon- en prijsbijstelling 2006, die bij 1e suppletore begroting aan de LNV-begroting is toegevoegd, wordt verdeeld over de relevante onderdelen van de LNV-begroting.

3. Invulling ramingsbijstelling

Bij Voorjaarsnota 2006 is besloten tot een structurele ramingsbijstelling van € 20 mln. Hiervan is € 2 mln. gevonden door een structurele verhoging van de ontvangsten landinrichtingsrente en de overige € 18 mln. is verdeeld over de diverse LNV-artikelen op grond van de budgetflexibiliteit.

4. Negatieve eindejaarsmarge 2005

De compensatie van de negatieve eindejaarsmarge 2005 wordt grotendeels gevonden op artikel 27. Een deel van de reconstructie-uitgaven wordt gefinancierd uit het restant vrije middelen uit het Groenfonds.

6. Inkoopstaakstelling

De rijksbrede inkoopstaakstelling waartoe het kabinet bij Voorjaarsnota 2005 heeft besloten wordt thans voor de jaren 2008 en verder ingevuld naar rato van de gerealiseerde inkoopvolumes 2005.

Beleidsartikel 29 Algemeen

A. Opbouw uitgaven beleidsartikel x (€ 1 000)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stand ontwerpbegroting 2006	207 420	205 829	205 759	208 578	208 329	
Mutatie NvW 2006						
Mutatie amendement 2006						
Mutatie 1e suppletore begroting 2006	22	527	1 330	1 255	1 030	
Nieuwe mutaties						
1. Loonbijstelling	7 460	6 259	5 806	5 838	5 802	
2. Instelling Raad voor de Plantenrassen	1 626	1 649	1 728	1 728	1 974	
3. Prijsbijstelling	7 717	3 696	7 439	3 825	4 144	
4. Overig	971	483	- 3 855	- 3 862	- 3 922	
Stand ontwerpbegroting 2007	225 216	218 443	218 207	217 362	217 357	222 463

2. Instelling Raad voor de Plantenrassen

Voor een toelichting op deze mutatie wordt verwezen naar de toelichting bij de ontvangsten.

B. Opbouw ontvangsten beleidsartikel x (€ 1 000)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stand ontwerpbegroting 2006	284 534	284 334	284 334	284 334	284 334	
Mutatie NvW 2006						
Mutatie amendement 2006						
Mutatie 1e suppletore begroting 2006	- 418	- 418	- 418	- 418	- 418	
Nieuwe mutaties:						
1. Raad voor de Plantenrassen	- 1 995	- 1 972	- 1 972	- 1 972	- 1 726	
Stand ontwerpbegroting 2007	282 121	281 944	281 944	281 944	282 190	281 823

1. Raad voor de Plantenrassen

Met de instelling van de Raad voor de Plantenrassen zijn de tarieven aangepast, waardoor de onderzoekskosten niet langer via de Rijksbegroting lopen maar rechtstreeks worden afgewikkeld tussen aanvrager en onderzoeksinstelling.

BIJLAGE MOTIES EN TOEZEGGINGEN

Door de Staten-Generaal aanvaarde moties

Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
Verzoekt de regering een analyse te maken van de potentie van de multifunctionele landbouw; Verzoekt de regering een Taskforce Multifunctionele Landbouw op te zetten, waarin naast plattelandsorganisaties in ieder geval de ministeries van LNV, SZW, VWS, EZ en VNG en IPO vertegenwoordigd zijn.	30 252, nr. 4, Motie Waalkens en Atsma	Zie brief aan TK d.d. 16-06-2006
Verzoekt de regering de correctiefactor van 0,95 (die wordt gebruikt t.a.v. forfaitaire normen) ook voor de bedrijfsspecifieke normen van toepassing te verklaren.	28 385, nr. 70, Motie Waalkens c.s.	Wordt uitgevoerd.
Verzoekt de regering het groen label systeem vanaf 2010–2012 alleen ter verplichten in nieuw te bouwen stallen.	30 252, nr. 6, Motie Oplaat c.s.	VROM informeert Tweede Kamer.
Stelt vast dat de middelen uit het Waddenfonds voor minimaal de helft dienen te worden aangewend voor projecten ter versterking van een duurzame economische ontwikkeling en voor het resterende deel voor versterking van de ecologie van het Waddengebied.	30 300 XIV, nr. 36, Motie Atsma c.s.	Zie brief minister VROM aan TK d.d. 21-12-2005
Verzoekt de regering het door de Commissie Schadebepaling Kokkelvisserij voorgestelde uitkoopbedrag over te nemen en op korte termijn hierover een besluit te nemen.	30 300 XIV, nr. 37, Motie Atsma en Snijder-Hazelhoff	Zie brief aan TK d.d. 18-11-2005
Verzoekt de regering maatregelen te nemen die ertoe leiden dat de verplichtingen tot het bijhouden van het Gewasbeschermingsplan met ingang van 1 januari 2006 worden afgeschaft.	30 300 XIV, nr. 38, Motie Koopmans c.s.	Zie brief aan TK d.d. 26-01-2006
Verzoekt de regering bij de eerste tranche in 2006 uit het Fonds Economische Structuurversterking (FES) de economische ontwikkeling en het realiseren van de benodigde infrastructuur van de 5 Greenports (Zuid-Hollands Glasdistrict, Aalsmeer e.o., Venlo e.o., Boskoop en de Bollenstreek) te ondersteunen bovenop de Stidug-middelen.	30 300 XIV, nr. 39, Motie Koopmans c.s.	Zie brief aan TK d.d. 27-04-2006
Verzoekt de regering in overleg met de betrokken sectoren nader onderzoek uit te laten voeren naar de effecten van de prijzenoorlog op de inkomenspositie van primaire producenten.	30 300 XIV, nr. 40, Motie Van Velzen en Atsma	Zie brief aan TK d.d. 21-06-2006
Verzoekt de regering het dwangvoederen van ganzen op de Europese agenda te zetten en een Europees verbod op productie en de handel in deze ganzenlever te bepleiten.	30 300 XIV, nr. 42, Motie Van Velzen c.s.	Zie brief aan TK d.d. 10-11-2005
Motie spreekt uit dat de € 50 mln. (Koopmangelden voor milieuprobleemgebieden) ingezet moet worden voor (huis)kavelvergroting, vrijwillige kavelruil en structuurverbetering van melkveebedrijven in het gehele land.	30 300 XIV, nr. 44, Motie Snijder-Hazelhoff en Atsma	Zie brief staatssecretaris VROM aan TK d.d. 13-07-2006
Roept de regering op met de grootst mogelijke inspanning en met de grootst mogelijke spoed tot een EU-toelatingsbeleid voor gewasbeschermingsmiddelen te komen.	30 300 XIV, nr. 51, Motie Van den Brink en Koopmans	Zie brief aan TK d.d. 10-11-2005

Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
Verzoekt de regering ervoor te zorgen dat in de nul-optie-gebieden geen wilde zwijnen voorkomen.	30 300 XIV, nr. 53 Brink, W. van den (LPF)	Motie wordt uitgevoerd, in een brief aan betrokkenen (w.o. provincies) heeft minister het bestaande beleid van het nulstandbeheer nogmaals bevestigd. Zij zijn tevens gevraagd de mogelijkheden die zij hebben te benutten om uitvoering te geven aan dit nulstandbeheer

Door de bewindspersoon gedane toezeggingen aan de Tweede Kamer

Toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Algemeen De minister zal de Kamer, in de reguliere rapportage de vermindering van administratieve lasten, informeren over «nationale koppen» op Europese verplichtingen.	Begrotingsbehandeling LNV en DGF d.d. 26/27-10-2005	Zal worden meegenomen in de nul-meting van 2007.
De minister zal alle LNV-vergunningen toetsen op nut en noodzaak en zal eventuele eenvoudigere alternatieven zoeken. In 2006 zullen, in het kader van een interdepartementaal project, besluiten worden genomen.	Begrotingsbehandeling LNV en DGF d.d. 26/27-10-2005	Zie brief aan TK d.d. 28-04-2006
Vitaal platteland, natuur en recreatie De minister zal nog eens nagaan of fondsvorming (ten behoeve van de continuïteit van agrarisch natuurbeheer) helpt.	Begrotingsbehandeling LNV en DGF d.d. 26/27-10-2005	Zie brief aan TK d.d. 03-04-2006
De minister zal de TK informeren over de probleemgebiedenvergoeding, voordat daarover tijdens de volgende begrotingsbehandeling een besluit wordt genomen.	Begrotingsbehandeling LNV en DGF d.d. 26/27-10-2005 en brief aan TK d.d. 03-04-2006	De Tweede Kamer zal conform de toezegging worden geïnformeerd.
De evaluatie van de FF-wet zal direct na het zomerreces 2006 aan de TK worden gestuurd. Daarbij wordt ingegaan op de gedragscodes en op de administratieve rompslomp.	AO FF-wet d.d. 27-09-2005	TK wordt spoedig geïnformeerd.
De TK ontvangt de beleidsstrategie soorten als die gereed is.	Brief aan TK d.d. 26-09-2005	In overleg met de provincies wordt strategie opgesteld.
De minister zal het een en ander over de natuurbegraafplaatsen onderzoeken en de Kamer hierover informeren.	Begrotingsbehandeling LNV en DGF d.d. 26/27-10-2005	Zie brief aan TK d.d. 04-04-2006
Een commissie van (inter)nationale deskundigen zal worden gevraagd advies uit te brengen over de toekomst van de Oostvaardersplassen.	AO Oostvaardersplassen d.d. 08-09-2005	Zie brief aan TK d.d. 22-06-2006
De minister is bereid om nog 80 000 hectare van de ganzenfoerageergebieden onder de SAN af te sluiten.	Begrotingsbehandeling LNV en DGF d.d. 26/27-10-2005	Agrariërs kunnen (in aangewezen ganzenfourageergebieden) subsidie voor ganzenopvang aanvragen
De notitie over de paardensector zal in juni 2006 aan de TK worden gezonden.	Notaoverleg Kiezen voor Landbouw d.d. 03-04-2006	Zie brief aan TK d.d. 07-07-2006

Toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De Kamer ontvangt een brief over de vermeende bevoorrechte positie van klassieke terreinbeherende organisaties bij de aankoop van natuur, nadat de minister de genoemde signalen van de Kamerleden heeft mogen ontvangen.	WO Jaarverslagen 2005 en slotwetten van het ministerie van LNV (30 550 XIV) en het Diergezondheidsfonds (30 550 F) d.d. 15-06-2006	Zie brief aan TK d.d. 30-06-2006
Duurzaam ondernemen De minister zal bezien of het LEI bij nadere beschouwing naar de gevolgen van de prijzenoorlog op de inkomens in de primaire sector tot nieuwe inzichten komt.	Begrotingsbehandeling LNV en DGF d.d. 26/27-10-2005	Zie brief aan TK d.d. 21-06-2006
Met V&W wordt overleg gevoerd over strijdige, of onwerkbare regels inzake diertransport. Saveetra wordt hierbij uitgenodigd.	Brief aan TK d.d. 24-02-2006	Overleg LNV, VWA en sector loopt, in november 2006 wordt de TK de resultaten op de hoogte gesteld
Vervolgonderzoek VWA naar aanwezigheid honden en kattenbont op Nederlandse markt wordt afgerond in december, waarna de resultaten naar de Kamer worden gestuurd.	Brief aan TK d.d. 14-10-2005	Zie brief aan TK d.d. 12-05-2006.
De minister zal de Kamer informeren over de voortgang van de onderhandelingen over PlantKeur en de reorganisatie van de PD.	AO Fytosanitaire ontwikkeling en toekomstplannen PD d.d. 14-09-2005	Zie brieven aan TK d.d. 13-04-2006 en 19-05-2006
De Kamer ontvangt in oktober een brief over hoe de minister omgaat met de verdeling van de nationale reserve GLB.	AO DR d.d. 26-01-2006	Zal conform toezegging worden uitgevoerd.
Wanneer er een verzekering van de grond komt met dezelfde voorwaarden als de verzekering voor bovenmatige regenval en als ondernemers zich daadwerkelijk verzekeren, wil de minister zich conform werkwijze bij de vorstschade in de fruitteelt van maart 2005, zich inspannen voor een beperkte tegemoetkoming in de geleden sneeuwschade. Dit natuurlijk onder voorwaarde van Europese goedkeuring.	Brief aan de TK d.d. 19 januari 2006 & AO Sneeuwschade d.d. 19 januari 2006	Afhankelijk van initiatieven van de sector.
De minister zal stimuleren dat het risico van zware vorstschade in de fruitteelt een verzekeraar risico wordt. Wanneer een dergelijke verzekering is gerealiseerd zal de minister zich inspannen om ondernemers die zich voor tenminste vijf jaar tegen vorstschade in fruitteelt verzekeren, een tegemoetkoming te geven in de schade die in 2005 is geleden (betreft beperkte tegemoetkoming voor de opbrengstderiving).	AO LVR d.d. 26-05-2005 en brieven aan TK d.d. 24-08-2005 & 10-10-2005.	Overleg tussen sector en overheid ter zake bevindt zich in gevorderd stadium.
Brief over mogelijke invulling van een flatrate vóór oktober 2006 naar Tweede Kamer.	Notaoverleg Kiezen voor Landbouw d.d. 03-04-2006	Wordt conform toezegging uitgevoerd.
Brief met LEI-onderzoek melkquotering & consequenties van mogelijke afschaffing in 2e helft van 2006 naar de Tweede Kamer.	Notaoverleg Kiezen voor Landbouw d.d. 03-04-2006	Wordt conform toezegging uitgevoerd.
Brief aan de Kamer – in het derde kwartaal van 2006, of zoveel eerder als mogelijk – over de mogelijkheden voor fiscale maatregelen met betrekking tot het dierenwelzijn en landschap.	Notaoverleg Kiezen voor Landbouw d.d. 03-04-2006	Brief volgt in najaar 2006.
De minister zal een negatieflijst voor gezelschapsdieren opstellen die wordt opgenomen in regelgeving.	Brief aan TK d.d. 15-05-2006	Brief aan Tweede Kamer wacht op RDA-advies.

Toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Op 1 december 2006 moet er een voorstel liggen over hoe het aantal ingrepen in de varkenshouderij is terug te brengen tot twee. Hiervoor moet overleg gevoerd worden met alle relevante partijen. De TK wordt voor eind 2006 geïnformeerd zodat begin 2007 besluitvorming kan plaatsvinden.	AO Ontwikkeling in identificatie en registratie bij landbouwhuisdieren en het Ingrepenbesluit d.d. 01-06-2006	Wordt conform toezegging uitgevoerd.
De minister onderschrijft de strekking van de motie Koopmans (30 300 XIV, nr. 39) en de motie Van der Vlies c.s. (30 300, nr. 31). In lijn met de wens van de Kamer om te komen tot het versterken van de economische ontwikkeling en infrastructuur van de Greenports respectievelijk de duurzaamheid binnen de land- en tuinbouw en de visserij heeft de minister verschillende FES-claims ingediend. Eind juni is de besluitvorming in het kabinet omtrent alle ingediende claims voorzien. Daarna zal de TK zo spoedig mogelijk op de hoogte worden gesteld van de uitkomsten.	Brief aan TK d.d. 27-04-2006	Na besluitvorming in het Kabinet.
De minister zal met de sector (LTO, NAV) overleggen over de knelpunten bij de mestafzet en het wegnemen van de angst bij akkerbouwers voor het afnemen van dierlijke mest en de Kamer over de uitkomsten van dit overleg informeren.	AO Uitvoering Mestwetgeving d.d. 01-06-2006	Brief is gedurende zomerreces 2006 aan TK verzonden.
Minister zegt toe in Brussel het verzoek van de Kamer te bepleiten, het gebruik van hokdiermest tot 170kg N toe te staan aangevuld tot 250 kg N uit graasdiermest bij bedrijven die gebruik maken van de derogatie en zal de Kamer over de uitkomsten informeren. VAO Uitvoering mestwetgeving d.d. 15-06-2006	Wordt conform toezegging uitgevoerd.	
De Kamer ontvangt een brief na afronding van het LEI-onderzoek naar de risico's voor extreme weersituaties voor (agrarische) bedrijven en de verzekeraarbaarheid daarvan.	AO Sneeuwschade d.d. 19-01-2006	Onderzoeksresultaten worden in het najaar van 2006 verwacht.
De overgangstermijn in de vrijstelling voor het aantal ingrepen in de varkenshouderij wordt verlengd tot 1 mei 2007.	AO Ontwikkeling in identificatie en registratie bij landbouwhuisdieren en het Ingrepenbesluit d.d. 01-06-2006	Regelingswijziging wordt voor september 2006 gepubliceerd.
Voor de zomer ontvangt de Tweede Kamer een analyse van het LEI over de gevolgen van het suikerakkoord.	AO LVR d.d. 16-02-2006	Zie brief aan TK d.d. 03-07-2006
Dit najaar komt een kabinetsnotitie over de review van het GLB in 2008.	AO LVR d.d. 20-04-2006	In verband met de vervroegde verkiezingen wordt hier terughoudend mee omgegaan.
Visserij In maart of april 2006 zal de Task Force Duurzame Noordzeevervisserij een rapportage uitbrengen over mogelijkheden om te komen tot duurzame innovatieve oplossingen voor de brede problematiek. De TK kan de kabinetsreactie voor de zomer verwachten.	Begrotingsbehandeling LNV en DGF d.d. 26/27-10-2005	Zie brief aan TK d.d. 27-06-2006
Tweede Kamer wordt geïnformeerd over uitkomsten brede overleg mosselvisserij.	AO LVR d.d. 20-04-2006	Wordt conform toezegging uitgevoerd.

Toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Voedselveiligheid, voedselkwaliteit en diergezondheid		
In het voorjaar van 2006 zal de minister de Kamer een evaluatie toezenden van de gevolgde aanpak en de feitelijke risico's van vogeltrek in voor- en najaar, vergezeld van een voorstel voor passende maatregelen voor het komend seizoen en een routekaart om preventieve vaccinatie in de EU te laten accepteren.	AO Vogelpest d.d. 29-09-2005	Zie brief aan TK d.d. 16-03-2006
De Minister gaat door met zijn nadere onderzoek naar de herziening van het destructiebestel (o.a. mogelijkheid meer marktwerking)	AO destructie d.d. 10-02-2005	Zie brief aan TK d.d. 27-04-2006
De Minister zal de mogelijkheden van het stoppen met vaccineren tegen Aujeszky bij vleesvarkens bezien	AO Dierziektenbestrijding 08/12/2005	Zie brief aan TK, d.d. 27-04-2006
De Minister zal de Tweede Kamer informeren over een «firebrigade» instellen die bij een AI-uitbraak onmiddellijk in actie kan komen	AO Aviaire Influenza 19-01-2006	Zie brief aan TK d.d. 23-02-2006
De minister zal de Vaccinatie strategie hobbypluimvee naar de TK sturen, nadat deze is goedgekeurd door EC.	AO Dierziektenbestrijding d.d. 08-12-2005	Zie brief aan TK d.d. 23-02-2006
Voor 1 maart 2006 krijgt de Tweede Kamer de actuele draaiboeken AI.	AO Aviaire Influenza d.d. 12-04-2006	Zie brief aan TK d.d. 06-03-2006
De voorbereiding van een aparte wettelijke regeling tot de openbaarmaking van controlegegevens kan ter hand worden genomen, maar de uitkomsten van de pilots moeten worden afgewacht.	AO retributies VWA en openbaarmaking VWA-controlegegevens d.d. 16-03-2006	TK is over het te doorlopen traject geïnformeerd per brief d.d. 23-02-2006.
De Minister zal de TK informeren hoe concreet zal worden omgegaan de versoepeling van het beleid rondom ongeïdentificeerde runderen	AO LVR d.d. 14 juni 2006	Zie brief aan TK d.d. 06-07-2006

Door de bewindspersoon gedane toezeggingen aan de Eerste Kamer

Toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Wij hebben nog een hele stapel NLRO-verkenningen liggen uit het verleden. Ik wil bekijken in hoeverre die actualisatie verdienen. Dat moet van geval tot geval bekeken worden. Over de Veenkoloniën kan ik nu al zeggen bereid te zijn om de situatie nog eens aan een verkenning te onderwerpen. Ook in het licht van de eindigheid van de zetmeelsteun is het aan de orde om dit aspect onder ogen te nemen. Actieve participatie bij de problematiek en het genereren van de wil tot oplossing van de problematiek in het Noorden, daar gaat het om. Misschien kan het ingepast worden in het kader van de ontmoetingen. Ik zeg toe dat er een reële verkenning komt van de mogelijkheden en van welke rol de overheid daarbij kan spelen.	Begrotingsbehandeling LNV en DGF d.d. 04-04-2006	De verkenningen worden momenteel geanalyseerd.
De minister zegt toe schriftelijk terug te komen op de door dhr. Rabbinge gewenste vernieuwing van de hele kennis- en innovatieinfrastructuur om de innovaties verder van onderop te stimuleren. Voormalige IKC's moeten een rol spelen bij de kennisdeling.	Begrotingsbehandeling LNV en DGF d.d. 04-04-2006	De brief aan de Eerste Kamer is in het reces verzonden.

Toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zal zoeken naar mogelijkheden om aan te sluiten bij Connect, bijvoorbeeld via innovatievouchers of vanuit het in 2007 te starten project inzake praktijknetwerken.	Notaoverleg Kiezen voor Landbouw d.d. 03-04-2006	In uitvoering.

BIJLAGE ZBO'S EN RWT'S

Instelling	RWT	ZBO	Bijdrage LNV 2007 (x € 1 000)	(Beleids-)artikel(en)
1. Hogere Agrarische Onderwijsinstellingen(HAS) (6)	j	n	56 923	26
2. Wageningen Universiteit	j	n	140 364	26
3. Agrarische Opleidingscentra (AOC's) (13)	j	n	393 827	26
4. Stichting Nederlandse Algemene Keuringsdienst Tuinbouw	j	j		
5. Stichting Nederlandse Algemene Keuringsdiensten (Zaazaad en Pootgoed Landbouwgewassen) (NAK)	j	j		
6. Stichting Bloembollenkeuringsdienst (BKD)	j	j		
7. Stichting Centraal Orgaan voor Kwaliteitsaangelegenheden in de Zuivel (COKZ)	j	j	500 000	25
8. Stichting Controlebureau voor Pluimvee, Eieren en eiprodukten- (CPE)	j	j		
9. Stichting Kwaliteitscontrolebureau voor Groente en Fruit (KCB)	j	j	248	21
10. Stichting Kwaliteitscontrole Alternatieve Landbouwproductiemethoden (SKAL)	j	j		
11. Staatsbosbeheer	j	j	77 445	23 en 24
12. Faunafonds	j	j	8 700	23
13. Bureau Beheer landbouwgronden	j	j	51 991	23 en 24
14. Commissie Beheer Landbouwgronden	n	j		
15. Centrale Grondkamer	n	j		29
16. Regionale Grondkamers Z, ZW, NW, N, O	n	j		
17. Reconstructiecommissie Midden Delfland	n	j	707	24
18. College voor de Toelating van Bestrijdingsmiddelen (CTB)	j	j	261	21
19. Stichting Landelijke Inspectie Dienst voor Dieren (LID)	n	j	182	21
20. Raad voor Plantenrassen	n	j	1 249	29
21. Voedselvoorzienings in- en verkoopbureau	j	j		
22. Stichting Borgstellingsfonds voor de Landbouw (BF)	j	j		
23. Stichting Ontwikkelings- en saneringsfonds voor de Landbouw	j	j		
24. Stichting Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor de Visserij	j	j	–	
25. Kamer voor de Binnenvisserij	n	j	–	
26. Stichting examens vakbekwaamheid honden en kattenbesluit (SEV)	j	j		
27. Erkende stamboekverenigingen (28x)	n	j		
28. Stichting DLO	j	n	164 269	26
29. Rendac	j	n	0	25
30. Stichting Nationaal Groenfonds	j	n	–	23,24 en 27

BIJLAGE EUROPESE GELDSTROMEN

1. Inleiding

Deze bijlage biedt inzicht in de Europese geldstromen die relevant zijn voor de beleidsterreinen van het ministerie van LNV. Zij bevat een samenhangend overzicht van deze geldstromen en de co-financiering met LNV-middelen en middelen van andere overheden en private partijen. De betreffende EU-middelen zijn gestoeld op het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) en het Structuurbeleid.

Binnen het GLB zijn twee pijlers te onderscheiden. De eerste pijler bestaat uit het markt- en prijsbeleid, de tweede pijler uit het plattelandsbeleid. Het markt- en prijsbeleid richt zich op het stabiliseren van de landbouwprijzen en -inkomens. Hiervoor worden instrumenten ingezet als exportrestituties, interventie maatregelen en inkomenssteun. Het plattelandsbeleid richt zich op de kwaliteit van alle plattelandsgebieden in de Unie.

Het GVB is in de eerste plaats gericht op de ontwikkeling van een verantwoorde visserijketen waarmee een evenwichtige en duurzame exploitatie van de visstand wordt bevorderd. Hiertoe zijn in EU-verband regels opgesteld onder andere ten aanzien van minimummaaswijdten, minimum maten, gesloten tijden en gebieden en beperkingen voor bepaalde visserijmethoden. Tevens zijn afspraken gemaakt ter bevordering van stabiliteit van de vismarkt.

Het structuurbeleid is tot slot gericht op versterking van de sociale en economische cohesie tussen de regio's in de EU. Naast het plattelandsbeleid uit de tweede pijler, zijn ook vanuit dit beleid maatregelen gericht op de ontwikkeling van het platteland aan de orde.

2. Geldstromen

Aan de genoemde elementen van het Europese beleid op het terrein van LNV zijn geldstromen naar de lidstaten verbonden. De subsidies uit hoofde van de eerste pijler komen met ingang van 2007 uit het Europese Garantie fonds voor de Landbouw (EGFL) en die van de tweede pijler uit het Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO). De geldstromen uit de eerste pijler hebben voornamelijk betrekking op prijs- en inkomensondersteunende instrumenten en worden volledig Europees gefinancierd. Bij de plattelandsmaatregelen uit de tweede pijler dient er sprake te zijn van nationale co-financiering uit publieke middelen.

Het GVB bestaat voornamelijk uit gezamenlijke afspraken en regelgeving op communautair niveau, die nationaal wordt gecontroleerd. De afspraken en regelgeving uit het GVB worden ondersteund door subsidies uit het nog te vormen Europees Visserijfonds.

De geldstromen verbonden aan het structuurbeleid komen uit diverse financieringsbronnen. Voor LNV zijn de geldstromen verbonden met Doelstelling 2 relevant. Net als bij de tweede pijler van het GLB dient ook hier sprake te zijn van co-financiering.

In tabel 1 is een overzicht van de geraamde landbouwsubsidies in het kader van markt- en prijsbeleid vanuit de EU opgenomen. Deze uitgaven zijn niet zichtbaar op de begroting van LNV maar komen via betaalorganen in Nederland rechtstreeks vanuit de EU bij de belanghebbende terecht. Deze uitgaven worden door de betaalorganen (buiten de

LNV-begroting) verantwoord richting de Europese Commissie. Voor de uitgaven in 2007 voor plattelandsbeleid, gemeenschappelijk visserijbeleid en structuurbeleid in Nederland kunnen op dit moment nog geen ramingen in deze begroting worden gegeven. Voor deze onderwerpen worden nationale programma's opgesteld, die moeten worden goedgekeurd door Brussel.

Tabel 1. Geraamde programma-uitgaven voor het jaar 2007 (bedragen x 1 mln.)				
Financieringsbron Beleid	EU	LNV	Overig	Totaal
GLB				
Landbouwsubsidies	1 100	n.v.t.	n.v.t.	1 100
Plattelandsontwikkelingsprogramma	p.m	p.m	p.m	p.m
GVB				
Europees Visserijfonds	p.m	p.m	p.m	p.m
Structuurbeleid				
Doelstelling 2	p.m	p.m	p.m	p.m

Tegenover de Europese subsidie-uitgaven staan ook afdrachten aan de EU. De voor LNV relevante afdrachten zijn de zogenaamde douanerechten op landbouwproducten en productieheffingen, die onderdeel uitmaken van de Eigen Middelen van de Europese Unie. Deze ontvangsten worden verantwoord op artikel 29 van de LNV-begroting. Tabel 2 bevat de ramingen van deze ontvangsten in 2007. Deze ontvangsten worden onder aftrek van een perceptiekostenvergoeding (25%) afgedragen aan de EU.

Tabel 2. Geraamde ontvangsten aan landbouwheffingen (bedragen x 1 mln.)	
	2007
1. Douanerechten op landbouwproducten	245
2. Productieheffingen	25
Totaal douanerechten en productieheffingen	270

3. Markt- en prijsbeleid: de eerste pijler van het GLB

Het markt- en prijsbeleid richt zich op de stabilisatie van landbouwproducten en -inkomens. Sinds 1992 is er sprake van continue hervormingen van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. In hoofdlijnen kan worden gesteld dat de klassieke instrumenten als exportrestituties, productiesteun en interventie getransformeerd worden naar vormen van inkomenscompensatie.

In juni 2003 is een nieuwe fase ingegaan in het proces van de hervorming van het GLB. Het Belangrijkste kenmerk van deze hervorming is dat de inkomenssteun ontkoppeld wordt van de productie en omgezet wordt in de bedrijfstoelag. Andere kenmerken zijn:

- Om in aanmerking te (blijven) komen voor de inkomenssteun moet de agrarische producent voldoen aan maatschappelijke randvoorwaarden (ten aanzien van dierenwelzijn, voedselveiligheid, milieu, etc.), de

- zogeheten cross-compliance,. Bij onvoldoende naleving wordt de producent gekort op zijn inkomenssteun.
- Verplichte afroming (modulatie) van middelen van de eerste pijler (markt- en prijsbeleid) ten behoeve van de tweede pijler (plattelandsbeleid) van het GLB.

De controle op cross-compliance is per 2005 gestart. In 2006 heeft de ont koppeling van de productie plaatsgevonden. Hierdoor is een aantal steunregelingen (zoals akkerbouw, dierlijke regelingen met uitzondering van slachtpremies) vervallen. Deze zijn opgenomen in de bedrijfstoeslag-regeling. Ook de compensatie voor de verlaging van de suikerprijs als gevolg van de hervorming van de marktordening voor suiker is in de bedrijfstoeslag opgenomen. In 2007 wordt ook de melkpremie ont koppeld en toegevoegd aan de bedrijfstoeslag.

Ten aanzien van het markt- en prijsbeleid is LNV verantwoordelijk voor een recht- en doelmatige uitvoering. De nationale uitvoering van het markt- en prijsbeleid is aan stringente Europese voorwaarden gebonden die met name de rechtmatigheid van de uitvoering moeten waarborgen. Het aantal en de omvang van financiële correcties (apurement) geven een indicatie van de mate van rechtmatigheid van de uitvoering.

Ontwikkelingen

Zoals gesteld betreft de hervorming van het GLB een continu proces. Op de WTO-top van eind 2005 zijn in Hongkong afspraken gemaakt over de uitfasering van exportrestituties.

Daarnaast is er met ingang van 2007 een nieuw financieel regime op het GLB van toepassing. De eerste pijler en de tweede pijler van het GLB worden dan vanuit twee aparte fondsen (Europees Garantie fonds voor de Landbouw (EGFL) en Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO)) gefinancierd. In de volgende paragraaf wordt de vorming van het ELFPO nader toegelicht. Tenslotte is in 2008 een rapportage van de Europese Commissie voorzien over de mid-term review van het GLB.

4. Het plattelandsbeleid: de tweede pijler van het GLB

In 2005 heeft de Raad van Ministers een nieuwe verordening inzake steun voor plattelandsontwikkeling (verordening (EG) nr. 1698/2005) vastgesteld. Deze verordening vormt de basis van het Europese plattelandsbeleid voor de periode 2007–2013. De verordening streeft vier doelen na. Drie doelen zijn inhoudelijk van aard, te weten verbetering van de concurrentiekracht van de land- en de bosbouw; verbetering van het milieu en het platteland; en verhogen van de leefkwaliteit op het platteland en diversificatie van de plattelandseconomie. Een vierde doel is veel meer procesmatig van aard en betreft het bevorderen van lokale plattelandsontwikkeling via de Leadersaanpak. Deze doelstellingen sluiten goed aan bij de prioriteiten van Nederland.

Tevens wordt er een belangrijke slag gemaakt in de vereenvoudiging van de uitvoering door de vorming van het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO). In dit fonds worden de geldstromen voor het huidige plattelandsbeleid uit het GLB (POP) en de geldstromen voor twee onderdelen van de structuurfondsen die gericht zijn op het platteland (Doelstelling 1 en Leader +) samengebracht. Voor deze geldstromen zal dan één beheers- en controlemechanisme van toepassing zijn. Hiermee wordt het plattelandsbeleid voor deze onderdelen vereenvoudigd en worden de administratieve lasten voor bedrijfsleven en overheid verminderd.

De nieuwe plattelandsverordening is samen met de communautaire strategische richtsnoeren voor plattelandsontwikkeling (programmeringsperiode 2007–2013) (besluit 2006/144/EG) en de uitvoerings- en overgangsverordening bij de plattelandsverordening de Europese basis voor de Nederlandse Plattelandsstrategie en het Nederlandse Plattelandsontwikkelingsprogramma voor de periode 2007–2013 (POP2). Nationaal wordt POP2 ingevuld op basis van de Agenda Vitaal Platteland en bijbehorend Meerjarenprogramma, de provinciale Meerjarenprogramma's, de nota «Natuur voor mensen, mensen voor natuur» en de nota «Kiezen voor Landbouw».

Het POP2 zal naar verwachting in september 2006 ter goedkeuring aan de Europese Commissie worden voorgelegd. Pas na goedkeuring (naar verwachting eind 2006) treedt het POP2 in werking. POP2 is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Rijk en provincies. Uitvoering van het POP2 zal voornamelijk gebeuren via de provinciale meerjarenprogramma's en via het ondernemersprogramma van het Rijk. Het Rijk is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van het POP2.

De EU-bijdrage voor plattelandsontwikkeling aan de lidstaten moet nog definitief worden vastgesteld. Naar verwachting kan Nederland in de periode 2007–2013 rekenen op een EU bijdrage van € 490 mln. voor plattelandsontwikkeling inclusief de modulatiegelden (middelen uit de eerste pijler GLB die worden toegevoegd aan het plattelandsbudget).

5. Gemeenschappelijk Visserijbeleid: Europees Visserijfonds

In de periode 2007–2013 vervangt een nieuw Europees Visserijfonds EVF) het huidige Financierings-instrument voor de Oriëntatie van de Visserij (FIOV). De Europese Commissie wil met het nieuwe fonds haar middelen inzetten op verduurzaming van het visserijbeleid. In de voorstellen wordt nadrukkelijk aandacht geschonken aan verdere sanering van de visserijvloot, de omschakeling naar meer selectieve visserijmethoden, stimulering van innovatie en viskweek, verbrede ontwikkeling van de kustzone en de economische positie van jonge vissers. Op basis van een voorlopig verdelingsvoorstel kan Nederland rekenen op een EU bijdrage van € 48 mln. in de periode 2007–2013.

6. De structuurfondsen: Doelstelling 2

Vanuit de structuurfondsen is voor LNV Doelstelling 2 (D2) van belang. D2 levert een bijdrage aan de ondersteuning van regionale concurrentiekracht en werkgelegenheid.

Voor D2 worden binnen de lidstaten meerjarige uitvoeringsprogramma's opgesteld. Deze programma's, op basis waarvan de subsidies uit de structuurfondsen worden toegekend, worden veelal opgesteld en uitgevoerd door andere overheden in samenwerking met private partijen op regionaal of lokaal niveau. De decentrale uitvoerders zijn middels convenanten gedelegeerd verantwoordelijk voor de operationele programma's. De Rijksoverheid blijft verantwoordelijk voor horizontale aspecten, zoals interpretaties van wet- en regelgeving, de verwerking van onregelmatigheden en houdt toezicht op de decentrale uitvoering en verzorgt de rapportage aan de Tweede Kamer.

De structuurprogramma's binnen D2 ontvangen vanuit de EU bijdragen uit het Europees Fonds voor de Regionale Ontwikkeling (EFRO). Rijk,

provinciale en lokale overheden en private partijen nemen de co-financiering vanuit Nederland voor hun rekening.

Ontwikkelingen

Voor de periode 2007–2013 zal Nederland naar verwachting een bedrag van ruim € 1,6 miljard ontvangen uit de structuurfondsen. Het grootste deel hiervan (€ 1,5 miljard) heeft betrekking op Doelstelling 2 Regionale Concurrentiekracht en Werkgelegenheid. 50% van de middelen voor Doelstelling 2 zal bestaan uit het EFRO (Europees Fonds voor de Regionale Ontwikkeling) en 50% zal bestaan uit het ESF (Europees Sociaal Fonds). Het EFRO zal decentraal door provincies en steden worden uitgevoerd in landsdelige programma's.

In het Nationaal Strategisch Referentiekader voor de structuurfondsen (NSR) geeft het Rijk aan waar de structuurfondsenprogramma's zich in de periode 2007–2013 primair op zullen moeten richten. In deze strategie is bepaald dat de structuurfondsen een belangrijke bijdrage moeten gaan leveren aan het behalen van de Lissabondoelstellingen. Voor de Doelstelling 2 EFRO-programma's betekent dit dat tenminste 60% van de programma's zich moet richten op kennis en innovatie. Voor LNV is in dat verband de versterking van de innovatieve kracht van het agrocomplex van belang en de ontwikkeling van samenwerkingsverbanden zoals Foodvalley en Greenports.

Naast directe investeringen in kennis en innovatie zijn ook de randvoorwaarden van belang om de concurrentiekracht van regio's te versterken. Het gaat dan met name om het versterken van het vestigings- en leefklimaat. Voor dit type maatregelen ter versterking van de attractiviteit van de regio's is een ruimtelijke focus aangebracht op de stedelijke netwerken en economische kerngebieden.

Voor LNV gaat het hier met name om groen-blauwe doelen, zoals Groen in en om de Stad en Natura 2000, die bijdragen aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat en duurzaam toerisme en recreatie. Ook het versterken van de landschappelijke kwaliteit speelt hierbij een belangrijke rol.

Aangezien de operationele programma's en ook de provinciale MJP's nog niet gereed zijn is er nog geen inschatting van de bijdrage van de structuurfondsen aan de verschillende LNV-thema's.

LIJST MET AFKORTINGEN

ACFM	Advisory Committee on Fishery Management
AD	Algemene Doelstelling
AI	Aviaire influenza
AID	Algemene Inspectiedienst
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
AOC	Agrarisch Opleidingscentrum
ARC	Actieprogramma Ruimte & Cultuur
AVP	Agenda Vitaaal Platteland
BBL	Bureau Beheer Landbouwgronden
BBL	Beroepsbegeleidende Leerweg
BES	Bilaterale Economische Samenwerking
BOL	Beroeps Opleidende Leerweg
BOL	Besluit Ontwikkeling Landschap
BPE	bodemsanering prestatie eenheden
BSE	Bovine Spongiform Encephalopathy
BZ	Ministerie van Buitenlandse Zaken
CITO	Ontwikkeling examens en toetsing
COKZ	Centraal Orgaan Kwaliteitsaangelegenheden in de Zuivel
CBRN	Beleidsstrategie chemisch, biologisch, radiologisch en nucleair
CLIENT	Controles op Landbouwgoederen bij Im- en export naar een Nieuwe Toekomst
CTB	College Toelating Bestrijdingsmiddelen
DK	Directie Kennis
DL	Directie Landbouw
DLG	Dienst Landelijk Gebied
DGF	Diergezondheidsfonds
DLO	Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek
DR	Dienst Regelingen
EFRO	Europees Fonds voor de Regionale Ontwikkeling
EHS	Ecologische Hoofd Structuur
EIA	Energie-Investeringsaftrek
ELFPO	Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling
ELGF	Europees Landbouwgarantiefonds
EPD	Enkelvoudig Programmerings Document
EU	Europese Unie
EVF	Europese Visserijfonds
EZ	Ministerie van Economische Zaken
FAO	Food and Agricultural Organisation
FES	Fonds Economische Structuurversterking
FIOV	Financieringsinstrument voor de oriëntatie van de Visserij
GIOS	Groen in en om de Stad
Glami	Convenant Glastuinbouw en Milieu
GLB	Gemeenschappelijke Landbouwbeleid
GNO	Gewasbeschermingsmiddelen van natuurlijke oorsprong
GSB	Grote Steden Beleid
GVB	Gemeenschappelijke Visserijbeleid
GWWD	Gezondheids- en Welzijnswet Dieren
HAO	Hoger Agrarisch Onderwijs
HACCP	Hazards Analysis of Critical Control Points
HBO	Hoger Beroeps Onderwijs

HGIS	Homogene Groep International Samenwerking
HPA	Hoofdproductschap Akkerbouw
I&R	Identificatie en Registratie
ICT	Informatie Communicatie Technologie
ILG	Inrichting landelijk gebied
IMARES	Institute for Marine Resources & Ecosystem Studies
INGRA	Innovatienetwerk Groene Ruimte en Agrocluster
IPC	Innovatie praktijkcentra
IPO	Interprovinciaal overleg
IPSV	Innovatieprogramma Stedelijke Vernieuwing
IRG	Infrastructuuregeling Glastuinbouw
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
IVN	Instituut voor Natuurbeschermingeducatie
KCB	Kwaliteits Controlebureau Groenten en Fruit
KCE	Kwaliteitsverbetering examens
KiGH	Subsidiering kwaliteit Groene Hart
KNAW	Koninklijke Nederlandse Agrarische Wetenschappen
KVP	Klassieke varkenspest
LEI	Landbouw-Economisch Instituut
LID	Landelijke Inspectiedienst voor Dieren
LNV	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LPC	Landelijk pedagogische centra
Mavo	Middelbaar Algemeen Voortgezet Onderwijs
MBL	Marktontwikkeling Biologische Landbouw
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
MIA	Milieu-Investeringsaftrek
MJA	Meerjaren afspraken
MJP	Meerjarenprogramma Vitaal Platteland
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
MKZ	Mond- en klauwzeer
MKBA	Maatschappelijke Kosten Batenanalyse
MTE	midtermevaluatie
NCVS	Nationaal Centrum voor Visstand en Sportvisserij
NMI	Nederlands Mediation Instituut
NURG	Nadere Uitwerking Rivierengebied
NVAO	Nederlandse Vlaamse Accreditatie Organisatie
NvM	Natuur voor Mensen, Mensen voor Natuur
NVVS	Nederlandse Vereniging van Sportvissersfederaties
OC/EC	Ontwikkel- en Expertisecentrum
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
OD	Operationele Doelstelling
PD	Plantenziektenkundige Dienst
PEEN	Pan-Europees Ecologische Netwerk
PIA	Professioneel Inkopen en Aanbesteden
PNB	Particulier Natuurbeheer
POP2	Plattelandsontwikkelingsprogramma
PT	Productschap Tuinbouw
PVV	Productschap voor Vee en Vlees
PPE	Productschap voor Pluimvee en eieren
PZ	Productschap Zuivel
RBB	Regeling bedrijfshervestiging en -beëindiging
RBON	Regeling beheersovereenkomsten en natuur-ontwikkeling
RBV	Regeling Beëindiging Veehouderij-takken
RGD	Rijksgebouwendienst
RoDS	Recreatie om de Stad

RSG	Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw
RVR	Regeling versterking recreatie
RWT	Rechtspersoon met een wettelijke taak
SAN	Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer
SBB	Staatsbosbeheer
SBIR	Small Business Innovation Research Program
SGB	Subsidie gebiedsgericht beleid
SN	Subsidieregeling Natuurbeheer
SNLW	Subsidieregeling regionaal netwerk landelijke wandelpaden
SRN	Stichting Recreatie Toervaart
Stidug	Stimulering Duurzame Glastuinbouwgebieden
SVBP	Stimuleringsregeling Voortzetting Biologische Productie
TSE	Transmissible Spongiform Encephalopathies
V&W	Ministerie van Verkeer en Waterstaat
VAMIL	Regeling Vervroegde Afschrijving Milieu-investeringen
VBO	Vorbereidend Beroepsonderwijs
VD	Voedselkwaliteit en Diergezondheid
VEWIN	Vereniging van Waterbedrijven in Nederland
VIRIS	Visserij Registratie Informatie Systeem
VMBO	Voortgezet Middelbaar Beroepsonderwijs
VNBBL	Versterking natuur- en bosbeheer bij bos- en landgoedeigenaren
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu
VWA	Voedsel en Waren Autoriteit
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WEB	Wet Educatie en Beroepsonderwijs
WHW	Wet Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek
WILG	Wet Inrichting Landelijk Gebied
WO	Wetenschappelijk onderwijs
WOT	Wettelijke onderzoekstaken
WTO	World Trade Organisation
WU	Wageningen Universiteit
WUR	Wageningen Universiteit en Research centrum
WVO	Wet op het voortgezet onderwijs
ZBO	Zelfstandig bestuursorgaan

TREFWOORDENREGISTER

Agrarische ruimte 4, 47, 129
Agrobiodiversiteit 38, 50, 62
Agrocluster 150
Agrofoodcomplex 31, 79, 80, 81
Agrologistiek 33, 35, 44, 45, 46, 51
AID 4, 34, 39, 56, 66, 74, 75, 76, 77, 78, 98, 102, 103, 104, 105, 106, 117, 149
Aviaire Influenza 12, 133, 141
Biodiversiteit 6, 37, 38, 39, 52, 53, 54, 55, 61, 62
Biologische landbouw 16, 39, 40, 42, 79
Biotechnologie 37, 73, 75
BSE 72, 73, 76, 77, 149
Concurrentiekracht 8, 10, 19, 40, 45, 146, 147, 148
Dierenwelzijn 12, 14, 17, 32, 35, 37, 39, 45, 123, 139, 145
Diergezondheid 4, 6, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 89, 120, 123, 132, 141, 151
Diergezondheidsfonds 24, 77, 124, 139, 149
Diergezondheidsniveau 73, 77
Dierziekten 12, 18, 23, 24, 71, 72, 77, 141
DLO 13, 81, 82, 83, 84, 85, 88, 89, 90, 143, 149
DR 4, 33, 34, 42, 56, 66, 74, 83, 100, 117, 119, 120, 121, 122, 139, 149
Duurzaam ondernemen 4, 6, 14, 27, 30, 31, 81, 89, 128
Duurzame ontwikkeling 12, 13, 21, 51, 52, 62
Energiebesparingsbeleid 40
FAO 6, 97, 149
FIOV 8, 35, 147, 149
Fytosanitair 16, 32, 37, 38, 39, 45, 112, 115, 139
Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) 14, 117
Gewasbescherming 16, 32, 35, 38, 39, 40, 137
Gewasbeschermingsmiddelen 32, 37, 38, 137, 149
Glastuinbouw 15, 16, 23, 24, 27, 32, 33, 35, 39, 40, 41, 42, 48, 51, 128, 129, 130, 149, 150, 151
Greenports 137, 148
Habitatrichtlijn 22, 52, 57, 60, 62
HGIS 6, 97, 150
ILG 6, 7, 11, 19, 20, 22, 26, 27, 28, 29, 40, 47, 48, 50, 51, 53, 54, 55, 57, 58, 59, 60, 63, 64, 65, 67, 68, 69, 70, 91, 92, 93, 94, 95, 107, 128, 129, 150
Innovatie 4, 6, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 24, 25, 31, 33, 35, 36, 40, 41, 42, 43, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 90, 120, 128, 133, 140, 141, 142, 147, 148, 150
Kennisontwikkeling 25, 31, 43
Kiezen voor landbouw 14
Landinrichting 23, 24, 25, 26, 48, 49, 50, 58, 59, 64, 107, 111, 129, 130, 131, 135
Landschap en recreatie 6, 132
Landschap 4, 5, 9, 10, 11, 17, 19, 20, 21, 23, 27, 28, 29, 39, 45, 47, 52, 53, 57, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 67, 68, 69, 92, 120, 139, 148, 149
Meerjarenafspraken Energie 45
Melkveehouderij 13, 32, 40, 41
Mestbeleid 15, 21, 32, 33, 36, 37, 38, 39, 117, 118, 120
Meststoffenwet 35
Nationale landschappen 20, 63, 68
Nationale Parken 60
Natte natuur 22, 57, 59, 61
Natuur voor mensen, mensen voor natuur 54
Natuurbeschermingswet 22, 54, 55, 60

Nitraatrichtlijn 23, 24, 38
Non-vaccinatiebeleid 77
Onderwijsbeleid 84, 86
PD 34, 39, 112, 115, 139, 149, 150
Plattelandsbeleid 8, 144, 145, 146
Plattelandsontwikkeling 8, 19, 47, 117, 144, 145, 146, 147, 150
POP 19, 23, 25, 30, 35, 47, 48, 50, 69, 93, 107, 128, 146, 147, 150
Programma Beheer 54, 57, 58
Realiseren natuur 53, 130
Reconstructie 4, 5, 6, 19, 23, 25, 27, 91, 92, 93, 94, 95, 128, 131, 134, 135, 143
RSG 40, 42, 151
SAN 55, 138, 151
Scrapie 72, 75, 76, 77
Staatsbosbeheer 55, 57, 59, 60, 61, 62, 65, 70, 143, 151
Stidug 40, 42, 48, 51, 128, 129, 137, 151
Transitie 15, 23, 40, 41, 42, 87, 128
Veenweiden 29
Visserij 8, 16, 17, 23, 24, 25, 26, 30, 31, 33, 34, 35, 42, 43, 44, 89, 103, 128, 137, 140, 143, 144, 145, 147, 149, 150, 151
Voedsel en groen 13, 84
Voedselkwaliteit 1, 2, 3, 4, 6, 17, 18, 71, 73, 74, 75, 76, 78, 79, 120, 132, 141, 150, 151
Voedselveiligheid 17, 45, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 89, 125, 127, 141, 145
Vogelpest 73, 141
Wageningen UR 13, 84
WEB 84, 86, 151
WILG 6, 19, 47, 69, 94, 95, 151
WTO 30, 31, 146, 151